

અનુક્રમણિકા

1. અખલાકનો અર્થ અને તેનો પરિચય.....	4
2. ગુનાહે કબીરા.....	18
3. સુખી પારિવારિક જીવન.....	28
4. ઈસ્લામી આદાબ.....	33
5. પાયખાનાના આદાબ.....	40
6. મુસાફરીના આદાબ.....	44
7. ક્યામતના દિવસની સમજૂતી.....	51
8. અસભ્ય વસ્ત્રો.....	56
9. કુરઆનનું મૂલ્ય.....	62
10. દુઆનું મહત્વ.....	70
11. જુહુનું બોલવું અને સાચું બોલવું.....	94
12. હસ્તમૈથુન.....	98
13. હલાલ રોજી કમાવી.....	102
14. તકબુર અને મિથ્યાભિમાન.....	106
15. વધારે પડતી છૂટછાટ.....	111
16. ઈસ્મત.....	116

સબક 1 : અખલાકનો અર્થ અને તેનો પરિચય

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૭, સૂરએ અંબિયા, સૂરા-૨૧, આયત-૧૬

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِعَيْنٍ ﴿١٦﴾

(અને અમે નથી સજ્યાં આસમાન અને જમીન અને તે બન્નેની વચ્ચે જે કાંઈ છે તેમને રમતગમત માટે.)

પારા-૨૧, સૂરએ રૂમ, સૂરા-૩૦, આયત-૮

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۚ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ
لَكَفُرُونَ ﴿٨﴾

(શું તેઓ પોતાની જાત વિષે મનન નથી કરતા ? નથી સજ્યાં અલ્લાહે આસમાનો અને જમીન અને જે કાંઈ બન્નેની વચ્ચે છે તેમને હકની સાથે અને એક નિશ્ચિત મુદત માટે અને ખરેખર મોટા ભાગના લોકો તેમના રબની મુલાકાતનો ઈન્કાર કરનારા છે.)

પારા-૨૩, સૂરએ સ્વાદ, સૂરા-૩૮, આયત-૨૭

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۖ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ

كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ۖ

(અને અમે નથી સજ્યાં આસમાન અને જમીન અને જે કાંઈ તે બન્નેની વચ્ચે છે તેમને અમસ્તાં, આ તો જેમણે કુફ્રું કર્યું તેમનો વિચાર છે, તો ધિક્કાર છે તેમના ઉપર કે જેમણે કુફ્રું કર્યું

આગ (દોઝખ)ના કારણે.)

રસૂલુલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “નથી મોકલવામાં આવ્યો મને સિવાય કે હું સર્વશ્રેષ્ઠ અખ્લાકને સંપૂર્ણ કરું.”

કોઈ બાળકનો જન્મ થાય છે ત્યાર પછી તે જીવનથી શું અપેક્ષા રાખી શકે છે ? તમને કોઈ વિચાર આવે છે ? જો જીવન ફક્ત જીવવા માટે, વાપરવા માટે અને પછી મરી જવા માટે હોય તો પછી જીવનનો મક્સદ શું ? ૨૫ વર્ષ સુધી અભ્યાસ શા માટે ? અને વધુ ૩૦ વર્ષ સુધી વ્યવસાય શા માટે ? શા માટે કર્ઝ લેવું, લોન અદા કરવી, લગ્ન કરવાં, બાળકોને મોટાં કરવાં ? જો જીવનનો કોઈ ઉચ્ચ મક્સદ ન હોય તો આ બધી વસ્તુઓ નિર્રથક છે.

ઝમીર (અંતરાત્મા) અને નફ્સ (ઈચ્છા) :

જો તમે જાનવરોને જુઓ તો તેઓ આપસમાં વાતચીત કરી શકે છે, ખાઈ શકે છે અને પી શકે છે. તેમની પાસે જે વસ્તુ નથી તે છે ઝમીર. કંઈક કરી છૂટવાની ઈચ્છા.

જનવર જ્યારે ભૂખ્યું થાય છે ત્યારે ખાય છે, જ્યારે થાકે છે ત્યારે સૂએ છે. માણસના અસ્તિત્વનું એક વધારાનું પાસુ છે તેની બુધ્ધિ. જ્યારે આપણે ખાઈએ છીએ તો એવું ભોજન ખાઈએ છીએ કે જેમાં આનંદ આવે. આપણે ભોજનનો સ્વાદ લઈએ છીએ. ક્યારેક આપણે એવા સમયે પણ ખાતા હોઈએ છીએ કે જ્યારે આપણે ભૂખ્યા ન હોઈએ. આપણે હસીએ છીએ, મજાક મશ્કરી કરીએ છીએ, આપણા મિત્રો હોય છે, આપણે અભ્યાસ કરીએ છીએ, આપણે શીખીએ છીએ, આપણા શોખ હોય છે અને આપણે રચનાત્મક કાર્યો કરીએ છીએ. આ બધી વિષેષતાઓ આપણને બીજા જનવરોથી જુદા પાડે છે.

ભાવનાઓ :

આપણી ભાવનાઓ પણ હોય છે જે જનવરોમાં જોવા મળતી નથી. હકારાત્મક રીતે આપણી પાસે સહિષ્ણુતા, હમદર્દી, દયા, વફાદારી અને મિત્રતા જેવી ભાવનાઓ હોય છે. નકારાત્મક રીતે આપણી પાસે ઈર્ષ્યા, લાલચ, નફરત, દુશ્મનાવટ અને કપટ જેવી ભાવનાઓ હોય છે.

આ વાતો સૂચવે છે કે માણસની સરખામણી અન્ય મજલૂક સાથે ન થઈ શકે, જો તે સહિષ્ણુતા અને મિત્રતાની ભાવનાઓનો ઉપયોગ કરે તો તે બધી મજલૂકમાં સર્વશ્રેષ્ઠ છે, પરંતુ જો તે પોતાની અંદર સ્વાર્થ, લાલચ અને ઈર્ષ્યા જેવી ભાવનાઓ પેદા થવા દે તો તે બધી મજલૂકમાં સૌથી ઊતરતી કક્ષાનો છે કારણ કે આવા અવગુણ તો જનવરોમાં પણ હોતા નથી.

અક્લ અને વિનોદીપાણું (બીજને જોઈને મુસ્કુરાવું) :

માનવજાત પાસે વિચારોનો નિષ્કર્ષ કાઢવાનો અને તેનો સમન્વય કરવાની ક્ષમતા રહેલી છે. તેનો અર્થ એ કે તેઓ જાણકારી પ્રાપ્ત કરી શકે છે અને તેના પર આધારિત ફેસલા કરી શકે છે. માનવજાત પાસે સામાજિક રીતે વિચારવિમર્શ કરવાની અને સાથે મળીને હસવાની ક્ષમતા રહેલી છે. હસવું એ માનવસહજ વાત છે અને ઘણા કિલોસોફરોના અભિપ્રાય પ્રમાણે આ માણસ અન્ય મખ્લૂક કરતાં જુદો તરી આવે છે. તેની પાસે એવી વસ્તુ છે કે જેને ન તો વિજ્ઞાન સમજાવી શકે છે કે ન ડાર્વિનની ઉત્ક્રાંતિની થિઅરી. તેને કોઈ પણ થિઅરી સમજાવી શકતી નથી, જો સમજાવી શકે છે તો બસ, દીન અને ઈમાન.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૪, સૂરએ હિજ, સૂરા-૧૫, આયત-૨૮, ૨૯ અને ૩૦

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَبٍ

مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

(અને જ્યારે કહ્યું તારા રબે ફરિશ્તાઓને, ખરેખર હું સર્જન કરનારો છું માણસનું ચીકણી

માટીમાંથી આકાર આપેલા ગારામાંથી.)

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾

(તો જ્યારે હું તેને સરખો કરી દઉં અને મારી રૂલમાંથી તેની અંદર ફૂંક મારું તો તેની સામે પડી

જાઓ સજ્જો કરનારા થઈને.)

فَسَجَدَ لِلْبَيْتِ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

(તો સજ્જો કર્યો ફરિશ્તાઓએ તેમણે બધા ભેગા મળીને.)

હવે જ્યારે આપણે સમજી ચૂક્યા છીએ કે માણસ બધાથી જુદો છે તો હવે આપણે એ સમજવું જોઈએ કે માણસ જુદો શા માટે છે ?

અલ્લાહ આપણને સમજાવે છે કે માણસને એક મક્સદ માટે પેદા કરવામાં આવ્યો છે. આપણે કોશિશ એ કરવાની છે કે આપણે તે મક્સદને પામી શકીએ. અલ્લાહ આપણો ખાલિક છે. તેણે આપણને શૂન્યમાંથી સર્જ્યા છે. આપણું સર્જન કર્યા પછી તેણે આપણી અંદર તેની રૂલમાંથી એક અંશ મૂક્યો કે જે તેનો હુકમ છે, જે આપણા માટે વીજળી સમાન છે કે જેના કારણે આપણે હલનચલન કરીએ છીએ. આપણા પહેલાં અલ્લાહે દુનિયાનું અને તારાઓનું સર્જન તો કરી જ દીધું હતું, જે બધી અદ્ભુત વસ્તુઓ આપણને આકાશમાં દેખાય છે તેમનું, પરંતુ અલ્લાહની એક યોજના હતી અને તે યોજના હતી સર્વશ્રેષ્ઠ સર્જન અશરકુલ મખ્લૂકાતને પેદા કરવાની, જે ન કેવળ એ કે તેના હુકમની ઈતાઅત કરે, પરંતુ તે ઈતાઅત પણ સ્વેચ્છાએ કરે, જે અલ્લાહને શોધતો જ રહે જ્યાં સુધી તેને મેળવી ન લે. આ સર્જન માણસનું સર્જન હતું.

પારા-૩, સૂરએ આલે ઈમરાન, સૂરા-૩, આયત-૫૯

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

(ખરેખર ઈસાનો દાખલો અલ્લાહની નજીક આદમના દાખલા જેવો છે. તેણે તેનું સર્જન કર્યું

તુરાબ (માટી)માંથી, પછી તેને કહ્યું, થઈ જા, તો તે થઈ ગયો.)

માણસને આસમાનો અને જમીનનાં બધાં નામ શિખવાડવામાં આવ્યાં. ત્યાર પછી તેને દુનિયામાં જીવન જીવવા માટે મોકલવામાં આવ્યો. તેને અલ્લાહને મેળવવાના વસીલાઓ આપવામાં આવ્યા અને પછી તેને રસ્તો શોધવા માટે છૂટ્ટો છોડી દેવામાં આવ્યો.

જ્યારે આપણે જંગલમાં ખોવાઈ જઈએ છીએ તો જે વસ્તુ આપણને દેખાતી નથી તો તેના સુધી હોકાયંત્ર વડે પહોંચીએ છીએ. હોકાયંત્ર ચુંબકીયક્ષેત્રનું અનુસરણ કરે છે, જેને આપણે જોઈ શકતા નથી, સાંભળી શકતા નથી, સ્પર્શી શકતા નથી, ચાખી શકતા નથી કે સૂંધી શકતા નથી. તેમ છતાં આપણે જાણીએ છીએ કે ચુંબકીયક્ષેત્ર છે કારણ કે હોકાયંત્ર તેની તરફ ઈશારો કરે છે. આવી જ રીતે એક અન્ય શક્તિ છે કે જે દરેક વસ્તુમાંથી, દરેક પથ્થરમાંથી, દરેક ઝાડમાંથી અને દરેક પાંદડામાંથી નીકળે છે, તે અલ્લાહનું નૂર છે, જેના કારણે બધી વસ્તુઓનું અસ્તિત્વ ટકી રહ્યું છે.

અલ્લાહ ઈચ્છે છે કે આપણે તે નૂરને શોધી લઈએ અને તેની મહાનતાનો એહસાસ કરીએ. જે વસીલાઓ અલ્લાહે આપણને આ શોધ કરવા માટે આપેલા છે તે છે આપણી રૂહ, આપણું દિલ. આપણી રૂહ અલ્લાહના નૂરનો આભાસ કરી શકે છે એવી જ રીતે કે જેવી રીતે હોકાયત્ર ચુંબકીયક્ષેત્રનો આભાસ કરી શકે છે. આપણે આપણી આજુબાજુની દુનિયા માટે આપણા દિલોને ખોલી દેવાં જોઈએ અને પછી તે રસ્તા ઉપર ચાલવું જોઈએ કે જ્યાં આપણું દિલ લઈ જાય.

જ્યારે પણ આપણે કંઈ કરીએ છીએ તો આપણને અંદરથી એક એહસાસ થાય છે જે આપણને કહે છે કે શું આપણું કાર્ય આપણને અલ્લાહ તરફ લઈ જાય છે કે તેનાથી દૂર લઈ જાય છે ?

આ એહસાસ આપણો ઝમીર પેદા કરે છે. જ્યારે પણ તમે કોઈ હરામ કાર્ય કરો તો એક ક્ષણ માટે રોકાઈને વિચાર કરો. તમને તમારા દિલમાં કંઈક ખૂંચતું હોય એવો એહસાસ થશે જે તમને સીધા રસ્તા ઉપર પાછા લઈ જવાની કોશિશ કરશે. તમે આ એહસાસ ઉપર જેટલું વધારે ધ્યાન આપશો તેટલો તમારો આ એહસાસ વધારે સશક્ત થશે અને અંતમાં તમારા વિચારો પાક થઈ જશે. આવી જ રીતે તમે તમારા ઝમીરને જેટલું ઓછું સાંભળશો તેટલું તે કમજોર થતું જશે. અંતમાં તમને તેનો અવાજ સંભળાતો જ બંધ થઈ જશે. તે એ દિવસ હશે કે જ્યારે શયતાન હરખના માર્યા કૂદકા મારવા લાગશે કારણ કે તેનો એક અનુયાયી વધી ગયો હશે.

માટે જ અલ્લાહે આ પરીક્ષા દરેક માણસ માટે નક્કી કરી છે કે જેથી આપણા માટે સહેલું થઈ જાય. અલ્લાહે આપણને બધાને આ પરીક્ષામાં સફળ થઈને મુસાફરીના અંત સુધી પહોંચી જવાની ક્ષમતા આપેલી છે.

આ કાએનાતમાં એક હકીકત એ છે કે બધી વસ્તુઓની જોડી છે. સફેદની સાથે કાળું છે, શક્તિશાળીની સાથે અશક્ત છે, સારાની સાથે ખરાબ છે અને જન્નતની સાથે દોઝખ છે.

માણસની અંદર પણ દરેક વસ્તુની જોડી છે. દરેક સારી ભાવના કે જે માણસને અલ્લાહની કુર્બતમાં લઈ જાય છે તેની જોડીમાં એક ખરાબ ભાવના રહેલી છે જે તેને અલ્લાહથી દૂર લઈ જાય છે.

અલ્લાહે માણસને ખરા અને ખોટામાં ફેર સમજવાની શક્તિ આપેલી છે. લોકો માટે આવું કરવું વધારે સહેલું બની રહે તે માટે દરેક ટોળા માટે અલ્લાહે એક નઝીર (ચેતવણી આપનાર) મોકલ્યો છે કે જે લોકોને અલ્લાહ તરફનો રસ્તો બતાવે છે કે જેથી કયામતના દિવસે લોકો એમ ન કહી શકે કે અમને ખબર ન હતી, અમે અજાણ હતા.

અલ્લાહે આપણને ખરા અને ખોટામાંથી કોઈ પણ રસ્તો પસંદ કરી લેવાની છૂટ આપેલી છે અને તેના પરિણામની જવાબદારી આપણી પોતાની જ છે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૧, સૂરએ યૂનુસ, સૂરા-૧૦, આયત-૪૭

وِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا

يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

(અને દરેક ઉમ્મત માટે રસૂલ છે તો જ્યારે તેમનો રસૂલ આવી પહોંચશે તો તેમની વચ્ચે ફેસલા

ઈન્સાફ વડે થઈ જશે અને તેમની ઉપર જુલ્મ નહીં થાય.)

જો ખરા રસ્તાની પસંદગી એટલી સહેલી હોય તો પછી દુનિયામાં આટલો બધો જુલ્મ શા માટે છે ?

એક મુખ્ય કારણ છે કે જેના લીધે ખરા અને ખોટા વચ્ચેની આ સહેલી પસંદગી મુશ્કેલ બની જાય છે. માણસ ભૂલકણો છે. તે હંમેશાં વર્તમાનનું વિચારે છે અને આશા રાખે છે કે ભવિષ્યની મુશ્કેલીઓ આપમેળે સુલઝી જશે.

જો આપણે કોઈ હરામ કાર્ય કરવું હોય તો તેનો આનંદ આપણને તરત ને તરત મળી જાય છે, જો આપણે ચોરી કરવી હોય તો આપણને માલ તરત ને તરત મળી જાય છે, જો આપણે સત્તા પ્રાપ્ત કરી લઈએ તો આપણે તરત ને તરત બીજા લોકો ઉપર કાબૂ મેળવી લઈએ છીએ, જો આપણે

હરામ વસ્તુ ખાવી હોય તો તેને મોઢામાં નાખતાંની સાથે જ આપણને તેનો સ્વાદ મળી જાય છે, જો આપણે હવસની પેરવી કરવી હોય તો હરામ કાર્ય કરતાંની સાથે જ આપણને સુખ મળી જાય છે.

પરંતુ જો આપણે નેકી કરવી હોય તો તેનું ફળ આપણને તરત ને તરત મળી જતું નથી, તેના માટે સબ્ર કરવી પડે છે. આવી જ રીતે જો આપણે અભ્યાસ કરતા હોઈએ તો પરીક્ષા આપી દીધા પછી અને પરિણામ મળી ગયા પછી આપણને ખુશી થાય છે. જો આપણે બીજ વાવીએ તો ઘણાં વર્ષો પછી તે ઝાડ બનશે અને આપણે તેનું ફળ ખાઈ શકીશું.

હા, નેકીનો બદલો બદીના સુખ જેટલો તત્કાળ અને ભૌતિક રીતે મળી જતો નથી. જો તમે કોઈની મદદ કરો તો તમારા હાથમાં પૈસા આવી જતા નથી કે ન તો રોઝા રાખવાથી તમારી ભૂખ સંતોષાય છે, માટે જ્યારે માણસને પસંદગીનો મોકો મળે છે અને જો તે જાહિલ હોય અને આખેરત તરફ બેદરકાર હોય તો પછી તે એવા રસ્તાની પસંદગી કરી લે છે કે જે તેને તરત ને તરત સુખ આપે.

અહીં ઈસ્લામી અખ્લાક રસ્તો દેખાડે છે. અખ્લાક એટલે ફક્ત નેકી બદી જ નહીં, પરંતુ લાંબા ગાળે નેકીઓને સમજવી અને બીજા લોકોની મદદ કરવામાં સુખ પ્રાપ્ત કરવું, તે પણ અખ્લાક

છે. મહત્વની વાત એ છે કે આપણે સમજી લઈએ કે અખ્લાક એક રોશની છે જે આપણને અંધકારમાં અલ્લાહ તરફનો રસ્તો દેખાડે છે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૮, સૂરએ નૂર, સૂરા-૨૪, આયત-૩૫

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ^ط

(અલ્લાહ આસમાનોનું અને જમીનનું નૂર છે.)

પારા-૩, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૨૫૭

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
أُولَئِكَ لَهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ۚ أُولَئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ^ع

(અલ્લાહ વલી છે તેમનો કે જેઓ ઈમાન લાવ્યા, તે કાઢે છે તેમને અંધકારમાંથી અજવાળા તરફ

અને જેમણે કુફ્રું કર્યું તેમના વલી તાગૂત છે જેઓ તેમને કાઢે છે અજવાળામાંથી અંધકાર તરફ.

આ જ લોકો આગના સાથી છે, તેઓ તેમાં હંમેશાં રહેનારા છે.)

હવે આપણે સમજી ચૂક્યા છીએ કે માણસ અન્ય ખિલ્લત કરતાં જુદો જ છે. તેના જીવનનો એક મક્સદ છે અને હવે આપણે જાણી ગયા છીએ કે તે મક્સદ શું છે અને તેને પૂરો કેવી રીતે કરવો.

હવે જે મુદ્દો સમજવાનો છે તે એ છે કે માણસે શા માટે એ મક્સદને પૂરો કરવો જોઈએ ?

જ્યારે આપણે સ્વીકારી લઈએ કે માણસમાં અશરકુલ મખ્લૂકાત બનવાની ક્ષમતા રહેલી છે અને તે અલ્લાહના નૂરને પ્રતિબિંબિત કરી શકે છે ત્યારે આપણે સમજી લેવું પડે કે જે લોકો આ મર્તબા સુધી પહોંચી ચૂક્યા છે, જો તેમનો મક્સદ પૂરો થઈ ગયો હોય તો તેમનો દરજ્જો એટલો બુલંદ કરવામાં આવશે કે તેઓ અલ્લાહની શક્ય હોય તેટલી વધારે કુર્બત મેળવી લેશે.

માણસે પોતાના ખાલિકને શોધવામાં કરેલી મહેનતનો બદલો અબદ સુધી અલ્લાહની રહેમતની કુર્બતના સ્વરૂપમાં તેને મળવાનો છે.

આ બદલો જન્મત છે, જેમાં તે હંમેશાં હંમેશાં રહેશે. ત્યાં સમયની કોઈ મર્યાદા નથી કારણ કે સમય તો દુનિયાની જેમ જ અલ્લાહની એક મખ્લૂક છે અને જ્યારે આ મખ્લૂક નહીં રહે અને એક નવી મખ્લૂક આવશે તો સમય પણ નહીં રહે અને માણસ એવી અવસ્થામાં આવી જશે કે જ્યાં સમય પણ નહીં હોય અને આયુષ્ય પણ નહીં હોય.

માટે જો માણસ અલ્લાહના હુકમોનું પાલન કરશે તો તેને એ બદલો મળશે કે જેનો વાયદો કરવામાં આવ્યો છે, પરંતુ જો તે અલ્લાહના હુકમોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જશે તો તેના બદલા માટે પણ તેને વાયદો કરવામાં આવ્યો છે.

લોકો આવી દલીલો કરે છે કે સજામાં ઈન્સાફ નથી અને એ કે એવો ખુદા જ પોતાની મખ્લૂકને સજા કરી શકે છે કે જેના દિલમાં તેની મખ્લૂક પ્રત્યે દયા ન હોય. આવા લોકો માટે જરૂરી છે કે નીચે મુજબની બાબતો સમજી લે.

- જો માણસ બીજાને નુકસાન પહોંચાડે તો તેને સજા કરવી ઈન્સાફ છે.
- જો બે માણસો હોય, એક નેકી કરવામાં મહેનત કરતો હોય અને બીજો મહેનત ન કરતો હોય તો શું એ ઈન્સાફ છે કે બન્નેને એક જેવો બદલો મળે ?
- જો તમને ખતરાની ચેતવણી આપવામાં આવે અને તમે તેના પરિણામ વિષે જાણી લીધા પછી પણ ચેતવણી ઉપર ધ્યાન ન આપો તો તમે તમારા પોતાના વાંકના કારણે પરિણામ ભોગવશો.
- અલ્લાહે આપણને તોબા કરવાનો મોકો આપ્યો છે, જો આપણે દિલથી તોબા કરીએ તો આપણને સજા નહીં થાય, પરંતુ એવો માણસ કે જે અલ્લાહમાં માનતો જ નથી અને ત્યાર પછી આખા જીવન દરમિયાન બીજા લોકોને નુકસાન પહોંચાડ્યા કરે છે તો પછી તે

ક્યારેય પણ તોબા કરવાનો નથી અને મગ્ફેરતની દુઆ માગવાનો નથી, તો વગર માગ્યે ગુનાઓની માફી કેવી રીતે મળી જાય ?

માટે જે લોકો સજાના હકદાર હશે તેમને સજા થશે, પરંતુ જે લોકો પોતાના અખ્લાકને સંપૂર્ણ કરવાની કોશિશ કરશે તો તેમના અખ્લાક દોઝખની આગથી તેમનું રક્ષણ કરશે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૨૪

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ

وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

(તો જો તમે આવું ન કરી શકો અને તમે ખરેખર નહીં કરી શકો તો તે આગનો તકવો કરો કે જેનું

દીધણ લોકો અને પથ્થરો છે, જેને કાઢિયો માટે તૈયાર કરવામાં આવી છે.)

સબક 2 : ગુનાહે કબીરા

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૫, સૂરએ નિસા, સૂરા-૪, આયત-૧૧૧ અને ૧૧૨

وَمَنْ يَّكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّهُ يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

(અને જે કોઈ ગુના કમાય છે તો તે પોતાના નફસ ઉપર જ તેને કમાય છે અને અલ્લાહ તો

હંમેશથી અલીમ (જાણકાર) અને હકીમ (પ્રખર બુદ્ધિશાળી) છે.)

وَمَنْ يَّكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا ۖ

إِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾

(અને જે કોઈ ભૂલ અથવા ગુના કમાય છે પછી તેનો આરોપ નિર્દોષ ઉપર નાખી દે છે તો તે

જુદ્દાણું અને સ્પષ્ટ ગુના તે ઊઠાવી લે છે.)

પારા-૮, સૂરએ અનુઆમ, સૂરા-૬, આયત-૧૨૦

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا

كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾

(અને છોડી દો ગુનાના જાહેરને અને તેના બાતિનને પણ, ખરેખર જે લોકો ગુના કમાય છે તેમને

જઝા મળશે જે કંઈ તેમણે કમાણી કરી તેની.)

પારા-૧૨, સૂરએ હૂદ, સૂરા-૧૧, આયત-૧૧૬

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي

الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ ۚ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا

فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾

(ત્યારે તમારી અગાઉની પેઢીઓમાં એવા બુદ્ધિશાળીઓ (ધણી) કેમ ન થયા કે જેઓ

(જુલમગારોને) ભૂમિમાં ફસાદ કરતાં અટકાવતે, તેઓ માંહેના ગણતરીના થોડાક માણસો એવા

જરૂર હતા કે જેમને અમોએ (અઝાબમાંથી) બચાવ્યા અને જાલિમો જે સુખનાં સાધનો તેમને

આપવામાં આવ્યાં હતાં તેમની પાછળ પડી ગયા અને તેઓ દોષિત હતા.)

પારા-૨૨, સૂરએ સબ્આ, સૂરા-૩૪, આયત-૨૮

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

(અને અમે તને નથી મોકલ્યો સિવાય કે લોકો માટે કાફી ખુશખબર આપનાર અને ચેતવણી

આપનાર બનાવીને, પરંતુ મોટાભાગના લોકો નથી જાણતા.)

પારા-૩૦, સૂરએ મોતફફીન, સૂરા-૮૩, આયત-૨૮ થી ૩૬

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

(ખરેખર જેમણે જુલ્મ કર્યો તેઓ, જેઓ ઈમાન લાવ્યા તેમના ઉપર હસતા હતા.)

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

(અને જ્યારે તેઓ તેમની સામેથી પસાર થતા હતા ત્યારે આંખના ઈશારા કરતા હતા.)

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

(અને જ્યારે તેઓ તેમના લોકો તરફ પાછા ફરતા હતા ત્યારે ઠેકડી ઉડાડતાં ઉડાડતાં પાછા

ફરતા હતા.)

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَّاكُونَ ﴿٣٢﴾

(અને જ્યારે તેઓ તેમને જોતા હતા તો કહેતા હતા કે ખરેખર તેઓ જ ગુમરાહ છે.)

وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾

(અને તેમને તે લોકોના રક્ષક તરીકે બનાવીને મોકલવામાં આવ્યા ન હતા.)

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

(તો પછી આજે જેઓ ઈમાન લાવ્યા તેઓ કુફરાર ઉપર હસી રહ્યા છે.)

عَلَىٰ الْأَرَآئِكِ ۖ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

(તખ્ત ઉપરથી જોઈ રહ્યા છે.)

هَلْ تُؤَبُّ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

(શું કુફરારને તેઓ જે કાંઈ કરી રહ્યા હતા તેનો બદલો મળી ગયો છે ?)

અલ્લાહે આપણને ઈસ્લામ જીવન જીવવાની એક રીત તરીકે આપ્યો છે. જીવન જીવવાની આ રીતના કેટલાક નિયમો છે કે જેમનું પાલન થવું જોઈએ. અસરકારક રીતે જીવન જીવવા માટે હંમેશાં નિયમો હોય છે કે જેમનું પાલન થવું જોઈએ કે જેથી કોઈ પણ માણસ અન્યના હક ધીનવી ન લે.

તો પછી પ્રશ્ન એ પેદા થાય છે કે એવા નિયમો આપણે પોતે જ કેમ ન બનાવી લઈએ ? આપણે કોઈ બીજાના એટલે કે અલ્લાહના બનાવેલા નિયમોનું પાલન શા માટે કરીએ ?

કેટલાક દાખલા વડે આ પ્રશ્નનો જવાબ સમજી શકાય છે. પહેલાં તો એ કે જો તમે તમારા મિત્રોને મેળાવડા માટે ભેગા કરો તો પછી શું તમે તેમને એમ કહેશો કે શિસ્ત જાળવો કે પછી તમે પહેલાંથી જ એવી તૈયારી કરી લેશો કે શિસ્તભંગ ન થાય. જવાબ સ્પષ્ટ છે.

બીજું એ કે જો તમારે નાનું બાળક હોય કે જે સમુદ્રના કિનારે રમતું હોય અને જો તે પાણીમાં જવા માગતું હોય અને બોર્ડ ઉપર સૂચના લખી હોય કે પાણી ખતરનાક છે, તો શું તમે તે બાળકને પાણીમાં જવા દેશો ?

છેલ્લે એ કે જો તમે આર્કિટેક્ટ કે એન્જિનિયર હો અને નદીની પેલે પાર જવા માટે એક લટકતો પુલ બનાવો અને પવન ફૂંકાવા લાગે અને તમને લાગે કે હવે ગાડીઓની અવરજવર માટે આ પુલ સલામત નથી એટલે તમે નિર્ણય કરો કે પુલને બંધ કરી દેવામાં આવે, તો પછી કર્મચારીઓએ કોની વાત સાંભળવી જોઈએ, તમારી કે જેણે પુલનું સર્જન કર્યું છે, કે પછી રાહદારીઓની કે જે પુલને પેલે પાર જવા માગે છે ?

આ દાખલાઓ વડે આપણે સમજી શકીએ છીએ કે સમાજની વ્યવસ્થા અસરકારક રીતે ચાલતી રહે તે માટે જે નિયમોનું પાલન કરવામાં આવે તે નિયમો તે હસ્તીએ તૈયાર કર્યા હોવા જોઈએ કે જેને ખબર હોય કે સમાજના લોકો કેવી રીતે વર્તન કરશે. માણસની કમજોરીઓ અને વર્તન વિષે તેના ખાલિક સિવાય કોણ જાણી શકે ? એ ખાલિક કે જે આવું કહેતો હોય :

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૬, સૂરઅે કાફ, સૂરા-૫૦, આયત-૧૬

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ

مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

(અને જરૂર અમે સર્જન કર્યું ઈન્સાનનું અને અમે જાણીએ છીએ કે તેનો નફસ કેવા કેવા વસવસા

પેદા કરે છે અને અમે તેની ધોરી નસ કરતાં પણ વધારે નજીક છીએ.)

આપણે એ પણ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે ઈસ્લામના નિયમો આપણને ખતરનાક અથવા નુકસાનકારક અસરથી બચાવવા માટે છે કારણ કે ઈસ્લામનો દરેક નિયમ આપણને નુકસાનના કારણો ઉપર જીત અપાવવા માટે છે. જરૂરી નથી કે નુકસાન તમારું જ થતું હોય, નુકસાન તમારા આજુબાજુના લોકોને પણ થતું હોઈ શકે.

જો આપણે જાણી જોઈને ઈસ્લામના નિયમોનો ઇન્કાર કરી દઈએ તો આપણે ગુનો કરીએ છીએ અને એક રીતે નહીં તો બીજી રીતે પોતાને જ નુકસાન પહોંચાડીએ છીએ.

આપણે હરામ કાર્યોથી દૂર રહેવું જોઈએ અને અલ્લાહની ઈબાદત કરવી જોઈએ.

આવું આપણે કરીએ તેનાં જુદાં જુદાં કારણો છે કે જે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની આ હદીસમાં જોવા મળે છે. “એવા લોકો પણ છે કે જે અલ્લાહની ઈબાદત પોતાની ઈચ્છાઓ પૂરી કરવા માટે પણ કરે છે આ તાજિરોની ઈબાદત છે અને એવા લોકો પણ છે કે જે અલ્લાહની ઈબાદત તેના ડરના

લીધે કરે છે આ ગુલામોની ઈબાદત કરે છે, પરંતુ એવા લોકો પણ છે કે જેઓ અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરવા માટે તેની ઈબાદત કરે છે, આ આઝાદ લોકોની ઈબાદત છે અને આ સર્વશ્રેષ્ઠ ઈબાદત છે.”

ઈસ્લામમાં હરામ કાર્યો (ગુનાહે કબીરા) નીચે પ્રમાણે છે :

- શિર્ક
- અલ્લાહની રહેમતથી નિરાશ થઈ જવું.
- અલ્લાહના અઝાબથી બિલકુલ નિશ્ચિંત થઈ જવું.
- માબાપનો અનાદર કરવો.
- ખૂન કરવું અને ઝિનાકારી કરવી.
- પાકદામન સ્ત્રી ઉપર ઝિનાકારીનો ખોટો આરોપ મૂકવો.
- બળજબરીથી યતીમોની મિલકત છીનવી લેવી.
- લશ્કરમાંથી ભાગી છૂટવું.
- તિજરત (વેપાર)માં ગેરકાયદેસર વ્યાજ લેવું.
- નિકાહના દાયરાને ઓળંગીને શારીરિક સંબંધ સ્થાપવા. સમલૈંગિકતા (homosexuality and lesbianism) અથવા હસ્તમૈથુન વડે શારીરિક સુખ માણવું.
- જાદુનો ઉપયોગ કરવો.

- અલ્લાહની જુહ્દી કસમ ખાવી અથવા તો તેના નામનો ઉપયોગ વગર કારણે કરવો.
- ઈસ્લામી વેરા (ઝકાત, ખુમ્સ)ની અવગણના કરવી.
- એકબીજા વિરુદ્ધ ખોટી ગવાહી આપવી.
- માદક પીણાં પીવાં.
- વાજિબ નમાઝો અથવા અન્ય વાજિબાતને છોડી દેવી.
- પોતાનો વાયદો તોડી નાખવો.
- પોતાના પરિવારની અવગણના કરવી. (તેમને છોડી દેવા તેમનાથી દૂર રહેવું, તેમના પ્રત્યે ઓછી મોહબ્બત જાહેર કરવી અને તેમના પ્રત્યે આપણી જવાબદારી ન નિભાવવી.)
- એવા દેશમાં જઈને વસવું કે જ્યાં આપણે ઈસ્લામ ઉપર ન ચાલી શકીએ.
- ચોરી કરવી.
- અલ્લાહ અથવા તેના નબીઓ વિષે જુહ્દી વાતો કરવી.
- જુહ્દું બોલવું.
- અલ્લાહની વહી અથવા મોઅજિઝાઓનો ઈન્કાર કરવો અથવા તેમને છૂપાવવા.
- મરેલા જાનવરનું માંસ ખાવું, લોહી પીવું, સુવ્વરનું માંસ ખાવું અથવા એવા જાનવરનું માંસ ખાવું કે જેને અલ્લાહનું નામ લીધા વગર ઝિબ્હે કરવામાં આવ્યું હોય અથવા તો શરીઅતના નિયમો પ્રમાણે ઝિબ્હે કરવામાં આવ્યું ન હોય.
- જુગાર રમવો.

- ગંદી અથવા ગેરઈસ્લામી રીતે રોજી કમાવી. દા.ત., માદક પીણાં વેચીને, વેપારમાં ગેરકાયદેસર વ્યાજ લઈને, રિશ્વતનો સ્વીકાર કરીને અથવા રિશ્વત આપીને, મેલી વિદ્યા અથવા જાદુ માટે પગાર મેળવીને, અન્યાયથી સરકાર પાસેથી પૈસા લઈને, ગાયન ગાઈને, વળતર મેળવીને, હરામ વસ્તુઓ વેચીને જેવી કે શતરંજ, ચોરસા અથવા જુગારના અન્ય સાધનો. જાનવર અથવા માણસોનાં પૂતળાં બનાવીને વેચવાં.
- વેપારની લેવેચમાં માપ કરતાં ઓછું આપવું.
- કર્ઝ અદા કરવાની શક્તિ હોવા છતાં કર્ઝ અદા ન કરવું.
- ઉધ્ધતાઈ અથવા અહંકારની સાથે વર્તન કરવું.
- ખર્ચાળ હોવું.
- અભિમાની અને બડાઈખોર હોવું.
- હજની અવગણના કરવી અથવા વાજિબ થઈ ગયા પછી હજ પર ન જવું.
- અલ્લાહ તરફથી પસંદ થયેલા પેશ્વા સાથે લડાઈ કરવી.
- ગેરઈસ્લામી વેપાર કરવો જેવો કે મોજશોખ માટે ગાયન ગાવાં, ગીટાર વગાડવી, મોજમસ્તી માટે નૃત્ય કરવું અને આવી અન્ય વાહિયાત વાતો કરવી.
- નાના ગુનાઓને આગ્રહપૂર્વક કરતા રહેવું.
- ગીબત કરવી.
- બીજા લોકોમાં એબ શોધવા.

- મોમિનને અપશબ્દો કહેવા અથવા દુઃખ પહોંચાડવું.
- ફિત્નો પેદા કરવો, ફસાદ ફેલાવવો કે જેથી લોકોની અંદર ફાટફૂટ પડે અને એકતા તૂટે.
- ભડવા બની જવું. (ઝિના કરાવવાના એજન્ટ બનવું)
- મોમિનો સાથે છેતરપિંડી કરવી.
- પોતાના ગુનાઓને ઓછા સમજવા.
- આડંબર કરવો. (મુનાફિકત કરવી)
- અલ્લાહ માટે ચિત્ર અથવા પૂતળાનો ઉપયોગ કરવો.

સબક ૩ : સુખી પારિવારિક જીવન

કહેવાય છે કે દાન ઘેરથી શરૂ થાય છે. તમારું સૌથી સારું દાન એ છે કે જે તમે સમયના સ્વરૂપમાં બીજાઓને મદદના માટે આપો છો, માટે આખી દુનિયાને સુધારવા જતાં પહેલાં થંભી જાઓ, વિચારો અને ઘરમાં થોડોક સમય વધારે વિતાવો.

પરિવાર સમાજનો એકમ અથવા સમાજની ઈંટ છે, જો એક ઉપર એક મૂકેલી ઈંટોનો ઢગલો હોય અને તમે નીચેવાળી ઈંટને નુકસાન પહોંચાડી દો તો આખી દીવાલ પડી જશે. આવી જ રીતે જો તમે સમાજમાં પરિવારને જ નુકસાન પહોંચાડવા લાગી જાઓ તો તમારી આજુબાજુના આખા સમાજને અસ્તવ્યસ્ત થઈ જતાં વધારે વાર નહીં લાગે.

આ જ વાત છે કે જે આપણે ૨૧મી સદીના આધુનિક જમાનામાં જોઈ રહ્યા છીએ. આ વિષયને ઘણાય ટ્રિફિકોણથી સમજી શકાય, પરંતુ જે વસ્તુ આજના જમાનામાં જરૂરી છે તે એ છે કે તે બધી કુદરતી લાગણીઓને સમજી લેવામાં આવે કે જે પરિવારને મજબૂત અને સુરક્ષિત બનાવે છે, જેથી પરિવારની અંદરના બધા લોકો બહારના વિનાશકારી પ્રભાવથી સુરક્ષિત રહે.

મિત્રો હંમેશાં કહે છે કે પશ્ચિમી દેશોમાં ઘણી બધી બૂરાઈઓ છે. આપણા બાળકોનો યોગ્ય રીતે ઉછેર આવી અનૈતિક મૂલ્ય વગરની અને નિષ્કાળજીપૂર્ણ દુનિયામાં ન થઈ શકે. તેના વિરુદ્ધની દલીલ એ છે કે જો બાળકોને સારાં મૂલ્યો અને નૈતિકતા તેમનો પરિવાર જ શિખવાડી દે અને તેમને નેકીને ઓળખવાની રીત અને બદીથી બચવાની રીત સમજાવી દે તો પછી કોઈ પણ બૂરાઈ એટલી મોટી નહીં હોય કે જેને બાળકો જીતી ન શકે, એટલા જ માટે ઇસ્લામે પરિવારની એકતા અને બાળકોના કાળજીપૂર્વકના ઉછેર ઉપર ભાર મૂક્યો છે.

આપણે સુખી પારિવારિક જીવન જીવવાની રીત સમજીએ તે પહેલાં આપણે પરિવારના કેટલાક ફાયદાઓને સમજી લઈએ :

- પરિવાર બાળકોના ઉછેર માટે એક સ્થાયી માહોલ આપે છે.
- પરિવાર બાળકને જીવનની શરૂઆતના વર્ષોમાં જ શિખવાડી દે છે કે કેવું વર્તન કરવું અને ખરા અને ખોટાનો ફેર કેવી રીતે સમજવો.
- પરિવાર પતિ અને પત્નીને એકબીજાનો સાથ આપવાનો મોકો આપે છે કે જેથી બન્ને એકબીજા ઉપર આધાર રાખે અને વિશ્વાસ રાખે.
- પરિવારના બધા સભ્યો એકબીજા ઉપર વિશ્વાસ રાખી શકે છે અને એક લક્ષ્ય તરફ સાથે આગળ વધી શકે છે.

ઉપર તો પરિવારની સાથે રહેવાના ફાયદાઓમાંથી થોડાકનું જ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. એક સમજદાર અને સંતુલિત પારિવારિક વ્યવસ્થા એ સુખી જીવનનો પાયો છે.

આપણે પરિવારને સુખી કેવી રીતે બનાવી શકીએ ?

આ બધું તમારી રહેમદિલી પર આધારિત છે. આ શબ્દ બોલવો ઘણો સહેલો છે, પરંતુ તેનો અર્થ ઘણો જ ઊંડો છે. રહેમદિલી અને અદબ વડે લગભગ એ બધી જ વસ્તુઓ કે જે દુઃખને નોતરે છે, તેમનાથી દૂર રહી શકાય છે.

એક ક્ષણ માટે વિચારી લો, તમારા જ પરિવારમાં તમે હમણાં હમણાં શા માટે દુઃખી થયા હતા ? તમે એટલા માટે દુઃખી થયા હતા કે તમને એમ હતું કે કોઈ તમારી લાગણીઓને સમજતું નથી અથવા તો એટલા માટે દુઃખી થયા હતા કે તમારી ઈચ્છા હતી કે બધા લોકો તમારી વાત ઉપર ધ્યાન આપે. હવે તમને ખબર પડીને ?

જો તમે જ તમારા ભાઈઓની, બહેનોની અને માબાપની વાત ઉપર ધ્યાન આપશો તો પછી તે લોકો તમારા કારણે ક્યારેય પણ દુઃખી નહીં થાય.

એ વાત સાચી કે કોઈ પણ સંબંધમાં અરસપરસ આપ લે હોવી જોઈએ, જો એક બાજુથી કોઈ આપતું જ રહે અને બીજી બાજુથી કોઈ લેતું જ રહે તો એવો સંબંધ વધારે ટકી શકે નહીં.

એ વાત પણ મહત્વની છે કે આપણે ચર્ચાવિચારણા કરી શકીએ. મોટાભાગની પારિવારિક સમસ્યાઓ એટલા માટે પેદા થાય છે કે લોકોને મનદુઃખ થાય છે પરંતુ તેઓ વ્યક્ત કરતા નથી, પછી તે મનમાંને મનમાં જ વધતું જાય છે અને એક દિવસ વિસ્ફોટ થઈ જાય છે, એક સાથે જ બધું બહાર આવી જાય છે અને પરિવાર તૂટી જાય છે. જે ગુસ્સો અને નિરાશા અચાનક મોઢેથી નીકળી પડે છે તે વર્ષોથી સાચવેલા સંબંધને તોડી નાખે છે, માટે જરૂરી છે કે તમે તમારા માબાપની સાથે અને ભાઈ બહેનોની સાથે તમારી સમસ્યાઓની ચર્ચા કરતા રહો.

સમસ્યાઓને ઓળખીને અને તેમને દૂર કરીને જ તમે આગળ વધી શકશો.

દોલત પરિવારને સુખી નથી કરતી કે ન શોહરત કરે છે કે ન કિસ્મત કરે છે કે ન કપડાં કરે છે કે ન ગાડી કરે છે. પરિવારને મોહબ્બત સુખી કરે છે.

જે મોહબ્બતની પરિવારમાં આપ લે થશે તે પરિવારને જોડાયેલો રાખવાનો ગુંદર બની જશે.

સુખી પરિવાર એ છે કે જેમાં દરેક ભાઈ બહેન જાણે છે કે આખો પરિવાર તેમની પાછળ છે અને જરૂર પડશે ત્યારે તેમની મદદ કરશે.

ચેતવણી :

પરિવારની મદદનો દુરુપયોગ ન કરો. કોઈ પણ સંબંધમાં ખટાશ પેદા કરવાની સૌથી અસરકારક રીત છે તમારા અધિકારોનો દુરુપયોગ કરવો. તોડફોડ કરીને બીજાઓ પાસે અપેક્ષા રાખીએ કે તેઓ તૂટેલા ટુકડા ઊપાડી લેશે તેના કરતાં વધારે ખરાબ વસ્તુ કોઈ નથી. તમારો પરિવાર તમે તેનો ઉપયોગ કરી શકો તે માટે છે, તમે તેનો દુરુપયોગ કરો તે માટે નથી.

આ વિષય ઉપર છેલ્લા શબ્દો કે જેના ઉપર કિતાબો પર કિતાબો લખવામાં આવી છે તે હઝરત ઈસા (અ.)નો આ કોલ છે, “બીજા લોકો સાથે એવું વર્તન કરો કે જેવું વર્તન તમે ઈચ્છો છો કે તમારી સાથે થાય.”

સબક 4 : ઈસ્લામી આદાબ

કેટલાક ઈસ્લામી આદાબ એવા શિખવાડવામાં આવ્યા છે કે લોકોને એવું લાગે છે કે તેમનું કોઈ મહત્વ નથી. શક્ય છે કે લોકો વિચારતા હોય કે આ આદાબ ફક્ત બાળકો માટે જ છે, પરંતુ જરૂરી છે કે મોટી ઉંમરમાં પણ તેમનું પુનરાવર્તન કરાવવામાં આવે કે જેથી તે આપણા અખ્લાકનો ભાગ બની જાય.

આદાબ એવી વસ્તુ નથી કે જે ઉપરથી પહેરી લેવામાં આવે અને પછી ટોપી કે જૂતાની જેમ જ્યારે જરૂર ન હોય ત્યારે ઊતારી લેવામાં આવે. આદાબ એવી વસ્તુ છે કે જે તમારા સ્વભાવનો એક ભાગ હોવો જોઈએ અને હંમેશાં તમારી સાથેને સાથે રહેવા જોઈએ. આ વાત આજની દુનિયામાં વધુને વધુ દુર્લભ થતી જાય છે. જે માણસ પાસે ઈસ્લામી આદાબ હોય તે જાણે કે એવી જાતિ છે જે વિલુપ્તતાના આરે હોય.

સલામ અને મુસાફી :

જ્યારે એક મુસલમાન બીજા મુસલમાનને મળે ત્યારે અભિવાદન ઉપર ભાર મૂકવામાં આવે છે અને તે અભિવાદનનો જવાબ આપવો વાજિબ છે. ઈસ્લામમાં હાય...હેલો...વડે અભિવાદન થતું નથી. ‘અસ્સલામો અલૈકુમ’ વડે થાય છે. આ સાચું અભિવાદન છે અને તેનો અર્થ એમ થાય

છે કે ‘અલ્લાહની સલામતી સામેવાળા પર થાય.’ જે સલામ કરે છે તેને અલ્લાહ સલામનો જવાબ આપવાવાળા કરતાં વધારે સવાબ આપે છે. સલામ સાબિત કરે છે કે આપણે બધા અલ્લાહની સામે સરખા છીએ. મુસ્તહબ છે કે જે ઊંચાઈ ઉપર હોય તે નીચેવાળા માણસને સલામ કરે. દા.ત., જે માણસ ઘોડા ઉપર હોય (અથવા તો આધુનિક સવારી ઉપર હોય) તેણે પેદલ ચાલતા માણસને સલામ કરવી જોઈએ કે જેથી તેની સવારીનું અભિમાન તૂટી જાય.

કુરઆને મજીદમાં જુદી જુદી આયતોમાં મુસલમાનોની આવી રીતે ઓળખ આપવામાં આવી છે.

“મુસલમાન બીજા મુસલમાનનો ભાઈ છે જ્યારે તે તેને મળે છે તો તે સલામ વડે તેનું અભિવાદન કરે છે અને સામેવાળો તેને તેના કરતાં બહેતર જવાબ આપે છે અને તે જીવન જરૂરિયાત વસ્તુઓ આપવાથી ઈન્કાર કરતો નથી.”

ખાવું :

આ ટેવ જાણે કે અરીસો છે, જે રીતે માણસ ખાતો હોય તેમાં તમને તે માણસના અખ્લાક દેખાઈ આવશે. ઘણા બધા લોકો એવા છે કે જે સભ્ય દેખાતા હોય અને જ્ઞાની, મુત્તકી અને આદરણીય લાગતા હોય, પરંતુ તેમને ખાવાની એક પ્લેટ આપો તો તેઓ રાક્ષસ બની જશે. તે એવી રીતે ખાવા લાગશે કે જાણે આવતી કાલ થવાની જ નથી.

માણસને તમારો ગુલામ બનાવવાની બે રીતો છે :

- તેની ઈચ્છાઓને પૂરી કરો અથવા
- તેની ભૂખને સંતોષો.

તમારું ભોજન લેતાં પહેલાં હંમેશાં અલ્લાહને યાદ કરો. ખાવા ખાતર ન ખાઓ, ભૂખ લાગે ત્યારે જ ખાઓ. જરૂર કરતાં વધારે ન ખાઓ, જ્યારે મહેમાન આવે તો તમે પોતે પહેલાં ખાવાનું શરૂ કરો કે તેને ખાવામાં ખચકાટ ન થાય. તમે એવી રીતે ખાઓ કે ભોજન પ્રત્યે અદબ દેખાય. મોઢું ખુલ્લું રાખીને ન ખાઓ કે જેથી મોઢામાંથી ખાવાનું પાછું ટેબલ ઉપર કે જમીન ઉપર પડે.

યાદ રાખો કે એવા લોકો પણ છે કે તેમને ખબર નથી કે હવે પછી તેઓ ક્યારે જમશે અને શું જમશે તે બાબત તેમના હાથમાં નથી. કોઈ પણ તમને ભૂખ્યા રહેવાનું કહેતું નથી, પરંતુ જમવાની વસ્તુઓનો બગાડ અથવા દુરુપયોગ ન કરો.

પીવું :

પાણી જીવનનું અમૃત છે. બધી સજીવ સૃષ્ટિને પાણીની જરૂર છે. જ્યારે પાણી પીઓ તો મોટા ઘૂંટડા ન લો, નાના નાના ઘૂંટથી પીઓ. મુસ્તહબ છે કે તમે કહો, “અય અલ્લાહ ! દુરૂદ મોકલ

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પર, તેમની ઓલાદ ઉપર અને તેમના અસ્હાબ ઉપર અને લા'નત મોકલ તે લોકો ઉપર કે જેમને હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને પાણી ન આપ્યું.”

સૂવું :

જ્યારે તમે સૂઓ તો શક્ય હોય તો જમણા પડખે અથવા પીઠ ઉપર અથવા ડાબા પડખે સૂઓ. ક્યારેય પાણ તમારા પેટ ઉપર ન સૂઓ. આવી રીતે સૂવું સ્વાસ્થ્ય માટે હાનિકારક છે.

સૂતાં પહેલાં વૂઝુ કરવું સુન્નત છે, તે પછી દરેક શ્વાસ ઈબાદતમાં ગણવામાં આવે છે. થોડીક મિનિટો માટે કુરઆને મજીદ પઢો અને દુઆ માગો. કોને ખબર આ અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરવાની આપણી છેલ્લી તક હોય.

પહેરવું :

આપણે બધા જાણીએ છીએ કે બિભત્સ કપડાં પહેરવાં હરામ છે. આ વાત પહેલાં પાણ આવી ચૂકી છે, પરંતુ ઘણા ઓછા લોકો જાણે છે કે પોતાના જ ઘરમાં અને પોતાના પરિવાર સાથે રહેતા સમયે યોગ્ય કપડાં પહેરવાનું શું મહત્વ છે. આપણે ક્યારેય પાણ ટૂંકા કપડાં પહેરીને ફરવું ન જોઈએ, જો આપણે ઘરમાં એકલા હોઈએ તો પાણ.

તમારું શરીર કીમતી છે અને ખાનગી છે. તમારા શરીરને અલ્લાહે તમને કાળજી રાખવા માટે સોંપેલું છે. તમારે તેનો દુરુપયોગ કરવો જોઈએ નહીં અને તેનો ઉપયોગ બીજાને દેખાડવા માટે કરવો જોઈએ નહીં.

જુઓ કોઈ વસ્તુ કિંમતી અને મહત્વની હોય તો તેનું રક્ષણ કરવું જોઈએ અને તેને લોકોથી દૂર રાખવી જોઈએ કે લોકો તેને નુકસાન ન પહોંચાડે, પરંતુ જો કોઈ વસ્તુ સસ્તી હોય તો તેને બધા લોકોને જોવા માટે અને ઉપયોગ કરવા માટે છોડી દેવામાં આવશે અને કોઈ તેની કાળજી લેશે નહીં. કઈ વસ્તુ તમારા શરીર કરતાં વધારે કીમતી છે, જો તમારે તમારા શરીરની અદબ જાળવવી હોય તો તમારે એવી રીતે પોશાક પહેરવો જોઈએ કે જેમાં જરૂર કરતાં વધારે ન દેખાય.

જ્યારે તમે પોશાક પહેરો તો ધ્યાન રાખો કે એટલા તંગ પોશાક ન પહેરો કે તમારા શરીરનો આકાર દેખાય. બીજું કે તમારે ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે તમે કઈ જગ્યાએ કેવાં કપડાં પહેરો છો. જ્યારે તમે બ્રિટનની રાણીના મહેલમાં જાઓ તો તમે જીન્સ પહેરીને નહીં જાઓ તો પછી મસ્જિદમાં અલ્લાહની કુર્બતમાં જીન્સ પહેરીને શા માટે જવું જોઈએ ? તમે ઘરમાં હો અથવા ફરવા જાઓ તો ભલે જીન્સ પહેરો, પરંતુ કોશિશ કરો કે મસ્જિદ જેવી જગ્યામાં જીન્સ પહેરીને ન આવો.

આ એટલા માટે કે કેટલાંક વસ્ત્રો સન્માનનીય હોય છે અને કેટલાંક નથી હોતાં. તમે ઘરમાં હો તો પણ ધ્યાન રાખો કે તમે વ્યવસ્થિત રીતે પોશાક પહેરેલો છો કે નહીં ? ઘરની અંદર શર્ટ વગર હરવું ફરવું અથવા તો ચડ્ડી અથવા અન્ડરવેરમાં ફરવું બદ્ અખ્લાકીમાં ગણાય છે. આ વાત કદાચ રમૂજ લાગતી હોય, પરંતુ ઘણા બધા લોકો આવું કરે છે.

જો તમે તમારા જ શરીરને સસ્તુ માની લેશો તો પછી બીજા લોકો તમને સસ્તા અને નકામા માની લે તો પછી ફરિયાદ ન કરતા.

જાહેરમાં વાતચીત કરવી અથવા વર્તન કરવું :

જ્યારે તમે વાતચીત કરો તો બરાડા ન પાડો અથવા તો એટલું બધું ન બોલો કે સામેવાળાને બોલવાનો મોકો જ ન મળે. વધુ મહત્વની બાબત એ છે કે જો તમે વિનમ્રતાથી અને હસી હસીને વાત કરતા હો તો પણ ગીબત ન કરો અથવા જુદું ન બોલો. જાહેરમાં તમારાં કાર્યો વડે લોકો તમારા વિષે અનુમાન લગાવે છે.

જો તમારે ઈજ્જતની જરૂર ન હોય અને લોકો તમને બાળક સમજે તેમાં કોઈ વાંધો ન હોય તો પછી ભલે બરાડા પાડો, પરંતુ જે લોકો ઈજ્જતની સાથે વર્તન કરવા માગે છે અને લોકો તેમની ઈજ્જત કરે તે તેમને પસંદ છે, તો પછી તોણે ઓછું બોલવું જોઈએ અને વધુ સાંભળવું જોઈએ.

મૌલા અલી (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “તમારા શબ્દોને એવી રીતે સાચવો જેવી રીતે તમે સોનાને સાચવો છો.”

સબક 5 : પાયખાનાના આદાબ

મઝહબની વાતો જાણવામાં સંકોચ ન કરવો જોઈએ :

જ્યારે વાત આવે છે કે એક મુસલમાને જાહેરમાં અને ખાનગીમાં શું કરવું જોઈએ તો ઈસ્લામ મીઠી મીઠી ભાષા પાછળ અથવા તો પડદા પાછળ છૂપાઈ જતો નથી. ઈસ્લામ એવો દીન છે કે જે સઘળી માનવજાત માટે છે એટલે તેમની સાથે સીધે સીધી વાતચીત કરે છે.

કદાચ લોકો પૂછે કે આ કેવો મઝહબ છે કે જેમાં પાયખાનામાં જવાના પણ નિયમો છે ?

આવી અંગત વાતોને ઈસ્લામ એટલા માટે સમજાવે છે કે ઈસ્લામ એક સંપૂર્ણ મઝહબ છે અને જીવનના દરેક પાસામાં હિદાયત કરે છે.

જો ઈસ્લામ આ બધી વાતોને ન સમજાવત તો પછી કોઈ પણ ન સમજાવત, પછી લોકોને કેવું વર્તન કરવું તેના કોઈ નિયમો ન હોત.

ઈસ્લામ શારીરિક સફાઈ અને ઉચ્ચ નૈતિક મૂલ્યોના સમગ્ર દુનિયા માટેના નિયમો નિશ્ચિત કરે છે.

આજના સમાજમાં આપણને આધુનિક પાયખાના મળી રહે છે, પરંતુ આવી સુવિધા દરેક જગ્યાએ ન પાણ હોય. દા.ત., હજ વખતે, નાના ગામડાઓમાં, જંગલોમાં, વગેરે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં કેટલીક ક્રિયાઓ કરવાની હોય છે. અહીં બધી ક્રિયાઓનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું નથી કારણ કે તેની ચર્ચા ફિક્કડમાં કરવામાં આવવી જોઈએ.

અહીં આ વાતની ચર્ચા કરવાનો મુખ્ય હેતુ એ છે કે હવે આવતા એક કે દોઢ વર્ષમાં તમે બાલિગ થઈ જવાના અને તહારત વગર તમારી નમાઝ કબૂલ થશે નહીં.

મોટાભાગની જગ્યાઓમાં કે જ્યાં તમે જાઓ સ્કૂલમાં, જીમખાનામાં, પેટ્રોલ પંપ ઉપર અને બીજી બધી સાર્વજનિક જગ્યાઓમાં, તો તમને એવાં પાયખાનાં મળશે કે જ્યાં પાણી નહીં હોય. સૌથી સામાન્ય સુવિધા તમને એવી મળશે કે જે ઈસ્લામી નીતિ નિયમ વિરુદ્ધ હશે. દા.ત., છોકરાઓ માટે ઊભી મુતરડી. હવે તમે તમારી ઈબાદતો માટે જવાબદાર થઈ ચૂક્યા છો, માટે જેટલો ભાર મૂકવામાં આવે તેટલો ઓછો છે કે તમે જાણી લો કે ઈસ્લામ તમારાથી કેવી શારીરિક સફાઈની અપેક્ષા રાખે છે.

- જે જગ્યાએ તમે પેશાબ કે પાયખાનું કરો તે જગ્યા કોઈ બીજાની માલિકીની ન હોવી જોઈએ સિવાય કે તમે પહેલેથી રજા લઈ લીધી હોય. (વાજિબ)

- જો પાયખાના જેવી કોઈ સુનિશ્ચિત જગ્યા હોય તો તમે ત્યાં ડાબા પગ વડે દાખલ થાઓ અને જમણા પગ વડે પાછા બહાર આવો. તેની અસર એ થાય છે કે તમે આદાબને યાદ રાખો છો, માટે અલ્લાહને ભૂલતા નથી અને પાયખાનામાં અલ્લાહની યાદને ભૂલીને ચાલ્યા જતા નથી એટલે હવે તમે જે પણ કાર્યો કરશો તે અલ્લાહનો ખોફ દિલમાં રાખીને કરશો. (સુન્નત)
- પાયખાનામાં જતી વખતે વાળ ઢાંકવા (માથું ઢાંકવું) સુન્નત છે. આવું ત્યારથી કરવામાં આવે છે કે જ્યારે સફાઈ એટલી બધી સારી રહેતી ન હતી અને વાળ ઢાંકી લેવાથી કિટાણુંના ઈન્ફેક્શનનો ભય રહેતો નથી. (સુન્નત)
- પાયખાનામાં એવી રીતે ન બેસો કે તમારું મોઢું અથવા પીઠ કિબ્લા તરફ હોય. આ સજ્દાની અદબ કરવા માટે કે જે આપણે કિબ્લાની દિશામાં કરીએ છીએ. (વાજિબ)
- ઊભા ઊભા પેશાબ કરવો એ મકરૂહ છે એવી જગ્યાએ પણ કે જ્યાં ઊભા ઊભા પેશાબ કરવાની વ્યવસ્થા હોય. દા.ત., સ્કૂલનાં પાયખાનાં, વગેરે.
- પેશાબ કે પાયખાનું કરવાની હાજત હોય ત્યારે પોતાને રોકી રાખવું મકરૂહ છે કારણ કે આનાથી સ્વાસ્થ્યને નુકસાન પહોંચે છે.
- નમાઝ પહેલાં, સંભોગ પહેલાં અને સૂઈ જતાં પહેલાં પાયખાનામાં જઈ આવવું સુન્નત છે.

- પાયખાનામાં વાતચીત કરવી કે જરૂર કરતાં વધારે બેસી રહેવું મકરૂલ છે. દા.ત., રેડિયો સાંભળતાં સાંભળતાં અથવા છાપું વાંચતાં વાંચતાં, વગેરે.
- (ખુલ્લી જગ્યાઓમાં) જ્યાં ઝડપથી પવન ફૂંકાતો હોય અથવા તો લોકોના અવરજવરની જગ્યાની નજીક પાયખાનું કરવા અથવા પેશાબ કરવા બેસવું મકરૂલ છે. દા.ત., રસ્તા પર, ફૂટપાથ ઉપર, ઘરના દરવાજા નજીક, પાણીની પાસે અથવા ઝાડ નીચે.
- શર્મગાહને બે વાર ધોવી વાજીબ છે અને ત્રણ વાર ધોવી મુસ્તહબ છે. આવું ન કરવાથી નજાસતની સ્થિતિ દૂર થતી નથી અને નમાઝ કબૂલ થતી નથી.

જ્યારે તમે સાર્વજનિક પાયખાનામાં હો અને આબદસ્ત ધોવાની કોઈ વ્યવસ્થા ન હોય તો શું કરવું ?

જો શક્ય હોય તો ફોલ્ડિંગ કપ લઈ જવું કે જેમાં પાણી ભરીને તમે આબદસ્ત ધોઈ શકો.

જો તમારી પાસે આવો કપ ન હોય તો ટિશ્યૂ પેપર વડે તમે સફાઈ કરી શકો છો. આવી રીતે તમારાં કપડાં નજિસ નહીં થઈ જાય કારણ કે તમારી શર્મગાહ પર ભીની નજાસત નહીં રહે, પછી તમે કોઈ અન્ય જગ્યાએ જઈને આબદસ્ત ધોઈને પોતાને પાક કરી શકો છો કારણ કે તમે પાક ન થઈ જાઓ ત્યાં સુધી નમાઝ પઢી શકતા નથી.

સબક 6 : મુસાફરીના આદાબ

જ્યારે માણસ મુસાફરી કરે છે ત્યારે તે ઘરના બધા સુખ છોડીને બીજા લોકોને મળવા જાય છે કાં તો વેપાર ખાતર કે કાં તો પછી મિત્રતા ખાતર.

એક મહત્વની વસ્તુ જે યાદ રાખવા જેવી છે તે એ છે કે તમે જેવો પરિચિત માહોલ છોડી દો છો કે તરતજ તમે અજાણી વ્યક્તિ થઈ જાઓ છો અને તે અર્થમાં હવે તમને કોઈ પણ કાર્ય કરવામાં ઓળખીતા લોકોની નજરની શરમ નડતી નથી. ન તો પરિવારનું કે ન તો મિત્રોનું દબાણ તમારા ઉપર હોય છે કારણ કે તમને એવું કોઈ જાણતું નથી કે જે તમારી પ્રવૃત્તિઓની વાત તમારા ઓળખીતા લોકોને કહી શકે.

તેનો અર્થ એ કે તમારો નફ્સ તમને લલચાવશે એવી જગ્યાએ જવા માટે કે જે જગ્યાએ તમે તમારા પોતાના વિસ્તારમાં ન જાઓ.

આ કારણે ખૂબ જ જરૂરી છે કે જ્યારે તમે ઘેરથી નીકળો તો મુસાફરીની શરૂઆત અલ્લાહના નામથી કરો. તમારે ‘બિસ્મિલ્લાહ’ પઢવું જોઈએ, ‘આયતુલ કુરસી’ પઢવી જોઈએ અને થોડીક

નાનકડી દુઆઓ પઢવી જોઈએ. આવી રીતે તમે અલ્લાહ પાસે તમારા નફ્સના ખતરાથી તથા અન્ય ખતરાઓથી બચવા માટે શરણ માગો છો.

જ્યારે હઝરત નૂહ (અ.) પોતાના જીવનની સૌથી મહાન મુસાફરી માટે બધા જનવરોને પોતાની કશ્તીમાં સાથે લઈને નીકળ્યા તો અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું,

પારા-૧૨, સૂરએ હૂદ, સૂરા-૧૧, આયત-૪૧

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبَهَا وَمُرسَهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ

رَحِيمٌ

(અને તેણે (નૂહ) કહ્યું તેમાં સવાર થઈ જાઓ અલ્લાહના નામ વડે તે તરતી હોય કે ઊભી રહેતી

હોય. ખરેખર મારો રબ ગફૂર (બક્ષવાવાળો) અને રહીમ (દયાળુ) છે.)

જ્યારે તમે અલ્લાહને યાદ કરો તો તે હંમેશાં તમને યાદ કરશે અને તમારી હિફાઝત કરશે.

અલ્લાહને યાદ કરવાની એક રીત એ પણ છે કે કેટલાક સિક્કાઓને સદ્કાના ડબ્બામાં નાખી દો.

પારા-૨, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૧૫૨

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ

(તો તમો મને યાદ કરો, હું તમને યાદ રાખીશ.)

ઘણી બધી મુસાફરીઓ તો સહેલ માટે કરવામાં આવે છે. જો ખરેખર આપણે અલ્લાહના ઝિક્કને આપણા જીવનનો ભાગ બનાવી દેવો હોય તો પછી તેનાથી બહેતર શું છે કે જ્યારે આપણે હસતા હોય અને ખુશ થતા હોઈએ ત્યારે પણ તેને યાદ કરીએ.

મુસાફરીઓ સામાન્ય રીતે ખૂબ જ આનંદપ્રદ હોય છે, પરંતુ મુસાફરીઓ ખૂબ જ ખતરનાક પણ હોઈ શકે છે. દુનિયા ઘણી મોટી છે અને આગળ શું થશે તે કોઈ ન કહી શકે. મુસ્તહબ છે કે જ્યારે એક મોટો પરિવાર મુસાફરીએ નીકળે તો બધા લોકો એક સાથે ન નીકળે. બધા લોકો નાની નાની ટુકડીઓમાં વહેંચાઈ જાય કે જો એક ટુકડીને કાંઈ થઈ જાય તો પણ બીજી ટુકડીઓ સલામત રહે.

મુસાફરીએ જતી વખતે લોકો સામાન્ય રીતે અલ્લાહને ભૂલી જતા હોય છે. એક વખતે એક માણસ ઈમામ (અ.) પાસે આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે, “મને ઈસ્તિખારા કરીને બતાવો કે હું તિજરતી કાફલામાં જાઉં કે ન જાઉં ?” ઈસ્તિખારાહનનો જવાબ ‘ના’માં આવ્યો. ઈમામ (અ.)એ તેને સલાહ આપી કે મુસાફરી ન કરો, તો પણ તે માણસ મુસાફરીએ નીકળી પડ્યો. કાફલો પાછો ફર્યો એટલે તે ફરીથી ઈમામ (અ.) પાસે આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે, “આ કાફલા જેટલી સફળતા મને ક્યારેય મળી નથી, માટે ઈસ્તિખારા ખોટો હતો.” ઈમામ (અ.)એ જવાબ આપ્યો કે, “યાદ કરો કે એક રાત્રે તમે મોડા સુધી સૂઈ રહ્યા હતા અને તમારી ફજની નમાઝ કઝા થઈ ગઈ હતી. આ જ કારણ હતું કે ઈસ્તિખારાનો જવાબ ‘ના’માં આવ્યો હતો.”

આ બતાવે છે કે મુસાફરી કેટલીય મહત્વની કેમ ન હોય આપણે વાજિબાત ન છોડવી જોઈએ.

જ્યારે તમે દુનિયામાં ફરો તો કોશિશ કરો કે અલ્લાહની કુદરતનાં દ્રશ્યો નિહાળો. કુરઆને મજીદમાં આપણને વારંવાર કહેવામાં આવ્યું છે કે આપણે દુનિયાનો પ્રવાસ ખેડીને એ વાત સમજવી જોઈએ કે આપણી આજુબાજુની દુનિયાને અલ્લાહ રખબુલ ઈજ્જત કેવી નજરથી જુએ છે અને દુનિયામાં કેવી કુદરતી અજાયબીઓ સમાયેલી છે, માટે ગાફિલ ન રહો, આંખો ખોલો અને આજુબાજુની કુદરતનો નઝારો જુઓ તમને અલ્લાહની વધુ કુર્બત મળશે.

મુસાફરી સમયે પઢવાની મુસ્તહબ દુઆઓ અને સૂરાઓ :

- મુસાફરીએ નીકળતાં પહેલાં આયતુલ કુરસી પઢવી.
- સૂરએ ઈખ્લાસ, સૂરએ નાસ, સૂરએ કાફિરૂન અને સૂરએ ફલક પઢવો.
- સૂરએ કદ્ર પઢવો.
- સૂરએ આલે ઈમરાન પઢવો.

હઝરત ઈમામ જફર સાદિક (અ.) ફરમાવ્યું છે કે મુસાફરી વખતે આ પ્રમાણે દુઆ પઢવી : “હું શરૂ કરું છું અલ્લાહના નામથી. અલ્લાહ મારા માટે કાફી છે અને હું તેના પર ભરોસો રાખું છું. યા અલ્લાહ ! હું તારી પાસે સવાલ કરું છું મારા બધા મામલાઓમાં ભલાઈનો અને હું તારું શરણ

માગું છું દુનિયાની બધી બૂરાઈથી અને કયામતના દિવસના અઝાબથી.” (અલ્લાહ દરેક દુન્યવી અને રૂહાની કાર્યોમાં સફળતા આપશે.)

માટે મુસાફરીમાં નીકળતાં પહેલાં યાદ રાખો :

- વસિયત લખી નાખો.
- કર્ઝ અદા કરી દો.
- સગાંસંબંધીઓ અને મિત્રો પાસે માફી માગી લો.
- કફન તૈયાર કરી દો. (આવું કરવું વાસ્તવિકતા પર આધારિત છે નિરાશા પર આધારિત નથી.)
- સદકો આપો.
- અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો કારણ કે અલ્લાહની મદદ ન હોત તો તમારા માટે મુસાફરી કરવી શક્ય ન હતી.

મુસાફરીમાં નીકળતાં પહેલાં હઝરત ઈમામ મૂસા કાઝિમ (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “ઘરની તરફ મોઢું કરીને ઊભા રહો અને સૂરએ હમ્દ પઢો અને આવી રીતે દુઆ માગો : “યા અલ્લાહ ! મારી અને મારી બધી વસ્તુઓની સલામતી રાખ અને અમને સલામતીથી મંજિલ સુધી પહોંચાડી દે.”

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “મુસાફરીએ જતા સમયે તમારા પરિવાર માટે આ દુઆ પઢવી. “યા અલ્લાહ ! હું તારા રક્ષણમાં મારું જીવન, મારી પત્ની, મારા બાળકો, મારો માલ, મારી પેઢી, અને મારી દુનિયા અને મારી આખેરત, મારી અમાનતો અને મારા જીવનનો અંત તારા હાથમાં છોડીને જાઉં છું.”

મહેમાન બનીને રહેવું :

યાદ રાખો કે આપણે મુસાફરીમાં આપણા પરિવારનું અને ઈસ્લામનું પ્રતિનિધિત્વ કરીએ છીએ, માટે આપણે સારા અખ્લાક રાખવા જરૂરી છે. જે ઘરમાં તમે મહેમાન થયા છો તે ઘર ઉપર તમારી જાતને બોજાડૂપ ન બનાવી દો અને તે પરિવારને જ્યાં સુધી તમે ત્યાં રહો ત્યાં સુધી શક્ય હોય એટલી મદદ કરો.

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને જે ઘરમાં આપણે મહેમાન બનીને જઈએ તે ઘરના શરથી બચવા માટે અને ત્યાંના ખેરથી ફાયદો મેળવવા માટે આ દુઆ પઢવાનું ફરમાવ્યું હતું : “યા અલ્લાહ ! અહીં મારું આગમન મુબારક કરજે કારણ કે તું જ સૌથી સારો મેઝબાન અને મુહાફિઝ છે.”

મંઝિલ પર પહોંચી ગયા પછી કોઈ પણ કાર્ય કરતાં પહેલાં અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો. આ અલ્લાહની મરજી હતી અને તેની હિદાયત હતી કે તમને કોઈ અકસ્માત નડ્યો નહીં, માટે અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો.

મુસાફરીથી પરત આવ્યા પછી ફરીથી અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરો, શક્ય છે કે આ શુક્ર તમને ઘણો ઓછો અથવા તો ગેરજરૂરી લાગે, પરંતુ આપણે નથી સમજી શકતા કે ‘બિસ્મિલ્લાહ’ અને ‘અલ્હમ્દોલિલ્લાહ’ કહેવાથી આપણે કેટલા બધા અકસ્માતોથી બચી જઈએ છીએ. જ્યારે આપણે ‘બિસ્મિલ્લાહ’ કે ‘અલ્હમ્દોલિલ્લાહ’ કહીએ છીએ ત્યારે આપણે અલ્લાહનું રક્ષણ માગીએ છીએ અને અલ્લાહ ક્યારેય પણ તેમાં ઈમાન ધરાવનારાઓને છોડી દેતો નથી.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૫, સૂરએ બની ઈસરાઈલ, સૂરા-૧૭, આયત-૧૧૦

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ ۚ

(કહી દો ! કે અલ્લાહથી દુઆ માગો કે રહમાનથી દુઆ માગો જેનાથી પણ તમે દુઆ માગો તો

તેના જ છે અસ્માએ હુસ્ના (અતિ સુંદર નામ)...)

સબક 7 : ક્યામતના દિવસની સમજૂતી

‘યન્મુલ ક્યામલ’ (ક્યામતનો દિવસ) તે ઉસૂલે દીનમાંથી એક છે. હકીકત તો એ છે કે જો કોઈ માણસ ક્યામતના દિવસમાં ઈમાન ન ધરાવતો હોય તો પછી દીન શું છે તેની તેને ખબર જ નથી. આને ‘મઆદનો દિવસ’ પણ કહેવાય છે. આ દિવસે અલ્લાહ બધા લોકોને કબરમાંથી ઊભા કરશે અને તેમને પોતાના જ કાર્યોના હિસાબ કિતાબ માટે ભેગા કરવામાં આવશે.

આ એ દિવસ છે કે આપણને જેનો ઈન્તેઝાર છે. આ દિવસે આપણી પરીક્ષાનું પરિણામ આવશે કે જ્યારે આપણે જાણીશું કે આપણે જીવનની પરીક્ષામાં સફળ થયા કે નિષ્ફળ ગયા, કાં તો આપણે ડરની અંદર ઈન્તેઝાર કરીશું, કાં તો આપણે આશાની અંદર ઈન્તેઝાર કરીશું.

આટલું બધું જાણવા છતાંય ઘણા બધા લોકો ક્યામતમાં માનતા નથી. આ એક સામાન્ય વાત છે કે જે વસ્તુને આપણે જોઈ ન લઈએ ત્યાં સુધી આપણે તેને માનીએ નહીં, પરંતુ જો આપણે ક્યામતના દિવસને જોઈ ન લઈએ ત્યાં સુધી ન માનવાનો આગ્રહ કરીશું તો પછી ઘણું મોડું થઈ ગયું હશે.

સામાન્ય રીતે લોકો વિચારે છે કે ક્યામતના દિવસનો વાયદો તો કરવામાં આવ્યો છે, પણ આપણે પરવા કરતા નથી. આપણે શા માટે પરવા કરીએ ? એ દિવસ તો ઘણો દૂર છે અને આપણે યુવાન છીએ. આપણે તો હજી ઘણા આગળ જવાનું છે, જ્યારે હું ઘરડો થઈશ ત્યારે ચિંતા કરીશ.

મોટા ભાગના લોકો આવું જ વિચારતા હોય છે. તેમને લાગે છે કે ક્યામત તેમની સાથે નહીં થાય, પરંતુ થઈ જાય તો તે તો એક ભયાનક દિવસ છે. જે લોકો અલ્લાહના હુકમનું પાલન કરતા નથી તેમને તો વધારે ડરવું જોઈએ.

આપણને શિખવાડવામાં આવ્યું છે કે અલ્લાહ રહમાન અને રહીમ છે. આપણે તેનાથી ડરવું ન જોઈએ, પરંતુ જો આપણે એક સાર્થક જીવન જીવવાની કોશિશ ન કરી હોય તો આપણે ડરવું પડશે.

જો આપણને ઈસ્લામની હિદાયત પ્રમાણે જીવન જીવવાનો શોખ ન હોય તો તે દિવસનો વિચાર કરી લેવો જોઈએ અને તેના પરિણામની કલ્પના કરી લેવી જોઈએ.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૩૦, સૂરા-૮૨, સૂરએ ઈન્ફિતારના કેટલાક અંશ :

આયત -૧ થી ૮

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ
فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
وَآخَرَتْ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي خَلَقَكَ
فَسَوْفَكَ فَعَدَلْتُكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

(જ્યારે આસમાન ફાટી જશે. અને જ્યારે તારા વિખેરાઈ જશે. અને જ્યારે સમુદ્રો ઊકળી પડશે.

અને જ્યારે કબરો ઊલટી થઈ જશે. (ત્યારે) નફ્સ જાણી લેશે કે તેણે શું આગળ મોકલ્યું છે અને
રોકી રાખ્યું છે. અય ઈન્સાન ! કઈ વસ્તુએ તારા કરીમ રબથી તને વિમુખ કરી નાખ્યો છે. જેણે
તારું સર્જન કર્યું, પછી સરખો કર્યો, પછી તારી સાથે અદલ કર્યો. જે પણ સ્વરૂપમાં તેણે ઈચ્છ્યું
તેમાં તને મૂકી દીધો.)

આયત - ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭ અને ૧૮

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ
الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ
﴿١٧﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا ۖ وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٨﴾

(ખરેખર નેક લોકો ખુશાલીમાં હશે. અને ખરેખર બદ લોકો આગમાં હશે જેમાં તેઓ પ્રવેશ કરશે

ક્યામતના દિવસે અને તેઓ તેનાથી દૂર રહી શકશે નહીં. અને શું સમજાવે તને કે ક્યામતનો

દિવસ શું છે ? તે દિવસે એક નફ્સ બીજા નફ્સને કાંઈ જ કરી શકશે નહીં અને બધા મામલાઓ

તે દિવસે અલ્લાહના હશે.)

જ્યારે પણ આપણે કોઈ કાર્ય કરીએ તો આપણે પોતાની જાતને પૂછવું જોઈએ કે તે કાર્ય યોગ્ય છે કે અયોગ્ય ? જો આપણને ખબર હોય કે તે કાર્ય ખોટું છે તો પણ જો આપણે તેને કરવામાં લલચાઈ જઈએ તો તરત જ ક્યામતના દિવસના અઝાબ અને ભયાનકતાને યાદ કરી લેવી જોઈએ. આપણે માઅસૂમ બની જવાની જરૂર નથી. આપણે સ્કૂલ કે રમતગમત કે કોલેજ કે મોજમજ છોડી દેવાની જરૂર નથી, બસ એટલું કરવાની જરૂર છે કે આપણા કાર્યો વિષે હંમેશાં જાગૃત રહીએ અને આપણા કાર્યોનો ઉપયોગ એવી જગ્યાએ કરીએ કે બધાને ફાયદો થાય.

આ દુનિયા ક્ષણભંગુર છે. તેનો અર્થ એ નથી કે આપણે તેમાં મોજમજ માણવાની નથી, પરંતુ આપણે ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે તે આપણને છેતરી ન જાય. દુઆએ કુનૂતમાં આપણે અલ્લાહ પાસે દુનિયા અને આખેરતમાં નેકીની માગણી કરીએ છીએ. આપણા દુનિયાના કાર્યો મુજબ આખેરત નિશ્ચિત થાય છે. આપણે દુનિયામાં ઘણા જ ઓછા સમય માટે છીએ, પરંતુ આપણી ખિલ્કત હંમેશાં રહેવા માટે કરવામાં આવેલી છે. પોતાને પૂછી જુઓ કે પોતાને ક્યાં રહેવું છે, જન્નતમાં કે દોઝખમાં ?

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “તમારી ખિલ્કત ફના માટે નથી થઈ, પરંતુ બકા માટે થઈ છે. બસ તમે એક ઘરમાંથી બીજા ઘરમાં જાઓ છો અને દુનિયામાં તમારી રૂલ અજાણી છે અને તમારા શરીરમાં કેદી તરીકે રહે છે.”

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ આશુરાના દિવસે ફરમાવ્યું છે કે, “સબ્ર કરો અય મહાન નફ્સોની ઓલાદ ! કારણ કે આપણા માટે મોત એક પુલ સિવાય કાંઈ જ નથી કે જે આપણને મુશ્કેલીઓ અને મુસીબતોથી બચાવીને વિશાળ જન્નત અને અબદી ખુશાલી તરફ લઈ જાય છે.”

આપણા અઈમ્મા (અ.) પણ બશર (માણસ) હતા. જો તેઓ ધારતા તો પોતે પણ ગુના કરી શકત, આવું નહોતું કે તેમની અંદર ખોટું કરવાની ક્ષમતા જ નહોતી, પરંતુ તેઓ ગુના કરવાના બધા જ પરિણામોથી વાકેફ હતા. એ પરિણામો આપણને નુકસાન પહોંચાડે છે અને અલ્લાહનો ગઝબ અને અઝાબ વહોરી લે છે. આ જ ઈલ્મના કારણે આપણા અઈમ્મા (અ.) હંમેશાં અલ્લાહની નાફરમાની કરવાથી દૂર રહ્યા.

જો આપણે દરેક સમયે આપણી નજર સમક્ષ દોઝખના દ્રવ્યને રાખીએ તો આપણે કોઈ પણ કાર્ય કરતાં પહેલાં બે વાર વિચારીશું.

ક્યામતનો દિવસ કોઈ ગમ્મત નથી. તેને ગમ્મત ન સમજો કારણ કે થોડાક સમયમાં તમારા ચહેરા પરથી હાસ્ય દૂર થઈ જવાનું છે. જરા વિચાર કરી જુઓ !

સબક 8 : અસભ્ય વસ્ત્રો

અસભ્ય એટલે સભ્યતા (આદરણીયતા)ના આદર્શોને ઠેસ પહોંચાડે તેવું.

અસભ્ય વસ્ત્રો એટલે એવાં વસ્ત્રો પહેરવાં કે જે સન્માનજનક ન હોય એટલે કે તે શરીરનો આકાર એવી રીતે જાહેર કરતાં હોય કે બીજા લોકોનું ધ્યાન ખેંચે.

વસ્ત્રોના ઢીલા હોવાની, ચુસ્ત હોવાની, પારદર્શક હોવાની કે ઘાટા રંગના હોવાની કે કોઈ પણ પ્રકારના હોવાની વાત નથી, જો તમારાં વસ્ત્રો શરીરના કોઈ પણ ભાગને જાહેર કરતાં હોય તો ઈસ્લામી આદર્શો પ્રમાણે તેવાં વસ્ત્રો અસભ્ય જ છે.

જો કોઈ અંગ પ્રદર્શન કરતાં વસ્ત્રો પહેરે તો આજુબાજુના બધા લોકો પર વાજિબ થઈ જાય છે કે પોતાની નજર નીચી કરી દે કે જેથી તેઓ સીધે સીધા તે વ્યક્તિને ન જુએ.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૮, સૂરએ નૂર, સૂરા-૨૪, આયત-૩૦ અને ૩૧

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَرَادَ اللَّهُ

إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

(કહી દે મોમિનોને કે તેઓ પોતાની નજર નીચી કરી લે અને પોતાની શર્મગાહની હિફાઝત કરે,

આ તેમના માટે વધારે પાકીઝગીભર્યું છે. ખરેખર ! અલ્લાહ જે કંઈ તેઓ કરી રહ્યા છે તેનો

જાણકાર છે.)

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ

زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ۚ وَلَا

يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ

أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي

أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَاءِيهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي

الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ ۚ وَلَا

يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ ۚ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ

جَمِيعًا ۖ إِنَّهُ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣١﴾

(અને કહી દે મોમિનાઓને કે તેણીઓ પોતાની નજર નીચી કરી લે અને તેમની શર્મગાહની

હિફાઝત કરે અને પોતાના શાણગારને જાહેર ન કરે સિવાય કે જે તેમાંથી જાહેર થઈ જાય અને

તેઓને જોઈએ કે પોતાની ઓઢણી પોતાની છાતી ઉપર નાખી દે અને પોતાના શણગારને જાહેર ન કરે સિવાય કે તેમના પતિઓની સામે અથવા તેમના પિતાઓની સામે અથવા તેમના શોહરના પિતાઓની સામે અથવા તેમના દીકરાઓની સામે અથવા તેમના શોહરના દીકરાઓની સામે અથવા તેમના ભાઈઓના દીકરાની સામે અથવા તેમના બહેનોના દીકરાઓની સામે અથવા તેમની સ્ત્રીઓની સામે અથવા તો જે કાંઈ તેમના જમણા હાથની મિલકત છે તેમની સામે અથવા તો તેમના નોકારોમાંથી એવા પુરૂષો કે જેઓ વાસના વગરના છે અથવા તો એવા બાળકોની સામે કે જેમના ઉપર સ્ત્રીઓની નિર્વસ્ત્રતા જાહેર નથી થઈ અને તેણીઓ પોતાના પગ ન પછાડે કે જેથી તેમનો છૂપાયેલો શણગાર જાણી શકાય અને તમે બધા એક સાથે

અલ્લાહની તોબા કરો. અય મોમિનો ! કદાચ તમે સફળ થઈ જાઓ.)

ઈસ્લામ સ્ત્રીઓને તેમની સુંદરતા હિજાબમાં છૂપાવીને તેમની પાકીઝગીની હિફાઝત કરવામાં મદદ કરે છે. આ રીતે કોઈ માણસ કોઈ સ્ત્રી સાથે વાતચીત કરતો હોય અથવા તેને જોતો હોય તો તે સ્ત્રીના વિચારો અને તેમની બુધ્ધિ ઉપર ધ્યાન આપે છે, ન કે તેની સુંદરતા ઉપર.

પુરૂષ માટે પણ જરૂરી છે કે તે ચુસ્ત અથવા અંગપ્રદર્શન કરે તેવાં કપડાં ન પહેરે.

લોકો કેવાં વસ્ત્રો પહેરે છે તેનું ધ્યાન શા માટે રાખવું જોઈએ ?

લોકો અનેક કારણોસર વસ્ત્રો પહેરે છે, ફક્ત શરીરને ઢાંકવા વસ્ત્રો પહેરતા નથી.

કેટલાક કારણો આ પ્રમાણે છે :

1. પોતાને ઢાંકવા માટે.
2. આરામ માટે.
3. ઠંડીથી, પવનથી, વરસાદ, વગેરેથી બચવા માટે.
4. સારા દેખાવા માટે.

ઉપરોક્ત કારણો અને તેના સિવાય અનેક કારણો સ્વીકાર્ય છે. સારા દેખાવામાંય કાંઈ ખોટું નથી, જો સારા દેખાવા પાછળ નિયત શોભાજી કરવાની ન હોય તો.

પરંતુ કેટલાક લોકો જાણી જોઈને બીજાઓનું ધ્યાન ખેંચવા માટે વસ્ત્રો પહેરતા હોય છે. આવું કરવું ખોટું છે કારણ કે આ શોભાજી ગણાય.

જો કોઈ માણસ વસ્ત્રો પહેરે અને તેમના વડે બીજા લોકો પર અભિમાન કરે તો તેના પર દોઝખની એક જવાબા આવી પડે છે અને તે કયામતના દિવસ સુધી તેમાં જુલતો રહેશે.

તેનો અર્થ એ કે થોડી સજા તેને દુનિયામાં જ થઈ જશે. આ સજા એવી રીતે મળી શકે છે કે તેના કોઈ મિત્રો ન હોય, તેના દિલમાં ખુશી ન હોય અથવા તેના જીવનમાં સંતોષ ન હોય.

જ્યારે આપણે વસ્ત્રો પહેરીએ ત્યારે બીજા લોકો તેમને જુએ છે, જો આપણાં વસ્ત્રો એવાં હોય કે બીજા લોકોને આકર્ષિત કરે અથવા ઉશ્કેરે તો એવાં વસ્ત્રો અસભ્ય છે.

અંગ પ્રદર્શન કરવામાં શું ખોટું છે ? બધા જ તો કરે છે ?

આખી દુનિયામાં ઈસ્લામ પાસે સર્વોચ્ચ આદર્શો છે. ઈસ્લામ આદર્શોને વ્યક્તિનો ભાગ બનાવવાની કોશિશ કરે છે કે જેથી તે વ્યક્તિ દરેક પરિસ્થિતિમાં યોગ્ય રીતે વર્તન કરે.

એક રીતે આ સવાલનો જવાબ એ છે કે જો તમે એવાં વસ્ત્રો પહેરો કે જેમાં તમારું શરીર દેખાય તો તમે જ લોકોને તમારી તરફ જોવાનું આમંત્રણ આપો છો. તમને આવી રીતે જોઈને શક્ય છે કે તેમની વાસના જાગી જાય. તેમની વાસના તેમના વિચારોને પ્રભાવિત કરી શકે છે અને તેમને આવા ભૌતિક સુખ તરફ દોરી શકે છે. જો સમાજના બધા જ લોકો અથવા મોટાભાગના લોકોને આવા વાસનાથી પ્રભાવિત થયેલા વિચારો આવવા લાગે તો સમાજની મર્યાદાઓ રહેશે નહીં. લોકો એકબીજાની સાથે અનૈતિક સંબંધો જોડી નાખશે, લગ્નજીવન ભાંગી પડશે અને સમાજ વ્યભિચારભર્યો થઈ જશે.

તે ઉપરાંત ફરીથી સ્ત્રીઓને સમાજના રચનાત્મક સભ્યો ગણવાને બદલે વાસના સંતોષવાની વસ્તુ તરીકે જોવામાં આવતી થઈ જશે. બીજું એ કે તમારું અંગપ્રદર્શન કરીને તમે તમારી ઈજ્જત ઓછી કરી રહ્યા છો કારણ કે લોકોને બજારમાં વેચાતી વસ્તુઓ દેખાડીને પ્રલોભન

આપવામાં આવે છે. માણસનો દરજ્જો એના કરતાં ઘણો મહાન છે. જો લોકોની વાસનાને અંગ પ્રદર્શન વડે ભડકાવવામાં ન આવે તો લોકો વધારે આદરથી તમારી સાથે વર્તન કરશે. તમને સુંદર અને વ્યવસ્થિત ફેશનનાં કપડાં પહેરવાથી કોઈ રોકતું નથી.

કુરઆને મજીદ પાણ પોતે હુકમ કરે છે :

પારા-૮, સૂરએ એઅરાફ, સૂરા-૭, આયત-૩૧ અને ૩૨

يَبْنِيَّ آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا^ع

إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ^ع

(અય આદમની ઓલાદ ! તમારા શાણગારને દરેક મસ્જિદમાં (દરેક નમાઝની જગ્યાએ અને નમાઝના સમયે) અપનાવી લો અને ખાઓ અને પીઓ, પરંતુ અતિરેક ન કરો. ખરેખર ! અતિરેક

કરનારાઓ સાથે અલ્લાહ મોહબ્બત કરતો નથી.)

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ^ط

(કહી દો ! કોણે હરામ કર્યો છે અલ્લાહનો શાણગાર કે જે તેને પોતાના બંદાઓ માટે પેદા કર્યો છે

અને રોજની પાક વસ્તુઓ...)

સબક 9 : કુરઆનનું મૂલ્ય

જ્યારે આપણને કુરઆન અને દુઆ વિષે કહેવામાં આવે છે તો આપણે માની લઈએ છીએ કે આ તો ફક્ત એવી ઈબાદતો છે કે જે આપણે દર જુમેરાતે અને આમાલની રાત્રિઓમાં બજાવી લાવીએ છીએ.

આવા સંકુચિત વિચારો આપણું ઈમાન ઓછું કરે છે કારણ કે આપણને કુરઆન અને દુઆ પઢવાની ટેવના ફાયદા જ દેખાતા નથી. જ્યારે આપણે કુરઆન અને દુઆ પઢીએ છીએ તો ફાયદો અલ્લાહને થતો નથી.

કુરઆન વિષે આપણને વારંવાર કહેવામાં આવે છે કે પઢતા રહો અને તેની સૂરતોને હિફઝ કરો, પરંતુ આપણે કુરઆનને અભરાઈ પર મૂકી દઈએ છીએ અને અવારનવાર તેની સફાઈ કરતા રહીએ છીએ.

કુરઆન એક મોઅજિઝો છે અને ખૂબ જ પ્રભાવશાળી છે. તે અલ્લાહના શબ્દો છે. શું તમે કલ્પના કરી શકો છો કે જે અલ્લાહને આપણે જોઈ શકતા નથી, સાંભળી શકતા નથી કે સ્પર્શ કરી શકતા નથી, જે અલ્લાહે આખી કાએનાતને ખલ્ક ફરમાવી છે, જેની કુદરતનો કોઈ પાર

નથી, જે અલ્લાહ એક સમયે હઝરત મૂસા (અ.) સાથે વાતચીત કરતો હતો એ અલ્લાહ આજે આપણી સાથે વાતચીત કરી રહ્યો છે. અલ્લાહે આપણને એક કિતાબ આપી છે કે જેમાં તેના અસલ શબ્દો છે. તમે આવી કિતાબની શક્તિની કલ્પના પણ ન કરી શકો.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૧૮૫

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى
وَالْفُرْقَانِ

(રમઝાનનો મહિનો એ છે કે જેમાં કુરઆનને નાઝિલ કરવામાં આવ્યું, જે લોકો માટે હિદાયત છે અને હિદાયતની સ્પષ્ટ નિશાનીઓ છે અને ફરકાન (સત્ય અને અસત્યમાં ફેર બતાવનાર) છે...)

પારા-૧૮, સૂરએ નમ્લ, સૂરા-૨૭, આયત-૧

طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿١﴾

(તાસીન. આ કુરઆનની આયતો છે અને સ્પષ્ટ કિતાબ છે.)

ઉપરની આયતો આપણને સમજાવે છે કે માહે રમઝાનમાં રસૂલલ્લાહ (સ.) ઉપર કુરઆન નાઝિલ થયું અને કુરઆનનો નાઝિલ થવાનો મક્સદ માનવજાતને નિશાનીઓ પહોંચાડવાનો હતો

કે જેમના વડે તે સત્ય અને અસત્યમાં ફેર સમજી શકે. કુરઆન એક એવી કિતાબ છે કે જે આપણને દરેક વસ્તુ સ્પષ્ટ કરીને દેખાડે છે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૪, સૂરએ ફુસ્સેલત, સૂરા-૪૧, આયત-૪૪

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَجَبِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ ءَأَعْجَبِيٍّ وَعَرَبِيٍّ ۖ
 قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشَفَاءٌ ۖ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقُرْوَ
 هُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۖ أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

(અને જો અમે તેને અજમી (ગેરઅરબી) કુરઆન બનાવી દીધું હોત તો તેઓ જરૂર કહેત કે તેની

આયતો શા માટે સમજાતી નથી ? શું (કિતાબ) અજમી અને (રસૂલ) અરબી ? કહી દે કે તે જે

લોકો ઈમાન લાવ્યા તેમના માટે હિદાયત અને શિક્ષા છે અને જે લોકો ઈમાન નથી લાવતા તેમના

કાનમાં બહેરાશ છે અને તેમના ઉપર અંધાપો આવી ચૂક્યો છે, તેઓ એ છે કે જેમને દૂરની

જગ્યાએથી બોલાવવામાં આવી રહ્યા છે.)

આ આયત સમજાવે છે કે કુરઆન શા માટે અરબીમાં નાઝિલ થયું. આયતમાં ધ્યાન આપો કે જેઓ ઈમાન લાવ્યા તેમના માટે કુરઆન ન કેવળ હિદાયત છે બલ્કે શિક્ષા પણ છે. એ દિલોને શિક્ષા આપે છે, ઈમાનને મજબૂત બનાવે છે અને માણસને અલ્લાહની કુર્બત અપાવે છે. તે

માણસને કોઈ પણ દુઃખ અથવા ચિંતામાંથી મુક્ત કરી દે છે. જેઓ આ પયગામની અવગણના કરે છે તેમને સંકુચિત વિચારના અને સત્ય પ્રત્યે આંધળા તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

આપણને વારંવાર કહેવામાં આવે છે કે કુરઆન પઢો, પરંતુ આપણે પઢતા નથી. આ કુરઆન એટલું અમૂલ્ય છે કે તેની રચના ફક્ત અલ્લાહ જ કરી શકે છે. ભાષાનો આ એવો મોઅજિઝો છે કે અલ્લાહ પડકાર ફેકે છે કે કોઈ તેના એક અંશની પણ, તેના એક અંશ જેવી પણ રચના કરી શકતું હોય તો કરીને દેખાડી દે.

પારા-૧૧, સૂરએ યૂનુસ, સૂરા-૧૦, આયત-૩૭

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي

بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

(અને શક્ય નથી આ કુરઆન વિષે કે તેને અલ્લાહ સિવાય કોઈ અન્ય ઘડી શકે, બલ્કે આ સમર્થન

છે જે કાંઈ તેની આગળ છે તેનું અને વિવરણ છે એ કિતાબનું કે જેમાં કોઈ શંકા નથી કે તે

આલમીનના રબ તરફથી છે.)

પારા-૧૫, સૂરએ બની ઈસરાઈલ, સૂરા-૧૭, આયત-૮૮

قُلْ لِّسِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْحِجْنُ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا
يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٢٨﴾

(કહી દે કે જો બધા ઈન્સાનો અને જિન્નાતો ભેગા મળીને કોશિશ કરે કે આ કુરઆન જેવું લઈ આવે તો તેના જેવું નહીં લાવી શકે પછી ભલેને તેમનામાંથી કેટલાક કેટલાકના મદદગાર હોય.)

અંતમાં, કુરઆનની શક્તિ જુઓ. જો આપણે અલ્લાહમાં અને કુરઆનમાં ઈમાન ધરાવતા હોઈએ તો કોઈ પણ વસ્તુ એવી નથી કે જે આપણે ન કરી શકીએ.

પારા-૨૮, સૂરએ હશ્ર, સૂરા-૫૮, આયત-૨૧

لَوْ أَنْزَلْنَاهُ هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْنَاهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ
اللَّهِ ۚ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٩﴾

(જો અમે આ કુરઆનને કોઈ પહાડ પર નાઝિલ કર્યું હોત તો તે જરૂર તેને જોયું હોત કે અલ્લાહના ડરથી કરગરીને ફાટી ગયો હોત, અને આ દાખલાઓ છે કે અમે લોકો માટે વર્ણવીએ છીએ કે કદાચ તેઓ ચિંતન કરે.)

પારા-૧૩, સૂરએ રઅદ, સૂરા-૧૩, આયત-૩૧

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتُ^ط
بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا^ط

(અને જો આવું કુરઆન હોત કે તેના વડે પહાડ ફરતા હોત અથવા તો તેના વડે ધરતી ફાટી જતી હોત અથવા તો તેના વડે મડદાં વાતો કરતાં હોત (તો તે આ જ કુરઆન હોત), પરંતુ અલ્લાહ માટે બધા જ મામલાઓ છે...)

તેનો અર્થ એ કે જો આપણે દિલથી દુઆ માગીએ અને ઈમાનથી કુરઆન પઢીએ તો આપણી કોઈ પણ દુઆ નાકબૂલ (નામંજૂર) નહીં થાય. ગમે તેટલી મોટી મુસીબત હોય તો પણ કુરઆનની તિલાવત અને અલ્લાહમાં ઈમાન આપણી હિફાઝત કરશે અને આપણી મદદ કરશે. આ એ કિતાબ છે કે જે કયામતના દિવસે આપણને બચાવશે.

આપણને એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે કુરઆનના કેટલાક અંશોની તિલાવત કરતા રહીએ અને તેને હિફ્ઝ કરીએ. જો આપણે આવું કરીશું તો આપણી યાદશક્તિમાં વધારો થશે. જો તમે સમય કાઢીને આયતુલ કુરસીને હિફ્ઝ કરી લો (સૂરા-૨, આયત-૨૫૫ થી ૨૫૮) અને તેની તિલાવત કરતા રહો તો અલ્લાહ આપણી હિફાઝત કરશે અને આપણી યાદશક્તિને એટલી વધારી દેશે કે લોકોને એમ લાગશે કે આપણે જાદુગર છીએ. અલ્લાહ તરફથી જ બધું ઈલ્મ છે. જો આપણે

તેના કલામને પઢતા રહીએ તો આપણે અલ્લાહ પાસેથી જ શીખીશું અને તેના કલામને વધુને વધુ સમજીશું.

પારા-૭, સૂરએ અન્આમ, સૂરા-૬, આયત-૫૮

وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ ۖ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۚ وَ
مَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَ
لَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

(અને તેની પાસે ગેબની ચાવીઓ છે. તેમને તેના સિવાય કોઈ નથી જાણતું અને તે જાણે છે જે કાંઈ છે ધરતીમાં અને સમુદ્રમાં, પાંદડાંઓમાંથી એક પાણ નથી પડતું સિવાય કે તે જાણે છે અને ન તો ધરતીના અંધકારમાં કોઈ દાણો છે અને ન તો કાંઈ લીલું છે કે ન તો કાંઈ સૂકું છે સિવાય કે જે

સ્પષ્ટ કિતાબમાં હોય.)

અંતમાં, તમને બસ એટલું જ કહેવાનું કે કુરઆન પઢો તેની સાથે રમત ન રમો. તેની કેવળ અદબ ન કરો, પરંતુ તેને પઢો, સમજો અને હિફ્ઝ કરો. તમે કલ્પના પાણ નહીં કરી શકો કે તે તમારી દુનિયા અને આખેરતમાં કેટલી મદદ કરે છે.

વિચારો ! સમજદારી, શક્તિ, જ્ઞાન, યાદદાસ્ત અને સુરક્ષા આ બધું આપણી આંગળીઓના ટેરવા પર અને આપણને એ પાણ ચિંતા નહીં કે તેનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરીએ.

પારા-૧૫, સૂરએ બની ઈસરાઈલ, સૂરા-૧૭, આયત-૮૮

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ

إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

(અને અમે માણસને સમજ આપી ચૂક્યા છીએ. આ કુરઆનમાં બધા દાખલાઓની, પરંતુ

મોટાભાગના લોકો તેનો ઇન્કાર કરી દે છે સિવાય કે નાશુકી વડે.)

સબક 10 : દુઆનું મહત્વ

દુઆ એક ઈબાદત છે. એક અરજી છે. સામાન્ય રીતે એમ માનવામાં આવે છે કે દુઆઓ ફક્ત મુલ્લાઓ અથવા ઘરડા લોકો માટે જ હોય કે જેમને હવે સવાબ કમાવવો છે અથવા તો જેમની પાસે કોઈ બીજું કામ નથી. આ સંકુચિત વિચારો છે અને ઓછામાં ઓછા ખોટા વિચારો છે.

જ્યારે આપણે અલ્લાહ પાસે કોઈ પણ વસ્તુની માગણી કરીએ તો તેને દુઆ કહેવાય. જો આપણે એ વાતનું ધ્યાન રાખીશું કે અલ્લાહે આપણું સર્જન કર્યું છે અને આપણે તેના બંદાઓ છીએ તો આપણને આપણી જરૂરિયાતવાળી વસ્તુઓ તેનાથી માગવાનો અધિકાર મળી જશે .

અલ્લાહ આપણને ઘણી બધી વસ્તુઓ આપવા માગે છે, આપણી મદદ કરવા માગે છે અને આપણને ફાયદો પહોંચાડવા માગે છે, પરંતુ સાથે સાથે તે આપણાથી એ પણ અપેક્ષા રાખે છે કે આપણે કદી ન ભૂલીએ કે તે છે અને આપણે તેનાથી માગણી કરવી જોઈએ. આપણે કોઈ પણ વસ્તુની જરૂરિયાત પેદા થાય ત્યાં સુધી રાહ જોવાની જરૂર નથી.

આપણે દરરોજ અલ્લાહ સાથે વાતચીત કરવાની ટેવ પાડવી જોઈએ. આપણે તેનો શુક્ર અદા કરવો જોઈએ. હરામ કાર્યોથી બચવાની દુઆ માગવી જોઈએ અને આખો દિવસ સફળ અને ખુશહાલ રહે તેવી દુઆ માગવી જોઈએ.

જો આપણે આવું કરતાં રહીશું તો આપણને ફેર દેખાશે. આપણને અંદરથી સંતોષ થશે કે સ્કૂલમાં અથવા ઘરમાં બધું કામ સારી રીતે ચાલી રહ્યું છે કે અચાનક ચારેય બાજુ પ્રકાશ દેખાય છે.

આપણે અલ્લાહને વધુને વધુ યાદ કરતા થઈ જઈશું અને તેણે આપેલી નેઅમતો બદલ તેનો શુક્ર અદા કરતા થઈ જઈશું. આપણે જેટલો વધારે શુક્ર અદા કરીશું તેટલો તે આપણને વધારે બદલો આપશે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૧૫, સૂરએ બની ઈસરાઈલ, સૂરા-૧૭, આયત-૧૧૦

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ ۚ

(કહી દો કે અલ્લાહથી દુઆ માગો કે રહમાનથી દુઆ માગો જેનાથી પણ તમે દુઆ માગો તો

તેનાં જ છે અસ્માએ હુસ્ના (અતિ સુંદર નામ)...)

આ આયત બતાવે છે કે અલ્લાહની મરજી છે કે આપણે તેની પાસે દુઆ માગીએ. તેની પાસે કોઈ પણ જરૂરિયાતની માગણી કરીએ. આપણે સૌથી પહેલાં અલ્લાહ પાસે જવું જોઈએ કારણ કે તેણે આપણને સર્જ્યા છે અને અલ્લાહ પણ આપણી જ્યારે જરૂર પડશે ત્યારે મદદ કરશે, જો આપણે અલ્લાહને યાદ રાખીશું તો અલ્લાહ આપણને પણ યાદ રાખશે.

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૧૫૨

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ

(તો તમે મને યાદ રાખો, હું તમને યાદ રાખું...)

દુઆએ કુમૈલમાં આપણે અલ્લાહ પાસે દુઆ માગીએ છીએ અને આપણને કહેવામાં આવે છે કે અલ્લાહે દુઆને કબૂલ કરવાનો વાયદો કર્યો છે, જેમકે :

فَإِنَّكَ قَضَيْتَ عَلَىٰ عِبَادِكَ بِعِبَادَتِكَ، وَأَمَرْتَهُمْ بِدُعَائِكَ، وَضَعْتَ لَهُمْ

الْإِجَابَةَ

(તેં તો તારા બંદાઓ પર તારી ઈબાદત વાજિબ કરી દીધી છે. તેં તેમને દુઆ માગવાનો હુકમ કર્યો છે અને તેં વાયદો કર્યો છે કે તું દુઆને કબૂલ કરશે.)

હઝરત ઈમામ ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)એ આપણને ‘સહીફએ કામેલા’ નામની દુઆઓની કિતાબ આપેલી છે. આ કિતાબમાં બધી પરિસ્થિતિઓ માટે અનેક દુઆઓ છે કે જે આપણા માટે અલ્લેબૈત (અ.)એ મૂકેલો એક ખજાનો છે. ઈમામ (અ.)એ આપણને અઠવાડિયાના દરેક દિવસે પઢવાની દુઆઓ પણ આપેલી છે.

આ દુઆઓ આપણી મદદ માટે અને હિદાયત માટે છે. જે પણ સુબહની નમાઝ પછી આ દુઆઓ પઢવાની ટેવ પાડી દેશે અથવા તો સ્કૂલ કે કામ પર જતાં પહેલાં પઢવાની ટેવ પાડી દેશે તો તેની સફળતા નિશ્ચિત છે. તે દુઆઓને નીચે નકલ કરવામાં આવેલી છે.

આપણે કઈ ભાષામાં દુઆઓ માગવી જોઈએ ?

દુઆ માગવી ઘણી સહેલી છે. જે મુશ્કેલ છે તે છે દુઆ માગતા સમયે નિખાલસ નિયત હોવી. જ્યારે પણ આપણે દુઆ માગીએ તો આપણી જીભની સાથે સાથે આપણા દિલમાંથી પણ દુઆ નીકળવી જોઈએ, માટે વિધિવત્ દુઆ માગવી જોઈએ નહીં, પરંતુ તેનો અર્થ જાણીને દુઆ માગવી જોઈએ. જો તમારી પાસે અરબી અને ગુજરાતી બન્નેમાં આખી દુઆ માગવાનો સમય ન હોય તો તમે દુઆનો કોઈ પણ ભાગ અરબી અને ગુજરાતીમાં પઢી શકો છો.

કેટલીક દુઆઓ કેમ કબૂલ થતી નથી ?

ઘણા લોકો વિચારતા હોય છે કે અલ્લાહ આપણને વધુને વધુ દુઆ માગવાનો હુકમ કરે છે અને માઅસૂમીન (અ.)એ આપણને વારે ઘડીએ હિદાયત કરી છે કે અલ્લાહ કેટલો રહમાન અને રહીમ છે તો પછી શા માટે કેટલીક દુઆઓ કબૂલ થતી નથી ?

આપણે એ વાત યાદ રાખવી જોઈએ કે અલ્લાહ ‘અલ-અલીમ’ એટલે કે બધું જાણનારો છે અને તે આપણા કરતાં વધારે સારી રીતે જાણે છે કે આપણા માટે સારું શું છે. આપણને દુઆ કબૂલ

થતી ન દેખાય તો પણ આપણા માટે જરૂરી છે કે આપણે નિરાશ ન થઈ જઈએ, ભરોસો ન ખોઈ બેસીએ અને ગુસ્સે ન થઈ જઈએ. અલ્લાહ આપણને સૌથી સારો બદલો આપવા માગે છે અને આપણે અજ્ઞાનતાના કારણે એવી વસ્તુઓની માગણી કરતા હોઈએ છીએ કે જે આપણા માટે નુકસાનકારક હોય છે.

જો આપણે સબર કરીએ અને ભરોસો રાખીએ તો અલ્લાહ આપણા માટે સફળતાના ઘણા બધા બીજા દરવાજા ખોલી દેશે અને આપણને ઘણી બધી અન્ય જગ્યાઓથી વધારે સારા રસ્તે બદલો આપશે.

હઝરત ઈમામ ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)એ આપેલ અઠવાડિયાના દરેક દિવસે પઢવાની દુઆઓ :

રવિવારની દુઆ :

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا أَرْجُو إِلَّا فَضْلَهُ وَلَا أَخْشِي إِلَّا عَدْلَهُ وَلَا أَعْتَبِدُ إِلَّا قَوْلَهُ
وَلَا أُمْسِكُ إِلَّا بِحَبْلِهِ بِكَ أَسْتَجِيرُ يَا ذَا الْعَفْوِ وَالرِّضْوَانِ مِنَ الظُّلْمِ
وَالْعُدْوَانِ وَمِنْ غَيْرِ الزَّمَانِ وَتَوَاتُرِ الْأَحْزَانِ وَطَوَارِقِ الْحَدَثَانِ وَمِنْ
انْقِضَاءِ الْمُدَّةِ قَبْلَ التَّأْهِبِ وَالْعُدَّةِ وَإِيَّاكَ أَسْتَرْشِدُ لِمَا فِيهِ الصَّلَاحُ
وَالْإِصْلَاحُ وَبِكَ أَسْتَعِينُ فِيمَا يَقْتَرِنُ بِهِ النَّجَاحُ وَالْإِنْجَاحُ وَإِيَّاكَ أَرْغُبُ

فِي لِبَاسِ الْعَافِيَةِ وَتَمَامِهَا وَثُمُولِ السَّلَامَةِ وَدَوَامِهَا وَأَعُوذُ بِكَ يَا
 رَبِّ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَحْتَرِزُ بِسُلْطَانِكَ مِنْ جَوْرِ السَّلَاطِينِ
 فَتَقَبَّلْ مَا كَانَ مِنْ صَلَوَتِي وَصَوْمِي وَاجْعَلْ غَدِي وَمَا بَعْدَهُ أَفْضَلَ مِنْ
 سَاعَتِي وَيَوْمِي وَأَعِزَّنِي فِي عَشِيرَتِي وَقَوْمِي وَاحْفَظْنِي فِي يَقْظَتِي وَنَوْمِي
 فَإِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ حَافِظًا وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ- اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَبْرُءُ اِلَيْكَ فِي
 يَوْمِيْ هَذَا وَمَا بَعْدَهُ مِنَ الْاَحَادِ مِنَ الشِّرْكِ وَالْاِتْحَادِ وَاُخْلِصْ لَكَ دُعَائِيْ
 تَعَرُّضًا لِلاِجَابَةِ وَاَقِيْمْ عَلٰى طَاعَتِكَ رَجَاءً لِلاِثَابَةِ فَصَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ خَيْرِ
 خَلْقِكَ الدَّاعِيْ اِلَى حَقِّكَ وَاَعِزَّنِيْ بِعِزِّكَ الَّذِي لَا يُضَامُ وَاحْفَظْنِيْ
 بِعَيْنِكَ الَّتِي لَا تَنَامُ وَاخْتِمْ بِالْاِنْقِطَاعِ اِلَيْكَ اَمْرِيْ وَبِالْمَغْفِرَةِ عُمْرِيْ
 اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ-

(મદદ માગું છું એ અલ્લાહ તઆલાના નામથી કે જેના ફઝલો કરમનો જ ઉમેદવાર છું અને

જેના અદલથી જ મને ભય છે. તેની વાત ઉપર મને ભરોસો છે અને તેની રસસી સાથે

સંકળાયેલો છું. અય ક્ષમા અને પ્રસન્નતાના સ્વામી ! હું તારી પાસે જુલ્મ અને બળપ્રયોગથી,

જમાનાના પરિવર્તનોથી, દુઃખોના સતત જમાવડાથી અને આવી પડનારી મુસીબતોથી આશરો

માગું છું અને એ બાબતોનો પણ આશરો માગું છું કે આખેરતનો સાધન સરંજામ અને આખેરતનું

ભાથું તૈયાર કર્યા પહેલાં જ જીવનની મુદ્ત સમાપ્ત થઈ જાય.

અને તારી પાસે એ બધી બાબતોમાં માર્ગદર્શન માગું છું કે જેમાં મારું સદ્ભાગ્ય અને બીજાઓનું

કલ્યાણ અને દોસ્તીનો સામાન હોય અને તારી પાસે જ મદદ માગું છું એ બાબતોથી કે જેમાં

મારી ભલાઈ અને સફળતા અને બીજાઓને સફળ બનાવવાની પરિસ્થિતિ સંતાયેલી હોય અને

તારી પાસે જ ઈચ્છા ધરાવું છું. સલામતીનો પોશાક (પહેરવાની) અને તેને સંપૂર્ણતા સુધી

પહોંચાડવાની અને સલામતી મારી સાથેને સાથે જ રહે તેની અને તે કાયમ અને યથાવત્ રહે

તેની અને તારા દ્વારા જ. અય મારા પાલનહાર ! આશરો માગું છું શયતાનના વસવસાથી અને

તારા જ પ્રભુત્વ અને સત્તા દ્વારા સુરક્ષા ઈચ્છું છું ફરમાન છોડનારાઓના જુલ્મ અને

બળપ્રયોગથી.

તું મારી ભૂતપૂર્વ નમાઝો અને રોઝાઓને કબૂલ કર અને આવતી કાલે તેમજ ત્યાર પછીના

દિવસોને આજની ઘડી અને આજના દિવસથી વધારે સારો બનાવજે અને મને મારી કોમ અને

કબીલામાં ઈજ્જત અને સન્માન આપ અને ઝિંદગીની હાલતમાં તેમજ જાગૃત અવસ્થામાં મારી

સુરક્ષા કર. તું જ એ અલ્લાહ છે કે જે સૌથી વધારે સારો દેખભાળ કરનાર અને રક્ષણહાર છે

અને તું જ બધા રહેમ કરનારાઓથી વધારે રહેમ કરનારો છે. અય અલ્લાહ ! હું તારી બારગાહમાં

આ રવિવારે અને ત્યાર પછીના રવિવારના દિવસોમાં શિર્ક અને બેદીનીથી બેઝારી પ્રગટ કરું છું,

કબૂલિયતના ખાતર શુદ્ધ નિયતની સાથે તારી પાસે દુઆ કરું છું અને તારી ઇતાઅત અને

ફરમાબરદારી પર તેનો ઇચ્છિત સવાબ યથાવત્ રહે.

માટે તું તારી મખ્લૂકમાં સર્વશ્રેષ્ઠ સર્જન અને હકના પ્રતિનિધિ હઝરત મોહંમદ (સ.) પર રહેમત

વરસાવજે અને તારી આ ઇજ્જતના વસીલાથી કે જેને પરાજિત કરી શકાતો નથી, મને

ઇજ્જત અને મોટાઈ અર્પણ કર અને તારી એ આંખથી મારી સુરક્ષા કર કે જે કદી ઊંઘથી ઘેરાતી

નથી અને મારા દરેક કાર્યના પરિણામને તારા પાલવ સાથે જોડાયેલી અને મારી ઉંમરની

સમાપ્તિને તારી મઝફરત અને હિદાયત પર રાખજે. નિ:શંકપણે તું બક્ષવાવાળો અને રહેમ

કરવાવાળો છે.)

સોમવારની દુઆ :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُشْهَدْ أَحَدًا حِينَ فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا اتَّخَذَ

مُعِينًا حِينَ بَرَأَ النَّسَاتِ لَمْ يُشَارِكْ فِي الْإِلَهِيَّةِ وَلَمْ يُظَاهَرْ فِي

الْوَحْدَانِيَّةِ كُلَّتِ الْأَلْسُنُ عَنْ غَايَةِ صِفَتِهِ وَالْعُقُولُ عَنْ كُنْهِ مَعْرِفَتِهِ

وَتَوَاضَعَتِ الْجَبَابِرَةُ لِهَيْبَتِهِ وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِحَشِيَّتِهِ وَانْقَادَ كُلُّ

عَظِيمٍ لِعَظَمَتِهِ فَلَكَ الْحَمْدُ مُتَوَاتِرًا مُتَّسِقًا وَمُتَوَالِيًا مُسْتَوْسِقًا

وَصَلَوَاتُهُ عَلَى رَسُولِهِ أَبَدًا وَسَلَامُهُ دَائِمًا سَرْمَدًا - اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَوَّلَ
 يَوْمِي هَذَا صَلاَحًا وَأَوْسَطَهُ فَلَاحًا وَآخِرَهُ نَجَاحًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ يَوْمٍ
 أَوَّلُهُ فَرْعٌ وَأَوْسَطُهُ جَزَعٌ وَآخِرُهُ وَجَعٌ - اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ بِكُلِّ نَذْرٍ
 نَذَرْتُهُ وَكُلِّ وَعْدٍ وَعَدْتُهُ وَكُلِّ عَهْدٍ عَاهَدْتُهُ ثُمَّ لَمْ أَفِ بِهِ وَأَسْأَلُكَ فِي
 مَظَالِمِ عِبَادِكَ عِنْدِي فَأَيُّمَا عَبْدٍ مِنْ عِبِيدِكَ أَوْ أَمَةٍ مِنْ إِمَائِكَ
 كَانَتْ لَهُ قَبْلِي مَظْلَمَةٌ ظَلَمْتُهَا إِيَّاهُ فِي نَفْسِهِ أَوْ فِي عِرْضِهِ أَوْ فِي مَالِهِ أَوْ
 فِي أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ أَوْ غَيْبَةً اخْتَبْتُهُ بِهَا أَوْ تَحَامُلٌ عَلَيْهِ بِسَبِيلٍ أَوْ هَوًى أَوْ
 أَنْفَةٍ أَوْ حَبِيَّةٍ أَوْ رِيَاءٍ أَوْ عَصَبِيَّةٍ غَائِبًا كَانَ أَوْ شَاهِدًا وَحَيًّا كَانَ أَوْ
 مَيِّتًا فَقَصَرْتُ يَدِي وَضَاقَ وَسْعِي عَنْ رَدِّهَا إِلَيْهِ وَالتَّحُلُّ مِنْهُ فَأَسْأَلُكَ
 يَا مَنْ يَمْلِكُ الْحَاجَاتِ وَهِيَ مُسْتَجِيبَةٌ لِمَشِيَّتِهِ وَمُسْرِعَةٌ إِلَى إِرَادَتِهِ
 أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُرْضِيَهُ عَنِّي بِمَا شِئْتَ وَتَهَبَ لِي مِنْ
 عِنْدِكَ رَحْمَةً إِنَّهُ لَا تَنْقُصُكَ الْمَغْفِرَةُ وَلَا تَضُرُّكَ الْمَوْهَبَةُ يَا أَرْحَمَ

الرَّاحِمِينَ- اللَّهُمَّ أُولِنِي فِي كُلِّ يَوْمٍ اثْنَيْنِ نِعْمَتَيْنِ مِنْكَ تَنْتَيْنِ
سَعَادَةً فِي أَوَّلِهِ بِطَاعَتِكَ وَنِعْمَةً فِي آخِرِهِ بِمَغْفِرَتِكَ يَا مَنْ هُوَ الْإِلَهُ وَلَا
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ سِوَاهُ-

(સઘળી પ્રશંસા એ અલ્લાહ તઆલા માટે છે કે જ્યારે તેણે જમીન અને આકાશનું સર્જન કર્યું તો

કોઈને સાક્ષી ન બનાવ્યો અને જ્યારે સજીવોને પેદા કર્યા તો પોતાનો કોઈ મદદગાર તેણે ન

બનાવ્યો. તેની એકલતામાં કોઈ ભાગીદાર નથી. એકત્વ (અને પોતાના ગુણોથી મખસૂસ

હોવા)માં તેનો કોઈ મદદગાર નથી. તેના ગુણોનું સંપૂર્ણ વર્ણન કરવા માટે જીભો મૂંગી છે અને

બુધ્ધિઓ તેની માઅરેફતની સપાટી સુધી પહોંચવા માટે વિવશ છે. અત્યાચારીઓ અને

શક્તિશાળીઓ તેના ભયથી માથું ઝુકાવીને તેની સામે ઊભેલા છે અને પોતાના ચહેરાઓ પર

ભયની યાદર ઓઢેલ છે અને મહાનતા (નો દાવો કરવા)વાળા તેની મહાનતા આગળ માથું

ઝુકાવેલ અવસ્થામાં છે. તો બસ તારા જ માટે હમ્દ અને ગુણગાન છે, સતત, એકધારાં,

લગાતાર, નિરંતર, વારંવાર અને તેના રસૂલ (સ.) પર અલ્લાહ તઆલાની કાયમી, સદાય રહેમત

અને સલામ હોજો.

બારે ઈલાહા ! મારા આ દિવસના પ્રારંભિક ભાગને ભલાઈ અને તંદુરસ્તી સાથે, વચ્ચેના ભાગને

નેકી અને સૌભાગ્ય સાથે અને છેલ્લા ભાગને કામયાબી અને સફળતા સાથે અંત સુધી પહોંચાડી

દેજે અને આ દિવસના પહેલા ભાગમાં ભયથી, વચલા ભાગમાં વ્યાકુળતાથી અને છેલ્લા

ભાગમાં દર્દ દુઃખથી બચાવજે એવી તારી પાસે પનાહ માગુ છું.

બારે ઈલાહા ! મેં માનેલી પ્રત્યેક નઝર (મિન્નત) માટે, મારા પ્રત્યેક વાયદા માટે કે જે કોઈની સાથે કર્યો હોય અને એ દરેક કોલ કરારની બાબતમાં કે જે મેં કોઈની સાથે કર્યો હોય, પછી તેમાંથી કોઈ એક વચન પણ તારા કારણે પૂર્ણ ન કર્યું હોય તેના માટે હું તારી સમક્ષ ક્ષમા અને બક્ષિસની ઈચ્છા ધરાવું છું અને તારા બંદાઓના એ હક્કો અને અત્યાચારોની બાબત કે જે મારા ઉપર લાગુ પડતી હોય, તારી સમક્ષ સવાલ કરું છું કે તારા બંદાઓમાંથી જે બંદાના અને તારી કનીઝોમાંથી જે કનીઝના કોઈ હક મારા ઉપર હોય એવી રીતે કે ખુદ તેની જાત કે તેની આબરૂ કે તેના માલ કે તેના ઘરવાળાં કે ઓલાદના સંબંધમાં હું તેમના ઉપરના જુલ્મનો દોષી બન્યો હોઉં અથવા તેમાંથી કોઈની ગેરહાજરીમાં બદગુમાની કરી હોય અથવા (મારી વ્યક્તિગત) નફસની ખરાબી, સ્વાર્થ, નફરત કે સ્વમાનને કારણે કે ભપકા કે ભેદભાવને કારણે તેમનામાંથી કોઈને પણ નુકસાન પહોંચાડવાનું કારણ બન્યો હોઉં, તેમની હાજરીમાં કે ગેરહાજરીમાં, તેમના જીવન દરમિયાન કે તેમના મૃત્યુ પછી અને તેમનું એ નુકસાન ભરપાઈ કરવામાં મારા હાથ ટૂંકા પડ્યા હોય કે મારા ગજા ઉપરાંતની બાબત હોય અને તેની માફી માગવાનું ચૂકી ગયો હોઉં તો હું તારી બારગાહમાં યાચના કરું છું કે તું મોહંમદ (સ.) અને તેમના વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને એવા માણસને તું જે રીતે ઈચ્છે મારાથી રાજી કરી દે અને મને તારી પાસેથી રહેમત અર્પણ કર. નિઃશંકપણે

મગફરત અને ક્ષમા કરવાથી તને કોઈ નુકસાન પહોંચી શકતું નથી.

અય રહેમ કરનારાઓમાં સૌથી વધારે રહેમ કરવાવાળા ! બારે ઈલાહા ! તું મને સોમવારના દિવસે તારા તરફથી બે નેઅમતો અર્પણ કર. એક નેઅમત તો એ કે આજના દિવસના પ્રારંભિક ભાગમાં તારી ઈતાઅત દ્વારા ભલાઈ પ્રાપ્ત થાય અને બીજી નેઅમત એ કે તેના અંતિમ ભાગમાં તારી મફ્ફેરતને કારણે નેઅમતથી સૌભાગ્યશાળી થાઉં. અય તે (અલ્લાહ) કે એ જ મા'બૂદ છે અને તેના સિવાય કોઈ બીજો ગુનાઓને માફ કરી શકતો નથી.)

મંગળવારની દુઆ :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَالْحَمْدُ حَقُّهُ كَمَا يَسْتَحِقُّهُ حَمْدًا كَثِيرًا وَاَعُوْذُ بِهِ مِنْ شَرِّ
نَفْسِيْ اِنَّ النَّفْسَ لَا مَارَّةً بِالسُّوْءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّيْ وَاَعُوْذُ بِهِ مِنْ شَرِّ
الشَّيْطَانِ الَّذِي يَزِيْدُنِيْ ذَنْبًا اِلَى ذَنْبِيْ وَاَحْتَرِزُ بِهِ مِنْ كُلِّ جَبَّارٍ فَاجِرٍ
وَسُلْطَانٍ جَائِرٍ وَعَدُوٍّ قَاهِرٍ- اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مِنْ جُنْدِكَ فَاِنَّ جُنْدَكَ هُمْ
الْغَالِبُونَ وَاَجْعَلْنِيْ مِنْ حِزْبِكَ فَاِنَّ حِزْبَكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ وَاَجْعَلْنِيْ مِنْ
اَوْلِيَّاكَ فَاِنَّ اَوْلِيَاءَكَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ- اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْ لِيْ
دِيْنِيْ فَاِنَّهُ عِصْمَةُ اَمْرِيْ وَاَصْلِحْ لِيْ اٰخِرَتِيْ فَاِنَّهَا دَارُ مَقَرِّيْ وَاٰلِيْهَا مِنْ
مُجَاوَرَةِ اللِّئَامِ مَقَرِّيْ وَاَجْعَلِ الْحَيٰوةَ زِيَادَةً لِّيْ فِيْ كُلِّ خَيْرٍ وَالْوَفَاةَ

رَاحَةً لِّى مِنْ كُلِّ شَرٍّ- اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَتَمَامِ عِدَّةِ
 الْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَأَصْحَابِهِ الْمُتَجَبِّينَ وَهَبْ لِي
 فِي الثُّلَاثَاءِ ثَلَاثًا لَا تَدْعُ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا غَمًّا إِلَّا أَذْهَبْتَهُ وَلَا
 عَدُوًّا إِلَّا دَفَعْتَهُ بِبِسْمِ اللَّهِ خَيْرِ الْأَسْمَاءِ بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ
 اسْتَدْفِعْ كُلَّ مَكْرُوهٍِ أَوَّلُهُ سَخَطُهُ وَاسْتَجْلِبْ كُلَّ مَحْبُوبٍ أَوَّلُهُ رِضَاهُ فَاحْتِمِ
 لِي مِنْكَ بِالْغُفْرَانِ يَا وَلِيَّ الْإِحْسَانِ-

(સઘળી પ્રશંસા અલ્લાહ તઆલા માટે છે અને એ જ વખાણ માટે હકદાર છે અને એ જ તેના
 માટે પાત્ર છે, એવી પ્રશંસા કે જે પુષ્કળ અને વિપુલ હોય અને હું મારા અંતરાત્માની બૂરાઈથી
 તેના પાલવમાં આશરો માગું છું અને નિઃસંદેહ નફ્સ બૂરાઈને ખૂબ જ વધારે ઉશ્કેરવાવાળો છે
 સિવાય કે મારો પરવરદિગાર રહેમ કરે અને હું અલ્લાહ દ્વારા જ એ શયતાનની શરારતો અને
 ફસાદથી પનાહ ઈચ્છું છું કે જે મારા માટે ગુના ઉપર ગુના વધારતો જ જાય છે અને હું દરેક
 ઉપદ્રવી, દુર્જન અને અત્યાચારી બાદશાહ અને તાકાતવાન દુશ્મનથી તેના પાલવમાં આશરો
 માગું છું.

બારે ઈલાહા ! મને તારા લશ્કરમાં સમાવી લે કેમકે તારું લશ્કર જ વિજયી અને ફતેહમંદ છે અને
 મને તારા સમુદાયમાં ગણજે કેમકે તારો સમુદાય જ દરેક દ્રષ્ટિએ શ્રેષ્ઠતા પામનાર છે અને મને

તારા મિત્રોમાં ગણજે કેમકે તારા દોસ્તોને ન તો કોઈ ભય હોય છે કે ન તો તેઓ ભયભીત અને
ગમગીન હોય છે.

અય અલ્લાહ ! મારા માટે મારા દીનને સજવી દે એટલા માટે કે તે મારા દરેક મામલામાં
સુરક્ષાનો ઝરીઓ છે અને મારી આખેરતને પણ શણગારી દે કેમકે તે મારા માટે કાયમી રહેઠાણ છે
અને દુન્યવી અને નીચ લોકોથી (પીછો છોડાવીને) નીકળી જવાની જગ્યા છે અને મારા જીવનને
દરેક નેકીમાં વધારો કરવાનું કારણ અને મારા મોતને દરેક પ્રકારના રંજ અને તકલીફથી રાહતનું
અને શાંતિનું માધ્યમ બનાવજે.

અય અલ્લાહ ! મોહંમદ (સ.) કે જે નબીઓમાં અંતિમ નબી છે અને પયગમ્બરોની પરંપરાના
અંતિમ વ્યક્તિ છે, તેમના ઉપર અને તેમના પાક અને પવિત્ર વંશજો ઉપર અને તેમના નેક
અસ્હાબો ઉપર રહેમત વરસાવજે અને મને આ મંગળવારના દિવસમાં ત્રણ વસ્તુઓ અર્પણ કર.
તે વસ્તુઓ એ છે કે મારા કોઈ ગુનાને માફ કર્યા વગર રહેવા દેતો નહીં. મારા કોઈ ગમને દૂર કર્યા
વગર રહેવા દેતો નહીં. મારા કોઈ દુશ્મને મારાથી દૂર કર્યા વગર રહેવા દેતો નહીં.

બિસ્મિલ્લાહના વાસ્તાથી કે જે (અલ્લાહ તઆલાના) સઘળાં નામોમાંથી વધારે સારાં નામો
(પર આધારિત) છે અને અલ્લાહ જલ્લેશાનહૂના નામના વાસ્તાથી કે જે જમીન અને
આકાશોનો પાલનહાર છે. હું સઘળી અપ્રિય વસ્તુઓનો નાશ ઈચ્છું છું કે જેમાં પ્રથમ દરજ્જા
પર તેની નારાજગી છે અને એ સઘળી પ્રિય વસ્તુઓને સમેટી લેવા ઈચ્છું છું કે જેમાં સૌથી

પ્રથમ તેની રજામંદી છે. અય ફઝલ અને એહસાનના માલિક ! તું તારા તરફથી મારા અંત

(મોત)ને બક્ષિસ અને મઝફરત ફરમાવજે.)

બુધવારની દુઆ :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ
نُشُورًا لَكَ الْحَمْدُ أَنْ بَعَثْتَنِي مِنْ مَرْقَدِي وَلَوْ شِئْتَ جَعَلْتَهُ سَرْمَدًا حَمْدًا
دَائِمًا لَا يَنْقَطِعُ أَبَدًا وَلَا يُحْصِي لَهُ الْخَلَائِقُ عَدَدًا - اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْ
خَلَقْتَ فَسَوَّيْتَ وَقَدَّرْتَ وَقَضَيْتَ وَأَمَتَّ وَأَحْيَيْتَ وَأَمَرَضْتَ وَشَفَيْتَ
وَعَافَيْتَ وَأَبْلَيْتَ وَعَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَيْتَ وَعَلَى الْمُلْكِ احْتَوَيْتَ أَدْعُوكَ
دُعَاءَ مَنْ ضَعُفَتْ وَسِيلَتُهُ وَانْقَطَعَتْ حِيلَتُهُ وَاقْتَرَبَ أَجَلُهُ وَتَدَانِي فِي
الدُّنْيَا أَمَلُهُ وَاشْتَدَّتْ إِلَيَّ رَحْمَتِكَ فَاقْتِهِ وَعَظُمَتْ لِي تَفْرِيطُهُ حَسْرَتُهُ
وَكَثُرَتْ زَلَّتُهُ وَعَثَرَتُهُ وَخَلَصْتُ لِي وَجْهَكَ تَوْبَتُهُ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ خَاتَمِ
النَّبِيِّينَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَارْزُقْنِي شَفَاعَةَ مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَا تَحْرِمْنِي صُحْبَتَهُ إِنَّكَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ -
اللَّهُمَّ اقْضِ لِي فِي الْأَرْبَعَاءِ أَرْبَعًا اجْعَلْ قُوَّتِي فِي طَاعَتِكَ وَنَشَاطِي فِي

عِبَادَتِكَ وَرَغْبَتِي فِي ثَوَابِكَ وَزُهْدِي فِيمَا يُوجِبُ لِي أَلِيمَ عِقَابِكَ إِنَّكَ لَطِيفٌ بِمَا تَشَاءُ

(સઘળાં વખાણ એ અલ્લાહ તઆલા માટે છે કે જેણે રાતને પડદો બનાવ્યો અને ઊંઘને રાહત માટેનું માધ્યમ બનાવ્યું અને દિવસને હલનચલન માટે અને અમલ માટે બનાવ્યો. સઘળાં વખાણ તારા માટે જ છે કે તેં મને મારી ઊંઘમાંથી જીવતો અને સહી સલામત ઉઠાડ્યો. જો તું ઈચ્છત તો ઊંઘને કાયમી ઊંઘ (મોત)માં ફેરવી નાખત. એવી હમ્દ કે જે હંમેશાં હંમેશાં માટે રહે અને જેનો કદી અંત હોય જ નહીં કે ન તો મખ્લૂક તેની ગણતરી કરી શકે. બારે ઈલાહા ! સઘળાં વખાણ તારા માટે જ છે કે તેં સર્જન કર્યું તો દરેક દ્રષ્ટિએ યોગ્ય જ સર્જન કર્યું, તેં તેનો અંદાજો નક્કી કર્યો અને તેના માટે હુકમો ચાલુ કર્યા, મોત આપ્યું અને (ફરીથી) સજીવન કર્યા. બીમાર પાડ્યા અને તંદુરસ્તી પણ આપી. સલામતી આપી અને કાર્યરત પણ બનાવ્યો અને તું અર્શ પર આરૂઢ થયો અને મુલક ઉપર છવાઈ ગયો.

હું તારી પાસે દુઆ માગવામાં એ માણસના જેવી કાર્યશૈલી અપનાવું છું કે જેનો વસીલો કમજોર છે, જેની વિચારશક્તિ ક્ષીણ થઈને સમાપ્ત થઈ ગઈ છે અને જેના મોતનો સમય નજીક હોય. દુનિયામાં તેની આશાઓનો પાલવ સંકોચાઈ ગયો હોય અને તારી રહેમત તરફ તેની આવશ્યકતા ખૂબ જ હોય અને પોતાની કમીઓના કારણે તેને ખૂબ જ નિરાશા હોય અને તેના ગુનાઓ અને દોષોની વિપુલતા હોય અને તારી બારગાહમાં શુધ્ધ નિયતથી તેની તોબા થઈ ચૂકી હોય. તું હવે

ખાતેમુલ અંબિયા હઝરત મોહંમદ (સ.) અને તેમના પાક અને પવિત્ર વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને મોહંમદ (સ.)ની શફાઅત નસીબ કર અને મને તેમના સાનિધ્યથી વંચિત ન કરતો એટલા માટે કે તું સઘળા રહેમ કરનારાઓમાં સૌથી વધારે રહેમ કરનાર છે.

બારે ઈલાહા ! આજે બુધવારના દિવસે મારી ચાર હાજતોને પૂરી કરી દેજે. તે આ પ્રમાણે છે કે જો મને સંતોષ આપે તો તારી ફરમાબદારીમાં આપજે અને લિજ્જત આપે તો તારી ઈબાદતમાં આપજે, આકાંક્ષા રાખું તો તારા સવાબ તરફની અને દૂર રહેવાનું હોય તો તે એવી વસ્તુઓથી કે જે તારા દર્દનાક અઝાબના કારણે હોય. નિઃસંશય તું જે વસ્તુ માટે ઈચ્છે છે તેની તરફ તારી કૃપાને કાર્યોન્વિત કરી દે છે.)

ગુરુવારની દુઆ :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَذْهَبَ اللَّيْلَ مُظْلِمًا بِقُدْرَتِهِ وَجَاءَ بِالنَّهَارِ مُبْصِرًا
 بِرَحْمَتِهِ وَكَسَانِيْ ضِيَاءَهُ وَاَنَا فِيْ نِعْمَتِهِ اَللّٰهُمَّ فَكَمَا اَبْقَيْتَنِيْ
 لِهَؤُلَاءِ بَقِيَّتِيْ لِمُثَالِهِ وَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَلَا تَفْجَعْنِيْ فِيْهِ وَفِيْ
 غَيْرِهِ مِنَ اللَّيَالِيْ وَالْاَيَّامِ بِارْتِكَابِ الْمَحَارِمِ وَاکْتِسَابِ الْمَآثِمِ
 وَارْزُقْنِيْ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا فِيْهِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ وَاصْرِفْ عَنِّيْ شَرَّهُ وَشَرَّ مَا

فِيهِ وَشَرَّ مَا بَعْدَهُ اللَّهُمَّ إِنِّي بِذِمَّةِ الْإِسْلَامِ أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ وَبِحُرْمَةِ
 الْقُرْآنِ أَعْتَمِدُ عَلَيْكَ وَبِمُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَسْتَشْفِعُ
 لَدَيْكَ فَاعْرِفِ اللَّهُمَّ ذِمَّتِي الَّتِي رَجَوْتُ بِهَا قَضَاءَ حَاجَتِي يَا
 أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ اقْضِ لِي فِي الْخَبِيسِ خَمْسًا لَا يَتَسَعُّ لَهَا إِلَّا
 كَرَمُكَ وَلَا يُطِيقُهَا إِلَّا نِعْمُكَ سَلَامَةً أَقْوَى بِهَا عَلَى طَاعَتِكَ وَعِبَادَةٍ
 أَسْتَحِقُّ بِهَا جَزِيلَ مَثُوبَتِكَ وَسَعَةً فِي الْحَالِ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ وَأَنْ
 تُوَمِّنَنِي فِي مَوَاقِفِ الْخَوْفِ بِأَمْنِكَ وَتَجْعَلَنِي مِنْ طَوَارِقِ الْهُنُومِ
 وَالْغُيُومِ فِي حِصْنِكَ وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ تَوَسُّلِي بِهِ
 شَافِعًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ نَافِعًا إِنَّكَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ-

(સઘળાં વખાણ એ અલ્લાહ તઆલા માટે છો કે જેણે પોતાની કુદરતથી અંધારી રાતને વિદાય
 આપી અને પોતાની રહેમતથી પ્રકાશિત દિવસ (સૂર્ય)ને બહાર કાઢ્યો અને તેના પ્રકાશનો સોનેરી
 પોશાક મને પહેરાવ્યો અને તેની નેઅમતથી સૌભાગ્યશાળી બનાવ્યો.

બારે ઈલાહા ! જેવી રીતે તેં આ દિવસ માટે મને (જીવતો) બાકી રાખ્યો એવી જ રીતે એના
 જેવા બીજા દિવસો માટે પણ મને જીવતો રાખ અને તારા પયગમ્બર મોહંમદ (સ.) અને તેમના

વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને આ દિવસમાં અને તે સિવાય બીજી રાતોમાં હરામ કાર્યોને બજાવી લાવવાથી અને ગુના તેમજ પાપયુક્ત કાર્યો આચરવાથી ગમગીન ન કરતો અને મને આ દિવસની ભલાઈ અર્પણ કર અને આ દિવસની બૂરાઈ અને જે આ દિવસમાં છે તેની બૂરાઈ અને

જે આના પછીનો (દિવસ) છે તેની બૂરાઈને મારાથી દૂર કરી દે.

અય અલ્લાહ ! હું ઈસ્લામના કોલ અને એકરાર દ્વારા તારી પાસે વસીલો ઈચ્છું છું અને કુરઆનની ઈજ્જત અને હુરમતના વાસ્તાથી તારા ઉપર તારી પાસેથી વસીલો ઈચ્છું છું અને કુરઆનની ઈજ્જત અને હુરમતના વાસ્તાથી તારા ઉપર ભરોસો કરું છું અને મોહંમદ (સ.)ના વસીલાથી તારી બારગાહમાં શફાઅતનો તલબગાર છું. અય મારા મા'બૂદ ! તું મારા આ કોલ અને એકરાર પર નજર કર કે જેના વસીલાથી હાજત પૂરી થવાનો ઉમેદવાર છું. અય રહેમ

કરવાવાળાઓમાં સૌથી વધારે રહેમ કરવાવાળા !

બારે ઈલાહા ! આજ રોજ ગુરુવારે મારી પાંચ હાજતો પૂરી કરજે કે જે તારા કૃપાળુ પાલવમાં સમાયેલી છે અને તારી નેઅમતોની વિપુલતા પણ. એવી સલામતી આપજે કે જેનાથી તારી ફરમાબદારી કરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકું. ઈબાદતની એવી શક્તિ અર્પણ કર કે જેનાથી તારા મહાન સવાબનો હક્કદાર બનું અને તાત્કાલિક હલાલ રોજની વિપુલતા અને ડર અને ખતરાના પ્રસંગોએ તારા અમન દ્વારા સંતોષી બનાવી દે અને દુઃખો અને ચિંતાઓના જમાવડાથી તારા આશરામાં રાખજે. મોહંમદ (સ.) અને તેમના વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને તેમના પ્રત્યેના

મારા વિશ્વાસને ક્યામતના દિવસે મારી ભલામણ કરનાર, નફાકારક બનાવજે. નિ:સંદેહ તું રહેમ

(કરનારાઓમાં સૌથી વધારે રહેમ કરનાર છે.)

શુક્રવારની દુઆ :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْأَوَّلِ قَبْلَ الْإِنشَاءِ وَالْأَحْيَاءِ وَالْآخِرِ بَعْدَ فَنَاءِ الْأَشْيَاءِ
 الْعَلِيمِ الَّذِي لَا يَنْسِي مَنْ ذَكَرَهُ وَلَا يَنْقُصُ مَنْ شَكَرَهُ وَلَا يَخِيبُ مَنْ دَعَاهُ
 وَلَا يَقْطَعُ رَجَاءَ مَنْ رَجَاهُ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ وَكَفَى بِكَ شَهِيداً وَأَشْهَدُ
 جَمِيعَ مَلَائِكَتِكَ وَسُكَّانِ سَمَوَاتِكَ وَحَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَنْ بَعَثْتَ مِنْ
 أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَنْشَأْتَ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِكَ أَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ
 لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَلَا عَدِيلَ وَلَا خُلْفَ لِقَوْلِكَ وَلَا
 تَبْدِيلَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ أَدَّى مَا
 حَمَلْتَهُ إِلَى الْعِبَادِ وَجَاهَدَ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ حَقَّ الْجِهَادِ وَأَنَّهُ بَشَرٌ بَشَرًا هُوَ
 حَقٌّ مِنَ الثَّوَابِ وَأَنْذَرِ بَشَرًا هُوَ صِدْقٌ مِنَ الْعِقَابِ. اللَّهُمَّ تَبَيَّنْ عَلَيَّ
 دِينِكَ مَا أَحْيَيْتَنِي وَلَا تُزِغْ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِي وَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ
 رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

وَأَجْعَلْنِي تَابِعَهُ وَشِيعَتِهِ وَأَحْشُرْنِي فِي زُمْرَتِهِ وَوَفَّقْنِي لِإِدَاءِ
فَرْضِ الْجُمُعَاتِ وَمَا أَوْجَبَتْ عَلَى فِيهَا مِنَ الطَّاعَاتِ وَقَسَمْتَ لِأَهْلِهَا
مِنَ الْعَطَاءِ فِي يَوْمِ الْحِزَاءِ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ-

(સઘળી પ્રશંસા એ અલ્લાહ તઆલા માટે છે કે જે પેદા કરવા પહેલાં અને જિંદગી આપવાના

પહેલાં મોજૂદ હતો અને સઘળી વસ્તુઓના નાશ થવા પછી પાણ બાકી રહેશે. તે એવો

ઈસ્મવાળો છે કે જે એને યાદ રાખે તેને ભૂલતો નથી, જે તેનો શુક્ર અદા કરે તેના ત્યાં આપવામાં

ઓછપ નથી રાખતો, જે એને પોકારે તેને કોઈ બાબતે વંચિત નથી કરતો. જે એની પાસે આશા

રાખે તેની આશાને તોડતો નથી.

બારે ઈલાહા ! હું તને ગવાહ બનાવું છું અને તું ગવાહ હોવાની દ્રષ્ટિએ ખૂબ જ કાફી છે અને તારા સઘળા ફરિશ્તાઓ અને તારા આકાશોમાં વસનારાઓ અને તારા અર્શને ઉઠાવવાવાળા અને

તારા મોકલેલા નબીઓ અને રસૂલો અને તારી પેદા કરેલી વિવિધ પ્રકારની મખ્લૂકાતને મારી

ગવાહી ઉપર ગવાહ કરું છું કે તું જ મા'બૂદ છે અને તારા સિવાય બીજો કોઈ મા'બૂદ નથી. તું

વહદલુ લા શરીક છે, તારો કોઈ બરોબરીઓ નથી, તારા કોલમાં ન તો વાયદાભંગ થાય છે કે ન

કોઈ ફેરફાર થાય છે અને બીજું એ કે મોહંમદ (સ.) તારા ખાસ બંદા અને રસૂલ છે. જે

બાબતોની જવાબદારી તેં તેમના ઉપર મૂકી તે તેમણે તારા બંદાઓ સુધી પહોંચાડી. તેમણે શ્રેષ્ઠ

અને મહાન ખુદાની રાહમાં જિહાદ કરીને જિહાદનો હક અદા કર્યો અને સવાબની સાચે સાચી

ખુશખબરી આપી અને વાસ્તવિક અઝાબથી ડરાવ્યા.

બારે ઈલાહા ! જ્યાં સુધી તું મને જીવતો રાખે ત્યાં સુધી તારા દીન ઉપર અડગ રાખજે. જ્યારે કે
તેં જ મને હિદાયત કરી દીધી તો હવે તું મારા દિલને માર્ગથી ભટકવા ન દેજે અને મને તારી
પાસેથી રહેમત અર્પણ કર. નિ:સંદેહ તું જ (નેઅમતોનો) બક્ષવાવાળો છે. મોહંમદ (સ.) અને
તેમના વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને અમને તેમના અનુસરાણ પર રાખજે અને તેમની
જમાઅતમાંથી ગણજે અને તેમના સમુદાયમાં ઘેરી લેજે અને જુમ્આની નમાઝ, ફરીઝાઓ અને
એ દિવસની બીજી ઈબાદતોને બજાવી લાવવામાં અને એ ફરજો પર અમલ કરવાવાળાઓ પર
ક્યામતના દિવસે જે બક્ષિસો બજાવી લાવવામાં અને એ ફરજો પર અમલ કરવાવાળાઓ પર
ક્યામતના દિવસે જે બક્ષિસો તેં વહેંચી છે તેમને પ્રાપ્ત કરવાની શક્તિ પ્રદાન કરજે. નિ:શંકપણે
તું સત્તાવાન અને હિકમતવાળો છે.)

શનિવારની દુઆ :

بِسْمِ اللَّهِ كَلِمَةُ الْمُعْتَصِبِينَ وَمَقَالَةُ الْمُتَحَرِّزِينَ وَأَعُوذُ بِاللَّهِ تَعَالَى مِنْ
جَوْرِ الْجَائِرِينَ وَكَيْدِ الْحَاسِدِينَ وَبَغْيِ الظَّالِمِينَ وَأَحْمَدُهُ فَوْقَ حَمْدِ
الْحَامِدِينَ- اللَّهُمَّ أَنْتَ الْوَاحِدُ بِلَا شَرِيكَ وَالْمَلِكُ بِلَا تَمْلِيكَ لَا تُضَادُّ فِي
حُكْمِكَ وَلَا تُنَازِعُ فِي مُلْكِكَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ

وَرَسُولِكَ وَأَنْ تُوزِعَنِي مِنْ شُكْرِ نِعْمَاكَ مَا تَبْلُغُنِي غَايَةَ رِضَاكَ وَأَنْ
تُعِينَنِي عَلَى طَاعَتِكَ وَلِزُومِ عِبَادَتِكَ وَاسْتِحْقَاقِ مَثُوبَتِكَ بِلُطْفِ
عِنَايَتِكَ وَتَرْحَمَنِي وَصُدَّنِي عَنْ مَعَاصِيكَ مَا أَحْيَيْتَنِي وَتُوفَّقَنِي لِمَا
يَنْفَعُنِي مَا أَبْقَيْتَنِي وَأَنْ تَشْرَحَ بِكِتَابِكَ صَدْرِي وَتَحُطَّ بِتِلَاوَتِهِ وَزُرِّي
وَتَمَاحِنِي السَّلَامَةَ فِي دِينِي وَنَفْسِي وَلَا تُوحِشْ بِي أَهْلَ أُنْسِي وَتُتِمَّ
إِحْسَانَكَ فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمرِي كَمَا أَحْسَنْتَ فِيمَا مَضَى مِنْهُ يَا أَرْحَمَ

الرَّاحِيقُ-

(મદદ અલ્લાહ તઆલાના નામથી કે જે સુરક્ષાની ઈચ્છા કરવાવાળાઓનો કલેમો છે, કલામ છે

અને આશરો શોધનારાઓની જીભનું રટણ છે અને હું ખુદાવંદે તઆલાથી આશરો માગુ છું

સિતમગરોના સિતમથી, ઈર્ષા કરનારાઓની ફરેબબાજીથી અને જાલિમોના અયોગ્ય જુલમથી. હું

એની હમ્દ કરું છું (અને સવાલ કરું છું કે તે આ હમ્દને) સઘળા હમ્દ કરવાવાળાઓ પર

પ્રાધાન્ય આપે.

બારે ઈલાહા ! તું એક, એકલો છે કે જેનો કોઈ ભાગીદાર નથી અને કોઈના માલિક બનાવ્યા વગર

તું માલિક છે અને ફરમાન કરનારો છે. તારા હુકમની આગળ કોઈ અવરોધ ઊભો કરી શકાતો

નથી કે ન તારી સલ્તનતમાં અને ફરમાન છોડવાની બાબતમાં ટક્કર લઈ શકાય છે. હું તને સવાલ

કરું છું કે તારા ખાસ બંદા અને રસૂલ હઝરત મોહંમદ (સ.) પર તારી રહેમત વરસાવ અને તારી નેઅમતો પર એવો શુક મારા દિલમાં નાખી દે કે જેનાથી તું તારી ખુશનૂદીની અંતિમ હદ સુધી મને પહોંચાડી દે અને તારી કૃપાદ્રષ્ટિથી ઇતાઅત, ઇબાદતની પાબંદી અને સવાબનો હક પ્રાપ્ત કરવામાં મારી મદદ ફરમાવે અને જ્યાં સુધી તું મને જીવતો રાખે ત્યાં સુધી ગુનાઓથી દૂર રાખવામાં મારા ઉપર રહેમ કરે અને જ્યાં સુધી તું મને બાકી રાખે ત્યાં સુધી એ બાબતોની શક્તિ પ્રદાન કર કે જે મારા માટે ફાયદાકારક હોય અને તારી કિતાબ દ્વારા મારી છાતીને ખોલી દે અને તેની તિલાવતના વસીલાથી મારા ગુના અલગ અલગ કરી દે અને જીવ તેમજ ઈમાનની સલામતી અર્પણ કર અને મારા મિત્રોને (મારા ગુનાઓના કારણે) ભયમાં ન નાખ અને જે રીતે મારી ભૂતપૂર્વ જિંદગીમાં તે ઉપકારો કર્યા છે એવી જ રીતે બાકીની જિંદગીમાં મારા ઉપર તારા ઉપકારોને સંપૂર્ણ કરી દે, અય રહેમ કરનારાઓમાં સૌથી વધારે રહેમ કરવાવાળા !)

સબક 11 : જુઠ્ઠું બોલવું અને સાચું બોલવું

જુઠ્ઠું બોલવું એટલે કે જાણી જોઈને એવી વાત કહેવી કે જે અસત્ય હોય.

આપણે બધા જાણીએ છીએ કે જુઠ્ઠું બોલવું એ ગુનાહે કબીરા છે, પરંતુ આપણી બદ્દનસીબી એ છે કે આપણને ખબર પડતી નથી કે આપણે કેટલી વાર જુઠ્ઠું બોલતા હોઈએ છીએ.

આપણા છઠ્ઠા ઈમામ જફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “ઘણા બધા નાના નાના ગુનાઓની તોબા કરવી એક મોટા ગુનાની તોબા કરવા કરતાં વધારે મુશ્કેલ છે.”

તમને યાદ છે એ કિસ્સો કે જ્યારે બે માણસો ઈમામ (અ.) પાસે પોત પોતાના ગુનાઓની તોબા કરવા માટે આવ્યા હતા.

રસૂલુલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે,

- “અસત્યને છોડી દો અને સત્ય બોલવાને તેને તમારી ટેવ બનાવી દો.”
- “જે માણસને અસત્ય બોલવાની ટેવ હોય તે માણસ જ્યાં સુધી પોતાની આ ટેવ છોડી નહીં દે ત્યાં સુધી મુનાફિક છે.”
- “જે માણસ સાચો ન હોય તેનું ઈમાન સંપૂર્ણ અને મજબૂત ન હોઈ શકે.”

જુદ્દું બોલવું હરામ છે કારણ કે આવી રીતે તમે બીજા લોકોને છેતરો છો. લોકો શા માટે જુદ્દું બોલે છે તેનાં અનેક કારણો છે.

કેટલાંક કારણો આ પ્રમાણે છે :

- મુશ્કેલીમાંથી મુક્ત થઈ જવાના બહાના સ્વરૂપે.
- જે વસ્તુ જોઈતી હોય તેને બીજા પાસેથી પડાવી લેવા માટે.
- બીજા માણસને મુશ્કેલીમાં નાખવા માટે.

તમે જોઈ શકો છો કે ઉપરોક્ત બધાં જ કારણો ખોટાં છે, જો તમે કોઈ એવું કાર્ય કરી નાખ્યું હોય કે જે તમારા માટે મુશ્કેલી પેદા કરે તો તમારે તેનો સામનો કરવો જોઈએ અને જુદ્દું બોલીને છટકી જવું જોઈએ નહીં કારણ કે આવું કરવું ગેરજવાબદારીભર્યું છે.

કુરઆને મજીદ પાણ આપણને જુદ્દું ન બોલવાનો હુકમ કરે છે.

પારા-૧, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૪૨

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

(અને સત્યને અસત્ય વડે ન ઢાંકી દો અને સત્યને ન છૂપાવો જ્યારે કે તમે જાણતા હો.)

રસૂલલ્લાહ (સ.) એ આ પાણ ફરમાવ્યું છે કે, “જુદ્દા માણસની મિત્રતાથી બચો કારણ કે તે મૃગજાળ જેવો છે કે જે દૂરની વસ્તુ નજીક લાવે છે અને નજીકની વસ્તુને દૂર લઈ જાય છે.”

જો કોઈ તમને કોઈ અમાનત સોંપે તો તમારે ઈમાનદારીપૂર્વક જ્યારે તે માણસ અમાનત પાછી લેવા આવે ત્યારે તેને સોંપી દેવી જોઈએ. તે અમાનત કીમતી હોય તો પાણ અને તે માણસ તમારો દુશ્મન હોય તો પાણ.

હઝરત ઈમામ જફર સાદિક (અ) એ ફરમાવ્યું છે કે, “જ્યારે પાણ તમને કોઈ અમાનત સોંપે તો તેમાં ખયાનત (વિશ્વાસઘાત) ન કરો પછી તે માણસ હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)નો કાતિલ જ કેમ ન હોય, જો મૌલા અલી (અ.)નો કાતિલ મારી પાસે તેની તલવાર અમાનત તરીકે મૂકી જાય અને હું તેની અમાનતને સ્વીકારી લઉં તો પાણ હું ક્યારેય તેમાં ખયાનત નહીં કરું અને જ્યારે પાણ તે મારી પાસે અમાનતને પાછી માગશે હું તેને આપી દઈશ.”

આ શું બતાવે છે ! આ બતાવે છે કે જ્યારે પાણ તમે કોઈની અમાનતને સ્વીકારો તો તમારે તમારો વાયદો પૂરો કરીને તમારી ઈજ્જતની સુરક્ષા કરવી જોઈએ. જો તમને તે માણસ સારો ન લાગતો હોય અથવા તો તમને શક હોય કે કાંઈ ખોટું થવાનું છે તો પછી અમાનતને સ્વીકારો જ નહીં, પરંતુ જો તમે એક વાર અમાનતને સ્વીકારી લીધી હોય તો પછી તમારે અમાનતની સુરક્ષા કરવી જ જોઈએ.

એક અન્ય પ્રસંગે ઈમામ (અ.) પોતાના સહાબીઓને ફરમાવે છે કે, “હું તમને બે વસ્તુઓની તાકીદ કરું છું તેમાં એક વસ્તુ છે સાચું બોલવું અને બીજી વસ્તુ છે અમાનતદારી કારણ કે આ બન્ને વસ્તુઓ રોજની યાવીરૂપ છે.”

જો તમે જુદું બોલવાની ટેવ પાડી દેશો તો તમને ખબર પણ નહીં હોય અને તમે જુદું બોલતા થઈ જશો. તમે તમારા પરિવાર સામે, મિત્રો સામે અને જેને પણ મળશો તેની સામે જુદું બોલતા થઈ જશો, પછી એક દિવસે તમે પકડાઈ જશો કારણ કે તમે જ પોતાની જાતને છટકી ન શકાય તેવા ખૂણામાં મૂકી દીધી હશે.

બીજું એ કે જો તમે જુદું બોલવાની ટેવ પાડી દેશો તો તમને તેનાથી પણ વધારે ખરાબ ટેવો પડી જશે કારણ કે એક કુટેવ બીજી કુટેવને નોતરે છે.

સબક 12 : હસ્તમૈથુન

હસ્તમૈથુન એટલે ગુપ્ત અંગોને કૃત્રિમ રીતે ઉત્તેજન આપવું.

આ વિષે વધુ ચર્ચા કરતાં પહેલાં આ વાત સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહી દેવી જોઈએ કે આવું કરવું હરામ છે.

શક્ય છે કે સ્કૂલોમાં આપણને શિખવાડવામાં આવે કે આ કુદરતી વાત છે અને તેમાં કાંઈ ખોટું નથી. વધુમાં આપણને કદાચ તેના ફાયદા પણ શિખવાડવામાં આવે.

શા માટે ઈસ્લામ અને અન્ય લોકોના વિચારોમાં આટલો બધો ફેર છે ?

તે એટલા માટે કે આધુનિક દુનિયા દરેક વસ્તુને તેના ભૌતિક અથવા શારીરિક સ્વરૂપમાં જ જોતી હોય છે, જ્યારે કે ઈસ્લામ જાણે છે કે માણસ શરીર અને રૂહ બન્નેથી બનેલો છે.

હસ્તમૈથુન વડે છોકરા કે છોકરી બન્નેના મનમાં કલ્પનાઓ થતી હોય છે. તેનું પરિણામ એ આવે છે કે માણસ વાસ્તવિક દુનિયાથી કાલ્પનિક દુનિયામાં ચાલ્યો જાય છે. શક્ય છે કે શરૂઆતમાં આ જાતીય સુખ મેળવવાની જ રીત હોય, પરંતુ જો હસ્તમૈથુનની ટેવ પડી જાય તો કલ્પનાઓમાં

વધારો થતો જાય છે અને સ્ત્રી કે પુરૂષને જાતીય સુખ મેળવવા માટે કુદરતથી વિરૂધ્ધ અને વિકૃત વિચારોનો સહારો લેવો પડતો હોય છે.

જ્યારે તેનાથી પણ સુખ ન મળે તો તેઓ નિકાલની મર્યાદાનો ભંગ કરીને વ્યભિચાર, વેશ્યાવૃત્તિ અને સમલૈંગિકતાનો સહારો લેતા હોય છે.

આવી કોઈ દલીલ ન કરી શકાય કે થોડું ઘણું હસ્તમૈથુન કરવું જાઈઝ છે કારણ કે તેની ટેવ પડી જાય છે. જ્યારે માણસને તેની ટેવ પડી જાય તો તેને છોડી દેવી અશક્ય ન હોય તો પણ ઘણી મુશ્કેલ છે.

હસ્તમૈથુનનું બીજું નુકસાન એ છે કે તે સ્ત્રી કે પુરૂષને વાસ્તવિકતાથી દૂર કરી દે છે. માણસના જીવનમાં યૌનક્રિયા એક કુદરતી ભાગ છે, પરંતુ આ વસ્તુ ખાનગી અને અંગત હોવી જોઈએ.

જ્યારે કોઈ હસ્તમૈથુન કરે છે તો તે કાલ્પનિક દુનિયામાં રહે છે તેના કારણે જ્યારે તેની શાદી થાય તો વાસ્તવિક દુનિયામાં તેને તેની પત્ની સાથે નિભાવતાં નહીં આવડે. તે કાલ્પનિક દુનિયાથી એટલો પરિચિત થઈ ગયો હશે કે જ્યારે વાસ્તવિક દુનિયામાં તેની પત્ની તેના સામે આવશે તો તેને કેવી રીતે વર્તન કરવું તે જ ખબર નહીં પડે.

આધુનિક દુનિયા કહે છે કે જાતીય ઉત્તેજનને શાંત પાડવા માટે હસ્તમૈથુન જરૂરી છે, પરંતુ આ ખોટો બકવાસ છે. જો માણસ ઉત્તેજિત હશે તો તેનું શરીર કુદરતી રીતે પણ તેની ઉત્તેજનાને શાંત પાડી શકે છે. જ્યારે તે સૂઈ જાય તો સ્વપ્નદોષ વડે તેની ઉત્તેજના શાંત થઈ શકે છે.

જે બાબતનું ધ્યાન રાખવું જરૂરી છે તે એ છે કે સ્વપ્નદોષ થયા પછી પણ અથવા તો કોઈ પણ અન્ય રીતે પણ વિર્ય નીકળી ગયા પછી પણ ગુસ્સે જનાબત કરવું વાજિબ છે.

હસ્તમૈથુનથી બચવાની રીત એ છે કે જે પણ વસ્તુ તમારી વાસનાને જગાવે તેને જુઓ કે વાંચો નહીં, ક્યારેય પણ નિર્વસ્ત્ર રહો નહીં, તમે એકલા હો તો પણ કારણ કે શયતાન તો તમારા દિલમાં વસવસા નાખવા તૈયાર જ બેઠો છે.

જેની ઈચ્છાશક્તિ ઓછી હશે તેવો જ માણસ હસ્તમૈથુન કરી શકે છે. હસ્તમૈથુનના કારણે તમારું દિલ તમારી વાસનાના કાબૂમાં આવી જાય છે.

લોકો હસ્તમૈથુન શા માટે કરે છે ?

કિશોરાવસ્થા દરમિયાન યૌન જાગૃતતા આવે તે સ્વાભાવિક છે અને આ વસ્તુ આપણને પુખ્તવય સુધી પહોંચવામાં મદદરૂપ થાય છે. પોતાના શરીરમાં આવતા પરિવર્તનના કારણે માણસને કુતૂહલ

જાગે એ સ્વાભાવિક છે કે શા માટે કેટલીક પરિસ્થિતિઓ દરમિયાન તેના વિચારોમાં ફેરફાર આવી જાય છે.

કોઈ સમજાવનારો ન હોય તો કિશોર પ્રયોગ કરી કરીને જોશે કે શા માટે કેટલાંક કાર્યો તેને ઉત્તેજન આપે છે અને શા માટે કેટલાંક કાર્યોથી તેને શારીરિક સુખ મળે છે. તે આ પ્રયોગો કરતો જ રહેશે સિવાય કે કોઈ એવું કારણ હોય કે જે તેને આવા પ્રયોગો કરવાથી રોકી દે. કેટલાક લોકો અજાણતામાં જ હસ્તમૈથુન વિષે નાહતી વખતે જાણી જતા હોય છે.

મહત્વની બાબત એ છે કે ઈસ્લામ એમ કહેતો નથી કે જાતીય પ્રવૃત્તિમાં બૂરાઈ છે. ઈસ્લામ ફક્ત આ પ્રવૃત્તિને નૈતિક હદોમાં બાંધી દે છે. જે વાત નુકસાન પહોંચાડે તે એ છે કે આપમેળે પોતાને જાતીય ઉત્તેજન આપવું કે જે માણસને કલ્પનાની દુનિયામાં લઈ જાય છે.

ઈસ્લામ તમને એવી જાતીય પ્રવૃત્તિ તરફ હિદાયત કરે છે કે જે નિકાહ કરી લીધા પછી તમારી વાસનાને કુદરતી રીતે સંતોષે છે. ઈસ્લામ તમને એવી પાશવી વાસનાઓથી રોકે છે કે જેમને તમે આપમેળે અથવા એવા સાથી વડે સંતોષો કે જેમનો કોઈ નેક મક્સદ ન હોય.

તમારા દિલને તમારે ક્યારેય પણ ગુલામ બનાવી દેવાનું નથી ન તો ભોજનનું કે ન મ્યુઝિકનું કે ન શરાબનું કે ન કેફી ટ્રવ્યોનું કે ન તો વાસનાનું.

સબક 13 : હલાલ રોજી કમાવી

આપણે સામાન્ય રીતે હલાલ અને હરામ વસ્તુઓના સંદર્ભમાં સમજતા હોઈએ છીએ. દા.ત., આ વસ્તુ ખાવી હરામ છે, આ ગોશ્ત હલાલ છે, વગેરે, પરંતુ આપણે આપણા કાર્યોના સંદર્ભમાં આવું વિચારતા નથી.

વસ્તુઓની જેમ જ કાર્યો પણ હરામ અથવા હલાલ હોઈ શકે છે. જો મને રસ્તા ઉપરથી પાંચ રૂપિયા મળે તો હું તેને ઊઠાવીને કાં તો મારા ખિસ્સામાં મૂકી શકું છું કાં તો પોલીસને આપી શકું છું.

જો હું દરેક સમયે ટ્રેનમાં મુસાફરી કરતો હોઉં તો મને ખબર પડી જાય કે કઈ રીતે ટિકિટ લીધા વગર પણ મુસાફરી કરી શકાય છે. મારે આવું કરવું જોઈએ કે ન કરવું જોઈએ ?

આવી બધી વાતો આપણી સાથે ક્યારેય પણ થઈ શકે છે અને તેમાં યોગ્ય રસ્તો શું છે એ વાત જાણવી આપણા માટે જરૂરી થઈ જાય છે.

આપણી રોજી આપણને આપણા રોજિંદા જીવન જીવવામાં મદદરૂપ થાય છે.

વચસ્ક લોકો રોજી કમાવા માટે કામધંધો કરતા હોય છે કે જેથી તેઓ પોતાના મિત્રોને મદદ કરી શકે, બીજા લોકોની સાથે સહવ્યવહાર કરી શકે, સરકારી વેરો ચૂકવી શકે, પેઢી ચલાવી શકે, ઝકાત અદા કરી શકે, વગેરે.

જે લોકો સ્કૂલમાં ભણતા હોય છે તેમને મિત્રો સાથે સહવ્યવહારના સ્વરૂપમાં, હોમવર્કના સ્વરૂપમાં, કામ ન કરવાના બહાના સ્વરૂપમાં, વગેરેમાં રોજી મળતી હોય છે.

ઈસ્લામ આ વાત ઉપર ભાર મૂકે છે કે આ બધાં કાર્યો શરીઅત વિરુદ્ધ ન હોય. બીજા શબ્દોમાં એ કે આ બધાં કાર્યો હલાલ હોય.

કેટલાક લોકોનું વલણ એવું હોય છે કે જો આપણે ઝકાત અદા કરી દેતા હોઈએ તો રોજી કેવી રીતે કમાઈએ છીએ તે જોવું જરૂરી નથી અથવા તો જો આપણે નમાઝ નિયમિત પઢતા હોઈએ તો ઝકાત આપીએ છીએ કે નહીં તે જોવું જરૂરી નથી. આવું વલણ ઈસ્લામી વલણ નથી. આ વાત આપણી કોમના નવયુવાનોએ જાણવી જોઈએ અને અમલ કરીને બીજા લોકોને શિખવાડવી જોઈએ.

આપણે શા માટે હલાલ રોજી કમાવી જોઈએ ? લોકોને છેતરવામાં ખોટું શું છે ?

જો આપણે કોઈને છેતરીએ તો તેના નુકસાનના કારણે આપણને ફાયદો થાય છે.

જો આપણે સાથે મળીને કામ કરતા હોઈએ અને આપણને પગારમાં ૧૦૦ રૂપિયા મળતા હોય તો તેનો અડધો અડધો ભાગ કરીને વહેંચવાના બદલે જો હું ૬૦ રૂપિયા રાખી લઉં અને તમને ૪૦ રૂપિયા આપી દઉં અને તમને ખબર ન પડે કે મેં આવું કર્યું છે તો મને તમારા ભોગે દસ રૂપિયા વધારાના મળી રહ્યા છે.

આવી જ રીતે અલ્લાહે આપણને આ દુનિયામાં મર્યાદિત સમય આપેલો છે. આપણને તેણે એવી જગ્યાએ મૂકેલા છે કે આપણે ઈમાનદારીથી પણ વર્તી શકીએ છીએ અથવા લોકોને છેતરી પણ શકીએ છીએ. જો આપણે ઈસ્લામના પંથ ઉપર અને ઈન્સાફના પંથ ઉપર ચાલતા રહીશું તો આપણને દુનિયા અને આખેરત બન્નેમાં ફાયદો થશે, પરંતુ જો આપણે છેતરપિંડી કરી અને શયતાનની પેરવી કરી તો કદાચ આપણને દોલત તો મળી જશે, પરંતુ આ દુનિયામાં ખુશાલી ક્યારેય નહીં મળે અને આખેરતમાં તો બિલકુલ નહીં મળે.

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “જે કોઈ ૪૦ દિવસ સુધી હલાલ રોજી ઉપર રહેશે, અલ્લાહ તેના દિવસમાં રોશની પેદા કરશે અને તેના દિવસમાંથી હિકમતની વાતો વહેતી કરશે.”

આનો અર્થ એ નથી કે આપણે ૪૦ દિવસ સુધી હલાલ રોજી કમાવવાની છે અને પછી તેને ભૂલી જઈને લોકોને છેતરવાનું શરૂ કરી દેવાનું છે.

આ હદીસ આપણને અલ્લાહની ઈતાઅત કરવાના અને પ્રલોભનથી દૂર રહેવાના સવાબ વિષે બતાવે છે.

મૌલા અલી (અ.)એ તેમના લોકોને પૂછ્યું કે, “મોમિન કોણ છે ?” તે પછી તેમણે એક વિસ્તૃત જવાબ આપ્યો તેનો એક અંશ આ પ્રમાણે છે. “મોમિન એ છે કે જેની પાસે લોકોનું જીવન, દોલત અને ઈજ્જત સુરક્ષિત રહે છે. તે સન્માનનીય રીતે રોજી કમાય છે.”

આપણે હંમેશાં યાદ રાખવું જોઈએ કે અલ્લાહ આપણને આપણી નેકીને સાબિત કરવાના મોકા આપે છે. આપણે તેની રઝા ખાતર આપણા નફ્સ સાથે જિહાદ કરવો જોઈએ અને દુનિયામાં ઈન્સાફની સાથે જીવવું જોઈએ નહીંતર આપણે આપણા નફ્સની પેરવી કરતા અલ્લાહને નારાજ કરી દઈશું.

તમને હઝરત હુર (અ.)નો કિસ્સો યાદ છે. તેમણે જોયું કે તેમની આગળ બે રસ્તા છે. એક રસ્તા ઉપર હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ની સાથે ઈજ્જતની શહાદત છે અને બીજા રસ્તા ઉપર ઉસૂલો વગરની દોલત છે. હઝરત હુરે સાચો રસ્તો અપનાવીને આપણા માટે ઉદાહરણ પૂરું પાડ્યું છે. શું આપણી અંદર આ રસ્તા ઉપર ચાલવાની હિંમત છે ? પસંદગી આપણા હાથમાં છે.

સબક 14 : તકબ્બુર અને મિથ્યાભિમાન

તકબ્બુર એટલે અભિમાન. પોતાને બીજા કરતાં ચડિયાતા માનવું. આ એક ખતરનાક દુર્ગુણ છે અને માણસને પતન તરફ લઈ જાય છે.

જો તમે કોઈ કાર્ય સારી રીતે કરી શકતા હો તો ક્યારેય પણ પોતાની યોગ્યતા વધારે ન સમજો.

જ્યારે તમે કોઈ સારું કાર્ય કરો ત્યારે તમારો નફ્સ તમને કહેવા લાગશે કે તમે મહાન છો અને તમે બીજા લોકો કરતાં ચડિયાતા જ છો. તે તમને કહેશે કે તમારા જેવું કોઈ જ નથી અને તમે સફળતાની ટોચ ઉપર પહોંચી ગયા છો.

જ્યારે આવું થાય ત્યારે તમે માનવા લાગશો કે તમે સર્વશ્રેષ્ઠ છો અને તમે બહેતર બનવા માટે કોશિશ કરવાની છોડી દેશો.

તકબ્બુર આપણા દિલોમાં ચુપકીદીથી આવી જાય છે. તે આપણાથી સંતાઈ જવાની કોશિશ કરે છે અને છાનામાના આપણા વિચારો ઉપર કબજો જમાવી લે છે.

એટલા માટે જ રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “તકબુર દિલમાં એવી રીતે પ્રવેશ કરે છે કે જેવી રીતે કાળી કીડી કાળા પથ્થર ઉપર રાત્રે ચઢે છે.”

સૌથી પહેલી વસ્તુ કે જે તમારે સફળતા મેળવી લીધા પછી કરવી જોઈએ તે છે ‘અલ્લાહનો શુક્ર’ અદા કરવો. ફક્ત ‘અલ્લમ્દોલિલ્લાહ’ કહીને તમે તમારા નફ્સને તમારી પ્રસંશા કરતો રોકી દેશો. યાદ રાખો કે તમે અલ્લાહની મદદ વડે સફળ થઈ શક્યા, માટે આ વાતને ભૂલી જવાના બદલે અને એમ વિચારવાના બદલે કે સફળતા તમે પોતે પામી છે, તમારે અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરવો જોઈએ.

અલ્લાહનો શુક્ર અદા કરીને આપણે આપણા જીવનના દરેક પાસામાં અલ્લાહને શામેલ કરીએ છીએ અને આપણી ખુશી અલ્લાહ સાથે વહેંચીએ છીએ અને તેની નેઅમતોને ઓળખીએ છીએ કે જેમના વડે આપણે સફળતા મેળવી છે.

અસ્રની તા’કીબાતની દુઆમાં આપણે અલ્લાહને કહીએ છીએ કે,

اللَّهُمَّ مَا بِنَا مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْكَ

(યા અલ્લાહ ! જે કંઈ નેઅમતો અમારી પાસે છે તે તારા તરફથી જ છે.)

જ્યારે અલ્લાહે હઝરત આદમ (અ.)ની ખિલ્કત ફરમાવી તો બધી મખ્લૂકને તેણે હુકમ કર્યો કે આદમને સજ્જો કરો. ઈબ્લીસે ઈન્કાર કર્યો. તેણે કહ્યું કે, “હું તેનાથી બહેતર છું.” આ સર્વ પ્રથમ તકબુર હતું. સર્વ પ્રથમ અભિમાન હતું અને એના જ કારણે ઈબ્લીસ શયતાન તરીકે ઓળખાય છે એ કે જેને અલ્લાહની રઝાથી દૂર કરી દેવામાં આવ્યો હોય.

આપણે બધા જીવનમાં કાંઈને કાંઈ સારું કાર્ય કરતા હોઈએ છીએ. તકબુરનો અર્થ એ નથી કે આપણે સારું કાર્ય કર્યા પછી ખુશ ન થવું જોઈએ. આપણે ખુશ થવું જોઈએ, આનંદિત થવું જોઈએ, હસવું જોઈએ અને મજા માણવી જોઈએ, પરંતુ આપણે એ પણ ન ભૂલવું જોઈએ કે આપણી મદદ અલ્લાહે કરી છે, માટે આપણે તેનો શુક્ર અદા કરવો જોઈએ.

જે વાત ઈસ્લામને નથી ગમતી તે એ કે આપણે એમ વિચારતા થઈ જઈએ કે વાહ ! વાહ ! હું તો અદ્ભુત છું, દુનિયામાં મારા જેવો કોઈ જ નથી, હું કેવો હોંશિયાર માણસ છું. જ્યારે આપણે આવું વિચારતા થઈ જઈએ ત્યારે અલ્લાહ આપણને પણ તેની રઝાથી દૂર કરી દેશે અને શયતાનની જેમ આપણું પતન થઈ જશે.

અલ્લાહે આપણને બધાને સરખા પેદા કર્યા છે તો એક માણસ કેવી રીતે કહી શકે કે તે બીજા માણસ કરતાં ચડિયાતો છે ?

મિથ્યાભિમાની :

મિથ્યાભિમાની એટલે પોતાની મહાનતાના, પોતાની સુંદરતાના અને પોતાની જાતના ખોટા વિચારો.

જ્યારે માણસમાં મિથ્યાભિમાન આવી જાય છે તો તે વધુને વધુ સમય એની કાળજી રાખવામાં વિતાવે છે કે તે કેવો દેખાય છે. એક વાળ પાણ આમથી તેમ ન હોવો જોઈએ અને કપડાં નવાંને સુંદર હોવાં જોઈએ. આટલું બધું તે એટલા જ માટે કરતો હોય છે કે બીજા લોકો વિચારે કે આ માણસ ઘણો સ્માર્ટ દેખાય છે.

મિથ્યાભિમાન નુકસાનકારક છે કારણ કે તેના કારણે તકબ્બુર પેદા થાય છે અને તે તમારી અંદર સુધારો થતો અટકાવી દે છે, જો તમે કારણ વગર તમારો મોટાભાગનો સમય તેની પાછળ લગાવી દો કે તમે કેવા દેખાઓ છો તો આ ખરાબ અખ્લાક છે. આના કારણે તમે પોતાની જાતને સૌથી વધારે મહત્વ આપવા લાગશો. તમે તમારા વસ્ત્રો અને છબી પાછળ એટલો બધો ખર્ચ કરી દેશો કે તમે તમારા અખ્લાક પાછળ ખર્ચ કરવાનું ભૂલી જશો. તમે અલ્લાહને જ ભૂલી જશો કે જેણે આ બધી ખૂબીઓ તમને આપેલી છે.

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “એવો પાણ સમય આવશે કે લોકોનું બાતિન મેલું હશે અને તેમનું જાહેર સુંદર હશે. તેમને દુન્યવી મામલાઓની લાલચ હશે અને જે કાંઈ અલ્લાહ પાસે છે તેની તેઓ ઈચ્છા નહીં કરે. તેમનો દીન આડંબર હશે અને તેઓ એવી રીતે ઈબાદત કરશે કે જાણે ડૂબતો માણસ હલનચલન કરી રહ્યો હોય અને અલ્લાહ તેમની ઈબાદતોને કબૂલ નહીં કરે.”

સારા દેખાવામાં અને સારાં વસ્ત્રો પહેરવામાં કાંઈ ખોટું નથી, પરંતુ તમે પોતાની જાતને જેટલું ધ્યાન આપો તેની એક હદ હોવી જોઈએ, જો તમે સામાન્ય પ્રસંગો માટે પણ માથે કીમ કે જેલ લગાવતા થઈ જાઓ. દા.ત., મિત્રોને મળતા સમયે કે સ્કૂલ જતાં સમયે અને આવું કરવામાં ખૂબ જ સમય લાગી જતો હોય તો તમારે આવું ન કરવું જોઈએ. જો તમારી કોઈ અપોઈન્ટમેન્ટ હોય, ઈન્ટરવ્યું હોય કે કોઈ એવો અન્ય પ્રસંગ હોય કે જેમાં તમારા માટે સારા દેખાવું જરૂરી બની જાય તો પછી દરરોજ કરતાં વધારે સમય તમે તૈયાર થવામાં લગાવી દો તો તેમાં કોઈ વાંધો નથી.

સૌથી મહત્વની વસ્તુ તમારે એ યાદ રાખવી જોઈએ કે તમારે બીજા લોકોને પ્રભાવિત કરવા માટે અથવા તો શોબાજી કરવા માટે અથવા તો એવી વ્યક્તિ બની જવા માટે કે જે તમે ન હો, આવા હેતુથી તૈયાર થવાનું નથી. તેનાથી તમે પોતાની જાતને મહાન તો સમજવા લાગશો પણ સાથે સાથે પોતાને અને બીજાને બેવકૂફ બનાવવા લાગશો. તમે જેવા છો તેનાથી ખુશ રહો એટલે બીજા લોકો પણ તમારાથી ખુશ રહેશે.

સબક 15 : વધારે પડતી છૂટછાટ

વધારે પડતી છૂટછાટવાળો સમાજ એટલે કે જેમાં કોઈ બંધનો જ ન હોય. બધાને બદી કરવાની પણ આઝાદી હોય અને તેના લોકો ખૂબ જ બદ્ અખ્લાકી કરતા હોય.

વધારે પડતી છૂટછાટ તે એક નૈતિકતાના આધારે માપવામાં આવતી વસ્તુ છે અને કેટલી છૂટછાટ જરૂરી છે અને કેટલી વધારે પડતી છે, તે સુનિશ્ચિત કરવું ઘણું અઘરું છે, પરંતુ તેને આવી રીતે સમજાવી શકાય.

જ્યારે લોકો કહે છે કે પશ્ચિમી દુનિયા ખરાબ છે ત્યારે તેઓ એમ કહી રહ્યા હોય છે કે તેનાં નૈતિક મૂલ્યો ખોટાં છે. ખરેખર તો ટેકનોલોજીની દ્રષ્ટિએ પશ્ચિમી દુનિયા ઘણી વિકસિત છે, પરંતુ બદ્નસીબી એ છે કે તે દુનિયામાં લોકોના દિલોની અંદર તેમના અખ્લાકમાં કોઈ વિકાસ નથી.

જો તમે આવા દેશોના રસ્તા પર ચાલતા જાઓ તો તમને એવા લોકો દેખાશે કે જેમના પહેરવેશનાં ઠેકાણાં ન હોય અને દુકાનોની બારીઓમાં તમને એવી કિતાબો અને પત્રિકાઓ જોવા મળશે કે જેમાં બિભત્સ ચિત્રો હોય.

આ જ વાત ટીવીના પ્રોગ્રામોને પણ લાગુ પડે છે કે જે પ્રોગ્રામ દર્શકોમાં પ્રતિક્રિયાને અને ઈચ્છાઓને ઉત્તેજન આપતા હોય છે.

જ્યારે સમાજ એવો બની જાય કે તેનું દરેક પાસુ જરૂરિયાતને પૂરી ન કરે, પરંતુ ઈચ્છાઓને જગાવે અને ખાસ કરીને વાસનાઓને જગાવે તો એવો સમાજ વધારે પડતી છૂટછાટવાળો સમાજ ગણાય.

ઈસ્લામમાં શિખવાડવામાં આવે છે કે અલ્લાહે માણસને એક સદ્ગુણ આપ્યો છે કે જેને ‘હયા’ એટલે કે ‘લાજ-શરમ’ કહેવામાં આવે છે. હયાનો અર્થ નમ્રતા, સંકોચ અને મહાનતા એમ થઈ શકે છે. આ સદ્ગુણ ઉપર પશ્ચિમી દુનિયામાં સતત હુમલા થઈ રહ્યા છે.

વધારે પડતી છૂટછાટની જાળમાં એટલા માટે ફસાઈ જવાય છે કે તેની અંદર શારીરિક સુખ સમાયેલું છે, જે માણસને વધુને વધુ આકર્ષે છે અને તેનાથી દૂર રહેવું અથવા તેનો ઈન્કાર કરી દેવો ખૂબ જ મુશ્કેલ છે.

જ્યારે માણસ બાલિગ થઈ જાય છે ત્યારે તેના નફ્સાની અને જિસ્માની બન્ને દેખાવ બદલાઈ જાય છે. તેની ઈચ્છાઓ હવે આઝાદ થઈ ચૂકી છે. જે વસ્તુઓ બાળપણમાં તેને આકર્ષિત નહોતી કરતી તે હવે તેને આકર્ષે છે એટલા જ માટે ઈસ્લામે તેને લગતા નિયમો વાજિબ કરી દીધા છે કારણ કે આ નિયમો માણસના નફ્સમાં આવી જતી ગંદકીને સાફ કરી દે છે. જે માણસ આ નિયમોની અવગણના કરશે તે ધીમે ધીમે પોતાના નફ્સમાં પ્રવેશતી ગંદકી જેવો જ થઈ જશે અને છેવટે તે પોતાની વાસનાઓનો ગુલામ થઈને પોતાના જીવનને બરબાદ કરી દેશે.

વધારે પડતી છૂટછાટના દાખલાઓ આ પ્રમાણે છે :

- એવાં વસ્ત્રો પહેરવાં કે જેમાંથી એટલું શરીર દેખાય કે લોકોની નજર તેની તરફ આકર્ષાય.
- ચુસ્ત કપડાં પહેરવાં કે જેથી તમારા શરીરનો આકાર દેખાય.
- બિભત્સ જોક્સ કહેવા.
- ટીવી ઉપર એવા પ્રોગ્રામ જોવા કે જે તમારી વાસનાઓને ઉત્તેજન આપે.
- ડેટ ઉપર (નવયુવાન છોકરા છોકરીઓએ સાથે મળીને) ડિસ્કોમાં જવું અથવા તો ગર્લફ્રેન્ડ બોયફ્રેન્ડ બનાવવા, અનૈતિક સંબંધો કેળવવા.

આ બધા જ દાખલાઓ વધારે પડતી છૂટછાટવાળા સમાજના છે.

જીવનસાથીની ઈચ્છા કરવી તે ખોટી વાત નથી, પરંતુ તે ઈચ્છા ઈસ્લામની હદોમાં નિયંત્રિત થવી જોઈએ. આ આગ જેવી વસ્તુ છે, જો તેનો સદ્ઉપયોગ કરવામાં આવશે તો તેના વડે તમે ભોજન રાંધી શકશો અને તેને ગરમ રાખી શકશો, પરંતુ જો આગનો દુરુપયોગ કરવામાં આવે તો તે એક વિશાળ સ્વરૂપ લઈ લેશે અને કાબૂમાં નહીં રહે એટલે સુધી કે બધી વસ્તુઓને ભરખી જશે.

માણસની સાચી પરીક્ષા એ છે કે તે પોતાના નફ્સ વડે તેની ઈચ્છાઓ ઉપર કાબૂ મેળવે ન કે તેની ઈચ્છાઓ વડે તેના નફ્સ ઉપર કાબૂ મેળવે.

વધારે પડતી છૂટછાટ એ સમાજનો એક છેડો છે જેમાં ખૂબ જ ખોટા અખ્લાક, ખૂબ જ આઝાદી અને ખૂબ જ ઈચ્છાઓ હોય છે. બીજો છેડો છે બ્રહ્મચર્ય કે જેમાં ક્યારેય પણ વિવાહ કરવામાં આવતા નથી અને બધી જ ઈચ્છાઓનો ત્યાગ કરી દેવામાં આવે છે. આ બન્ને છેડા ઉગ્રપંથી છે અને ઈસ્લામ કહે છે કે ઉગ્રતાનો પંથ ખોટો છે. ઈસ્લામ ઈસ્મત (પાકીઝગી)નો મધ્યમ માર્ગ અપનાવે છે જેમાં તમે તમારી ઈચ્છાઓને પૂર્ણ પણ કરી શકો છો, પરંતુ નિકાહના દાયરામાં રહીને.

ઈસ્લામ આપણને સમજાવે છે કે ઈસ્મતનો માર્ગ વધારે પડતી છૂટછાટ અને બ્રહ્મચર્ય વચ્ચેનો મધ્યમ માર્ગ છે. ઈસ્લામ આપણને ઈચ્છાઓનો ત્યાગ કરવાને બદલે તેમને કાબૂમાં રાખવાની હિદાયત કરે છે.

સમાજ વધારે છૂટછાટવાળો કેમ બની જતો હશે ?

જો તમને એક તાળું મારેલો ડબ્બો આપવામાં આવે અને કહેવામાં આવે કે તમે ઘણા વર્ષો સુધી તેની અંદર જોતા નહીં તો તમને તેની અંદર શું છે તે જાણવાની જિજ્ઞાસા હંમેશાં રહેશે. જો તે ડબ્બો એવી જગ્યાએ મૂકવામાં આવે કે જ્યાંથી તમે તેને દરરોજ જોઈ શકો તો પછી દિવસે દિવસે તમારી જિજ્ઞાસા વધતી જશે. જો તમને તે ડબ્બાની ચાવી પણ આપી દેવામાં આવે અને પછી કહેવામાં આવે કે તમે તેને ખોલતા નહીં તો તમારી અંદર એ ડબ્બાને ખોલી દેવાની એક તીવ્ર ઈચ્છા પેદા થશે કે લાવ કોઈ ન જોતું હોય ત્યારે હું તેને ખોલીને અંદર શું છે તે જોઈ લઉં.

શા માટે પશ્ચિમી સમાજમાં ઘણી જ નાની ઉંમરથી આપણો સામનો એવા વર્તન અને દ્રશ્યોથી થાય છે કે જે ફક્ત યૌનક્રિયાના ઉત્તેજક અને આકર્ષક પાસાને જ દેખાડતા હોય છે. છતાંય એ જ ઉંમર દરમિયાન આપણને એમ પણ કહેવામાં આવે છે કે આ વસ્તુ બાળકોના કામની નથી. પછી જ્યારે આપણે મોટા થઈએ છીએ અને બાલિગ થઈ જઈએ છીએ તો આપણને ઉપરોક્ત દાખલામાં ડબ્બાને ખોલવાની ક્ષમતા મળી જાય છે. જ્યારે કે આપણને ખબર નથી હોતી કે ડબ્બામાં શું છે તો આપણે એમ સમજવા લાગીએ છીએ કે તેની અંદર કલ્પના ન કરી શકાય તેવી સુખની વસ્તુ હશે. આપણે તેને ખોલવામાં લલચાઈ જઈએ છીએ અને પ્રયોગો કરવા માંડીએ છીએ. વધારે પડતી છૂટછાટનું આ જ કારણ છે.

જે ભૂલ કરવામાં આવે છે તે એ છે કે યૌનક્રિયા વિષે નૈતિકતાના માળખાની અંદર વાતચીત કરવામાં આવતી જ નથી. યૌનક્રિયા ગંદી કે ખોટી નથી, પરંતુ સાથે સાથે તેને જાહેર કરી શકાતી નથી.

પશ્ચિમી સમાજ યૌનક્રિયાને ખૂબ જ રોમાંચક અને સાહસી વસ્તુ તરીકે પ્રસ્તુત કરે છે અને તેની અંદર સમાયેલી જવાબદારી અને મોહબ્બતની વાતોથી તેને દૂર કરી દે છે, માટે જે નવયુવાનો પશ્ચિમી સંસ્કૃતિના સંપર્કમાં આવે છે તે યૌનક્રિયાને જુદી નજરથી જોતા થઈ જાય છે. કદાચ થોડા સમય માટે આ વસ્તુ આનંદ આપે, પરંતુ ખૂબ જ ઓછા સમયમાં આવા નવયુવાનોને ખબર પડશે કે તેઓ વાસનાના ગુલામ થઈ ગયા છે અને તેના આકા રહ્યા નથી.

સબક 16 : ઈસ્મત

ઈસ્મત (પાકીઝગી) એટલે અનૈતિક અથવા ગેરકાનૂની યૌનસંબંધથી દૂર રહેવું, પાક રહેવું, સભ્ય ભાષા વાપરવી, પરહેઝગાર રહેવું, રૂચિ અને રીતભાતમાં પાક રહેવું અને સીધા સાદા રહેવું.

ઈસ્મતનો અર્થ વધારે પડતી છૂટછાટનો વિરોધી છે અને તે વિષે પહેલાં ચર્ચા કરી દેવામાં આવી છે.

ઈસ્લામ ઈસ્મત ઉપર ઘણો ભાર મૂકે છે અને ઈસ્લામનું આ પાસુ એવું છે કે અન્ય પાસાઓની જેમ જેની ઉપર પશ્ચિમી દુનિયામાં આજે પણ ટીકા ટિપ્પણી થઈ રહી છે.

આપણે ઈસ્મતવાળા શા માટે રહેવું જોઈએ ?

આપણે આપણા દરેક કાર્યોમાં અનૈતિક કે ગેરકાનૂની કાર્યોથી દૂર રહીને અને અપશબ્દો ન બોલીને ઈસ્મતવાળા રહેવું જોઈએ. આપણે આવી વસ્તુઓને ખોટી માનીને તેમનાથી બચવું જોઈએ. ઈસ્લામ આપણને એ પણ બતાવે છે કે નિકાહ થાય તે પહેલાં દરેક એવા સંબંધ કે જે ગાઢ બની શકે, તે હરામ છે.

માણસની ઈસ્મત અલ્લાહની ભેટ છે. આ પાકીઝગી અને ઉચ્ચ અખલાકની નિશાની છે. આ એક કીમતી અને ખાનગી મિલકત છે. જ્યારે સ્ત્રી કે પુરુષ નિકાહ કરે છે ત્યારે તેમના જીવનનો નવો તબક્કો શરૂ થાય છે. નિકાહનો સંબંધ જ્યારે પતિ પત્ની પોતાની અંગત અને ખાનગી વાતોની

આપ લે કરે છે ત્યારે મજબૂત બને છે. ભવિષ્યના ઉતાર ચઢાવ દરમિયાન આવી આપ લે નિકાલને ટકાવી રાખે છે.

જો લોકો પોતાની ઈસ્મતની સુરક્ષા ન કરે અને યૌનસંબંધોને પ્રાસંગિક બનાવી નાખે તો તેઓ નિકાલના ઊંચા મક્સદને કે જે અલ્લાહે તેમના માટે મૂકેલો છે કે જેમાં પતિ પત્ની એકબીજાની અંગત વાતોની આપ લે કરીને નિકાલના સંબંધને મજબૂત બનાવે છે તે મક્સદને ખોઈ બેસે છે.

જો યૌનસંબંધને પ્રાસંગિક અને ફક્ત આનંદ ખાતર નિકાલની મર્યાદા તોડીને માણવામાં આવે તો નિકાલની આ મર્યાદા હંમેશાં હંમેશાં માટે તૂટી જશે.

અલ્લાહે મનુષ્યનું સર્જન અનેક તત્વો વડે કર્યું છે. એક ભૌતિક તત્વ છે કે જેમાં સ્પર્શ, સ્વાદ, દ્રષ્ટિ, ગંધ અને ધ્વનિની પાંચ ઇન્દ્રિયો સમાયેલી છે. તે પછી અલ્લાહે મનુષ્યને એક નવો સ્તર આપી દીધો કે જેમાં તેણે મનુષ્યોને વિચાર અને સમજશક્તિ આપી.

જો આપણે આપણા ગુપ્તભાગોનો ઉપયોગ હયા વગર કરીએ અને બેદરકારીપૂર્વક તેમનો દુરુપયોગ કરતા રહીએ તો આપણને શારીરિક સુખ તો મળશે, પરંતુ આપણું દિલ જે મોહબ્બત અને સંતોષ આપણને આપી શકે તે આપણે ગુમાવી દઈશું.

માટે જો આપણે વધારે છૂટછાટવાળા થઈ જઈએ અને આપણને જેવી ઈચ્છા થાય કે તરતજ યૌનસંબંધ સ્થાપતા થઈ જઈએ છીએ તો આપણે આપણી ઈજ્જતનો દરજ્જો બુધ્ધિશાળી

મનુષ્યોથી ઘટાડીને બુધ્ધિવગરના પશુઓના દરજ્જા સુધી લઈ જઈશું અને આપણને જીવન જીવવાનો મક્કસદ પ્રાપ્ત નહીં થાય.

ઈસ્મત ન હોય તેમાં શું વાંધો છે ?

આ એક જાણીતી હકીકત છે કે જે વસ્તુ વડે આપણે એક વાર ઉત્તેજન પામી લઈએ તો બીજી વાર તેવું જ ઉત્તેજન પામવા માટે આપણને તે વસ્તુની વધારે જરૂર પડશે. દા.ત., જો હું શરાબ પીતો હોઉં તો નશામાં મારા શરીર ઉપરથી કાબૂ ગુમાવી દઈશ. બીજી વાર એટલી જ હદે નશો ચડાવવા માટે મને પહેલાં કરતાં વધારે શરાબની જરૂર પડશે અને આવી રીતે શરાબની માત્રા વધતી જ જશે.

એ જ રીતે જો હું ફક્ત આનંદ માટે યૌનક્રિયા ઉપર ધ્યાન આપું તો બીજી વાર મને વધુને વધુ યૌનક્રિયાની જરૂર પડશે અને મને તેની ટેવ પડી જશે, માટે જો આપણે આપણા દરેક કાર્યોમાં ઈસ્મતવાળા હોઈએ અને આપણા કાર્યોને પાક માનતા હોઈએ કે જેમને આમતેમ ફેંકી ન શકાય તો આપણી અંદર એવી શિસ્ત પેદા થશે કે જે આપણને બળવાન, દ્રઢનિશ્ચયી અને કોઈ પણ કાર્ય કરવા માટે સક્ષમ બનાવશે.

ઈસ્મતવાળા થવું મુશ્કેલ શા માટે છે ?

આધુનિક પશ્ચિમી સમાજ રૂહાની જીવનનો અર્થ જ સમજતો નથી. તે લોકોએ પોતાના દિલની આંખો બંધ કરી દીધી છે અને ફક્ત શારીરિક સુખ તરફ જ ધ્યાન આપી રહ્યા છે. યૌનસંબંધ

તેમના માટે જાણે કે મોજશોખની પ્રવૃત્તિ છે. જ્યારે આપણે તે સમાજને જોઈએ છીએ ત્યારે આપણો નફ્સ પણ આપણને તેમાં શામેલ થઈ જવાનું કહે છે. તે સમાજનાં બધાં સુખ યૌનક્રિયાની આજુબાજુ ફર્યા કરે છે, પછી તે પાર્ટી હોય, વિડીઓ હોય, પુસ્તક હોય, પત્રિકા હોય, ડિસ્કો હોય, ફિલ્મ હોય કે ટીવી હોય. આપણે આ બધી વસ્તુઓ અપનાવી લઈને સવાલ કરવા લાગીએ છીએ કે બોયફ્રેન્ડ કે ગર્લફ્રેન્ડ હોવામાં ખોટું શું છે ? જો તેઓ આવું કરી શકે તો આપણે કેમ નહીં ?

શું તમે કોઈ કેફી પદાર્થનું વ્યસન કરતા માણસને એમ પૂછશો કે, “જો તમે આવું કરી શકો છો તો હું કેમ નહીં ?” ના, તમે આવું નહીં પૂછો કારણ કે તમે જોઈ શકો છો કે તે એવું વ્યસન કરીને પોતાની રૂઢ અને શરીરને નુકસાન પહોંચાડી રહ્યો છે.

આપણે ઈસ્મતથી દૂર રહેવાની લાંબાગાળાની અસરને આપણી નજરોથી જોઈ શકતા નથી, માટે જ આપણે આવા પ્રશ્નો પૂછીએ છીએ. આપણા વડીલો કે જેમણે આ બધી લાંબાગાળાની અસર નજરે જોઈ છે, તે આપણને તેનાથી દૂર રહેવાનું કહે છે, પરંતુ આપણે તેમને રૂઢિચુસ્ત કહીને તેમની વાતોને માનતા નથી. જો આપણને ખબર હોય કે તેમણે નજરોથી શું જોયું છે તો આપણે કદીય પણ આપણા નફ્સની પેરવી કરીને નિકાલની મર્યાદાઓનો ભંગ કરીને યૌનસંબંધ સ્થાપિત કરવાનું ન વિચારીએ.

આપણે ઈસ્મતવાળા કેવી રીતે બની શકીએ ?

ઈસ્મતવાળા બનવું એટલે આવું નથી કે પશ્ચિમી દુનિયાથી આપણા દરવાજાને બંધ કરી દઈએ અને જે કંઈ તેઓ કહી રહ્યા છે તેને સાંભળીએ પણ નહીં.

ઈસ્મતનો અર્થ એમ થાય છે કે તેઓ જે કંઈ તમને કહે તે તમે સાંભળો અને તે પછી નેક વાત ઉપર અમલ કરો અને બદીવાળી વાતને છોડી દો. તમે તેમને સાંભળશો તે પછી જ તમે નિર્ણય લઈ શકશો કે જે કંઈ તેઓ કહી રહ્યા છે તેમાં સાચું શું છે અને ખોટું શું છે.

ઈસ્મતનો અર્થ એ પણ થાય છે કે તમે તમારા નફ્સની પેરવી ન કરો અને એવાં કાર્યોથી બચો કે જે કાર્ય તમને શારીરિક સુખ તો અપાવી દે, પરંતુ ઊંચા સ્તરે તે તમને રૂહાની નુકસાન પહોંચાડે.

આપણે ઈસ્મતવાળા આવી રીતે રહી શકીએ છીએ કે,

- એકબીજાને બિભત્સ વાર્તાઓ અને જોકસ ન સંભળાવીએ.
- અંગપ્રદર્શનવાળી ફિલ્મો અને ટીવીના કાર્યક્રમો ન જોઈએ.
- પુરૂષો નામહેરમ સ્ત્રીઓ જોડે અને સ્ત્રીઓ નામહેરમ પુરૂષો જોડે વધારે પડતા આત્મિયતાવાળા સંબંધો ન કેળવે.
- અને આપણે પોતે પોતાના દિલને આ પ્રશ્ન પૂછતા રહીએ કે, “હું આ કાર્ય એટલા માટે કરી રહ્યો છું કે મારો નફ્સ કહી રહ્યો છે અથવા એટલા માટે કરી રહ્યો છું કે મારી બુધ્ધિ તે કાર્ય કરવાનું કહી રહી છે.” જો તે નફ્સના કારણે હોય તો તે ન કરો અને જો તે બુધ્ધિના

કારણે હોય તો તેવા કાર્યને કરી દો. આવી રીતે તમે વધારે જિસ્માની અને રૂહાની સંતોષ પામી શકશો.

જીવનમાં આનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો માર્ગ ઘણો જ મુશ્કેલ છે અને તે જિસ્માની અને રૂહાની બન્ને પ્રકારના સુખોને સાથે લે છે, તે જાણે કે પર્વત ઉપર ચડવા જેવું છે. ટોચ ઉપર પહોંચી ગયા પછી જ તમે ચારેય બાજુ જોઈ શકો કે કેટલી લીલોતરી છે અને નીચે જુઓ ત્યારે તમને નવા જ દ્રષ્ટિકોણથી દ્રશ્ય દેખાય. તમે ટોચ ઉપરથી જીવનની ભુલભુલામણીને જોઈ શકો છો. ભુલભુલામણીના અંદર તમારા માટે જે રસ્તા ગૂંચવાણ પેદા કરતા હતા તે તમને હવે ઉપરથી સ્પષ્ટ રીતે દેખાશે.